

Kapitel 1 Overblik over nationalregnskabssystemet

1.1 Introduktion

1.1.1 Det danske nationalregnskabs opbygning i hovedtræk

Det danske nationalregnskab er opbygget omkring et integreret sæt af tilgangs- og anvendelsestabeller og institutionelle sektorkonti. Udgangsskøn for BNP opgøres i høj grad uafhængigt fra produktions-, anvendelses- og indkomstsiden, og afstemningen af udgangsskønnene foretages for de endelige, årlige beregningers vedkommende i et detaljeret produktbalancesystem, der omfatter omkring 2750 produkter. Af disse er ca. 2300 varer, mens ca. 450 er tjenester. Resultatet er et afstemt sæt tilgangs- og anvendelsestabeller med tilhørende og integrerede produktions- og indkomstdannelseskonti for erhvervene og de institutionelle sektorer, således at sektor-erhvervstabeller er en integreret del af de endelige årlige nationalregnskaber. Med udgangspunkt i de afstemte tilgangs- og anvendelsestabeller opstilles årligt symmetriske input-output tabeller af typen erhverv x erhverv konstrueret ud fra den såkaldte erhvervsteknologiantagelse.

Fra og med referenceåret 1995 indgår finansielle (transaktions)konti samt statuskonti for finansielle aktiver plus de tilhørende konti for andre mængdemæssige ændringer i aktiver og omvurderingskonti i det danske nationalregnskab. Herefter resterer alene en udbygning med ikke-finansielle statuskonti for at nationalregnskabet udfylder hele kontosystemet i ENS95. På linie med en række andre lande har Danmark iværksat arbejdet med at foretage denne sidste udbygning, der vil resultere i en opgørelse af nationalformuen og af de enkelte sektorerers formue. Der foreligger for nærværende officielle opgørelser af faste aktiver (fast realkapital) efter ENS95 for hele perioden 1966-2000.

Det danske nationalregnskab omfatter såvel års- som kvartalsregnskaber. Den officielle opgørelse af betalingsbalancen er fuldt ud konsistent med nationalregnskabets konto for udlandet. Forskellen mellem de to opgørelser består alene i forskellig geografisk dækning.

1.1.2 Geografisk dækning

Det danske nationalregnskab omfatter kongeriget Danmarks økonomiske område med undtagelse af Færøerne og Grønland. Den geografiske dækning i de nationalt offentliggjorte regnskaber er således i overensstemmelse med afgrænsningen af Danmarks økonomiske område i henseende til anvendelsen af BNI-direktivet som fastsat i kommissionsbeslutning (91/450/EØF, Euratom). Der skal ikke foretages nogen korrektion for geografisk dækning ved overgang fra den nationale opgørelse af BNI til indberetningen til EU i medfør af BNI-direktivet.

1.1.3 Sammenhæng med ENS95, NACE Rev. 1, CPA, COICOP og COFOG

Det danske nationalregnskab er fra og med offentliggørelsesåret 1997 opstillet efter retningslinierne i Det europæiske national- og regionalregnskabssystem (ENS95). Før dette tidspunkt var nationalregnskabet baseret på FN's manual System of National Accounts

1968 (SNA68). I forbindelse med indberetninger af tal i henhold til BNI-direktivet foretages indtil videre transformationer, der bringer tallene i overensstemmelse med definitionerne i den tidligere udgave af det europæiske nationalregnskabssystem, ENS79. Tidsserierne af nationalregnskabstal efter ENS95 er ført tilbage til 1966. For alle år med endelige nationalregnskaber fra og med 1966 foreligger input-output tabeller i løbende priser, faste 1995-priser og tilsvarende serier af Laspeyres kædeindeks for volumenudviklingen på det mest detaljerede offentliggørelsesniveau. For årene fra og med 1988 foreligger tilgangs- og anvendelsestabeller efter ENS95 omfattende ca. 2750 produktbalancer i såvel løbende priser som faste 1995-priser.

Den eneste definatoriske afvigelse fra ENS95 vedrører registreringen af de betalinger baseret på det harmoniserede momsgrundlag, som tilfalder EU i forbindelse med den tredje egne indtægtskilde. Ifølge ENS95 paragraf 4.14 skal disse indtægter konteres som produktskatter betalt af residenter til EU (D.211). Danmark har ved implementeringen af ENS95 fundet, at denne regel i ENS95 er i modstrid med de økonomiske realiteter, et synspunkt som i øvrigt senere og uafhængigt er blevet gjort gældende af Den Europæiske Revisionsret i en særberetning om moms- og BNI-indtægterne. I stedet konteres disse betalinger som en løbende overførsel fra Danmark til EU-institutionerne vedr. internationalt samarbejde. Hele momsprovenuet konteres som indtægt for den indenlandske sektor offentlig forvaltning og service. På nær denne undtagelse er det danske nationalregnskab fuldstændig i overensstemmelse med definitionerne i ENS95.

Hvad angår erhvervsklassifikationer er såvel primærstatistikkerne som nationalregnskab i overensstemmelse med NACE Rev. 1. Den danske branchenomenklatur Dansk Branchekode 93, 2. udgave, er en national, mere detaljeret udgave af NACE Rev. 1. Den danske udgave af NACE Rev. 1 vil i denne kilde- og metodebeskrivelse blive refereret til som DK-NACE.

Med hensyn til produktnomenklaturen følger såvel produktstatistikken for industrien som udenrigshandelsstatistikken EU-nomenklaturen KN (den kombinerede nomenklatur). Nationalregnskabets produktklassifikation (ca. 2750 produkter) følger af praktiske årsager ligeledes nomenklaturen KN, blot på et mere aggregeret niveau. Nationalregnskabets produktbalancer kan imidlertid entydigt transformeres til EU's produktnomenklatur CPA på 4-cifret niveau, dvs. langt mere detaljeret end krævet i ENS95-forordningen, som kun kræver tilgangs- og anvendelsestabeller på 2-cifret CPA niveau svarende til 60 produktgrupper. Det danske nationalregnskab er følgelig helt i overensstemmelse med CPA på produktsiden.

For så vidt angår klassifikationen af husholdningernes konsum bygger det danske nationalregnskab på den internationale klassifikation af individuelt konsum efter formål COICOP uden afvigelser af nogen art. Den mest detaljerede konsumgruppering omfatter 72 grupper. Opdelingen er væsentligt mere detaljeret end krævet i ENS95 forordningen.

Alle enheder og transaktioner i sektoren offentlig forvaltning og service er klassificeret efter COFOG, igen på et væsentligt mere detaljeret niveau end krævet i ENS95-forordningen. Produkttransaktioner der involverer offentlig forvaltning og service er krydsklassificeret efter transaktionstype (ENS95), erhverv for den involverede produktionsenhed (NACE Rev.1), sektor for den involverede institutionelle enhed (ENS95) og funktion for den pågældende transaktion (COFOG).

1.1.4 Organisering af nationalregnskabsarbejdet i Danmarks Statistik

Danmarks Statistiks organisationsplan pr. 1/11/2001 er anført i bilag 1 og organisationsplanen for nationalregnskabsområdet i bilag 2. Danmarks Statistik er inddelt i 4 afdelinger (direktorater), tre fagstatistiske og en tværgående for brugerservice. I henhold til Lov om Danmarks Statistik er institutionen for så vidt angår alle faglige spørgsmål uafhængig af regeringen. Institutionen ledes af en styrelse, hvis medlemmer udpeges af økonomiministeren. Medlemmerne af styrelsen har siden lovens vedtagelse i 1966 været erfarne repræsentanter for erhvervslivet, forskningsverdenen og den kommunale forvaltning. Ministerierne er ikke repræsenteret i styrelsen. Rigsstatistikeren, som er ansat i en varig tjenestemandstilling, har i henhold til loven den faglige og administrative ledelse af institutionen og er tillige formand for styrelsen. Rigsstatistikeren refererer direkte til økonomiministeren i alle administrative og økonomiske anliggender. Sager vedr. EU-statistikretsakter forelægges økonomiministeren af rigsstatistikeren. I henhold til dansk parlamentarisk praksis skal alle udkast til EU-retsakter, som kommer til forhandling i Rådet, forelægges Folketingets Europaudvalg, som giver ministeren et forhandlingsmandat. På denne måde er der sikret en parlamentarisk kontrol med den meget betydelige del af statistikproduktionen, som sker i medfør af EU-lovgivning og som derfor reelt falder uden for styrelsens råderum.

Organisatorisk ligger ansvaret for nationalregnskabet i direktoratet (afdelingen) for økonomisk statistik. Arbejdet er fordelt på 3 kontorer benævnt Nationalregnskab, Nationalformue og Finanser og Priser. Kontoret Nationalregnskab er ansvarligt for de nationale opgørelser af nationalregnskabet til og med kapitalkontoen og foretager afstemningen af nationalregnskabet frem til og med kapitalkontoen. Endvidere ligger den officielle betalingsbalanceopgørelse og fremstillingen af symmetriske input-output tabeller samt regionale regnskaber og miljøregnskaber i dette kontor. Det bør i denne forbindelse specielt fremhæves, at betalingsbalancestatistikken udarbejdes i enheden Nationalregnskab i Danmarks Statistik, idet det primærstatistiske arbejde med betalingsstatistikken og dermed den væsentligste ressourceindsats dog henhører under Danmarks Nationalbank. Ansvaret for opgørelsen af betalingsbalancen og nationalregnskabets konto for udlandet ligger således i samme enhed i samme institution, hvilket muliggør fuldstændig koordinering af de to statistikker, selv i de mest foreløbige kvartalsvise opgørelser.

Kontoret Nationalformue er ansvarligt for alle administrative anvendelser af nationalregnskabet i EU bortset fra Stabilitets- og vækstpagten (BNI-direktivet, harmoniseret momsgrundlag, planer vedr. endeligt momssystem). Hvad angår BNI-direktivet har kontoret det forvaltningsmæssige ansvar for Danmarks foranstaltninger i medfør af direktivet. Kontoret forestår indberetningerne på BNI-spørgeskemaet og beregner de korrektioner til de nationalt offentliggjorte tal, der er nødvendige for at indberette i henhold til de af BNI-komiteen vedtagne retningslinier. Specielt forestår kontoret overgangen fra ENS95 til ENS79 definitioner. Herudover har kontoret ansvaret for udvikling og produktion af kontiene fra og med den finansielle konto til og med ultimostatus, dvs. bl.a. opgørelser af de finansielle sektorkonti, kapitalapparatet og nationalformuen. Endvidere ligger den samlede nationalregnskabsopgørelse fra produktionskontoen til ultimostatus for de finansielle sektorer S.121 til S.125 i kontoret Nationalformue. Endelig omfatter kontoret en række forsknings- og udviklingsaktiviteter i relation til nationalregnskabet som eksempelvis produktivitetsberegninger og -analyser.

Kontoret Finanser og Priser har på nationalregnskabsområdet ansvaret for den nationalregnskabsmæssige opgørelse af sektoren offentlig forvaltning og service herunder finansielle transaktions- og statuskonti for denne sektor. Kontoret er altså i henseende til sektoren S.13 Offentlig forvaltning og service ikke producent af primærstatistik, men leverer en fuldstændig nationalregnskabsmæssig opgørelse i overensstemmelse med ENS95. I det omfang de tal, Finanser og Priser leverer til kontorerne Nationalregnskab og Nationalformue, indgår i en afstemning af det samlede nationalregnskab, føres ændringerne i forhold til de initialt leverede tal tilbage i statistiksystemerne i Finanser og Priser, således at der er fuld overensstemmelse mellem de detaljerede offentliggørelser af tal for Offentlig forvaltning og service og nationalregnskabets standardtabeller. Kontoret Finanser og Priser har ansvaret for de statistiske indberetninger i henhold til protokollen om uforholdsmæssigt store underskud. Det forvaltningsmæssige ansvar for EDP-indberetningerne ligger imidlertid i Økonomiministeriets departement. Kontoret omfatter ud over dele af nationalregnskabet også regnskabsstatistik for erhverv, der traditionelt har været domineret af offentligt kontrollerede selskaber, prisstatistik (forbrugerprisindeks, engrosprisindeks, købekraftspariteter, ejendomssalgstatistik), finansiell primærstatistik samt statistik over konkurser og tvangsauktioner.

Det bør herudover nævnes, at nationalregnskabsberegningerne for landbrug og gartneri udføres i kontoret Landbrug i direktoratet for erhvervsstatistik. Disse beregninger indgår med enkelte modifikationer direkte i nationalregnskabet. Landbrugsstatistikkontoret henhører under afdelingen for erhvervsstatistik.

Danmarks Statistik er dansk forvaltningsmyndighed hvad angår BNI-direktivet og den fjerde egne indtægtskilde. Kontorchefen for nationalformuekontoret (BNI-konsulenten) er Danmarks repræsentant i den forvaltningskomite (BNI-komiteen), der er nedsat i medfør af artikel 6 i BNI-direktivet. Danmarks Statistik er som forvaltende myndighed på dette område forpligtet til at orientere regeringen om alle spørgsmål af væsentlig principiel eller fiskal betydning for Danmark. For så vidt angår de fiskale aspekter er Danmarks Statistik som forvaltningsmyndighed stillet på samme måde som et departement. Ligeledes er institutionens forvaltning underkastet Rigsrevisionens kontrol.

1.2 Revisionspolitik og produktionscyklus for endelige og foreløbige regnskaber

1.2.1 Revisionspolitik

Da det danske nationalregnskab er bygget op omkring et detaljeret produktbalancesystem, ligger det i sagens natur, at det at foretage revisioner til niveauerne for de enkelte variable i en lang tidsserie af nationalregnskaber er en overordentlig omfattende opgave. Der kræves en fornyet afstemning af produktbalancerne, og her kan væsentlige ændringer ofte berøre et meget stort antal celler i tilgangs- og anvendelsesmatricerne.

Da nationalregnskabets hovedformål er at tilvejebringe et grundlag for en samlet vurdering af økonomiens strukturelle og konjunkturmæssige udvikling, må kontinuiteten i tidsserier tillægges stor vægt, og opståede niveaufejl bliver derfor sædvanligvis først rettet op ved de hovedrevisioner, der foretages med 10-15 års mellemrum. Hertil kommer, at det er den almindelige erfaring, at niveaufejlene begrænses af, at tallene i sidste ende skal indpasses i et konsistent system, hvor niveauproblemer i primærstatistikkerne konfronteres. Hovedrevisioner, hvor alle kilder og metoder bag nationalregnskabet og alle niveauerne for de enkelte variable tages op til nyvurdering, kan af ressourcemæssige årsager kun foretages med det nævnte mellemrum. De historiske erfaringer m.h.t. niveau- og vækstratekorrektioner i forbindelse med hovedrevisioner er for så vidt angår nationalregnskabets hovedstørrelser dokumenteret i bilag 10. Overordnet set må det konkluderes af det historiske materiale, at niveauet for BNP/BNI har været meget robust i hele nationalregnskabets historie dvs. i perioden efter anden verdenskrig.

Dermed være ikke sagt, at nye statistiske kilder ikke kan indarbejdes løbende, efterhånden som de fremkommer. Pointen er imidlertid, at hvis en ny og bedre statistisk kilde afslører, at den hidtidige opgørelse har været ude af niveau, og en overgang til et mere korrekt niveau ville give et fejlagtigt billede af væksten fra år til år, indarbejdes niveaukorrektionen ikke i de løbende beregninger. I stedet noteres niveaubruddet med henblik på indarbejdelse i næste hovedrevision, mens den nye og bedre statistiske kilde med det samme kan anvendes ved opgørelsen af *vækstraterne* for de relevante variable. Dette er ækvivalent med at sige, at i sådanne tilfælde anvendes den nye statistiske kilde til fremføring af de hidtidige niveauer for de pågældende variable. Mindre væsentlige niveaujusteringer tages dog i et vist omfang ind løbende.

Da de statistiske eller metodemæssige årsager til niveaufejl i de enkelte nationalregnskabsserier må antages at gøre sig gældende på stort set samme måde periode efter periode, er det muligt at få rimeligt korrekte vækstrater på trods af niveaufejlene. På denne baggrund kan man vælge at anse vækstraterne i de *endelige* nationalregnskabstal for sande, og dernæst vurdere kvaliteten i de *foreløbige* versioner af de årlige og kvartalsvise tal ud fra deres evne til at ramme vækstraterne i de endelige nationalregnskaber.

De endelige nationalregnskaber med tilhørende symmetriske input-output tabeller foreligger for et givet år knap 3 år efter årets udgang. Første offentliggørelse af nationalregnskabet for et givet kalenderår finder p.t. sted omkring 23. marts i det følgende år. Årstallene i denne første offentliggørelse fremkommer som en simpel summation af årets fire kvartaler ifølge det på dette tidspunkt foreliggende kvartalsvise nationalregnskab. Der er i 2000 iværksat et udviklingsarbejde med henblik på at fremskynde offent-

liggørelsen af kvartalsvise nationalregnskaber. Fra og med 2002 forventes offentliggørelsestidspunktet at kunne fremrykkes til omkring 1. marts som en udløber af handlingsplanen vedr. ØMU-statistik. I de følgende ca. 2 $\frac{3}{4}$ år frem til det endelige nationalregnskab fremstilles successive versioner af foreløbige årlige regnskaber, der indarbejder primærstatistikken på årsbasis, efterhånden som den foreligger.

En afstemning i form af afstemte tilgangs- og anvendelsestabeller foretages kun i forbindelse med det endelige nationalregnskab. I forbindelse med de kvartalsvise og foreløbige regnskaber foretages kun delvis en produktbalancebaseret afstemning af tilgang og anvendelse. Konkret udnyttes de tekniske koefficienter fra tilgangs- og anvendelsestabellerne fra det sidste endelige år i kombination med produktstatistikken for industri og udenrigshandelsstatistikken til at foretage en validering af de initiale opgørelser af tilgang og anvendelse samt til at foretage en første automatisk afstemning, som herefter justeres manuelt. Konkret indebærer dette, at der i forbindelse med de foreløbige nationalregnskaber gennemføres de to første trin i RAS-proceduren, som er kendt fra input-output analyse. I første trin fordeles alle anvendelseskategorier på produkter efter strukturen i sidste endelige nationalregnskab. I andet trin dannes differencen mellem tilgang og anvendelse for hvert produkt, og differencen fordeles som udgangspunkt proportionalt med de initialt estimerede anvendelser, idet tilgangen holdes uændret. Ved summation over produkter fås efter dette andet trin et afstemt nationalregnskab i den forstand, at tilgang og anvendelse balancerer. Imidlertid vil afvigelserne fra udgangsskønnene i denne automatiske afstemning være meget betydelige. Randtotalerne efter den vandrette fordeling betragtes nu som et sæt alternative udgangsskøn, der er fremkommet ud fra "produkternes tale", dvs. ud fra forsyningen med de enkelte produkter. Herefter foretages en sammenvejning af de oprindeligt fastsatte udgangsskøn med de alternative udgangsskøn til et sæt modificerede udgangsskøn, der resulterer i et ikke-afstemt nationalregnskab. Afstemningen foregår herefter manuelt ikke på produktniveau, men på erhverv/anvendelseskategoriniveau. I denne fase af afstemningen er produktdimensionen således elimineret. I og med justeringerne i afstemningsprocessen ikke bliver fordelt på produkter, er resultatet, at der ikke bag de kvartalsvise og foreløbige regnskaber ligger et fuldstændig afstemt produktbalancesystem.

Formålet med den ovenfor beskrevne procedure er, under den tidsrestriktion der naturligt foreligger ved produktion af foreløbige og kvartalsvise regnskaber, at udnytte den produktinformation, der ligger i tilgangs- og anvendelsestabellerne samt i den løbende produktionsstatistik og udenrigshandelsstatistikken. Den konfrontation af tilgang og anvendelse, der herved foretages, må vurderes i ikke uvæsentligt omfang at bidrage til at reducere usikkerheden på beregningen.

1.2.2 Produktionsplan for foreløbige og endelige nationalregnskaber

Produktionscyklussen for endelige, foreløbige samt kvartalsvise nationalregnskaber fremgår af tabel 1. "Nyt" betegner "Nyt fra Danmarks Statistik", som er en hurtig publikation, der primært er henvendt til pressen med information om, at en statistik nu er offentliggjort. "Statistiske Efterretninger" giver en forholdsvis detaljeret offentliggørelse af nationalregnskabstallene. Den mest detaljerede offentliggørelse finder sted i årspublikationer og i databankerne. Det kan bemærkes, at der i løbet af år 2001 som følge af handlingsplanen vedr. ØMU-statistik, der har til formål at sikre hurtigere offentliggørelse af konjunkturstatistik, sker en fremskyndelse af det kvartalsvise nationalregnskab. Ved den planlagte offentliggørelse ultimo november 2001 vil produktionstiden for kvartalsregnskaberne være reduceret fra knap 3 mdr. til knap 2 mdr.

Tabel 1 Planlagte offentliggørelsesterminer for nationalregnskabet 2001

Kvartals-/ årsopgørelse ¹	Beregnings- omfang	Offentliggørelse ²		
		Nyt og/eller Databanker	Statistiske Efterretn.	Årspubli- kation
Kvartalsopgørelse 3. kv. 2000	4. kv. 1999 3. kv. 2000	Ultimo december 2000	Primo januar 2001	
Årsopgørelse 1999, ikke-finansielt NR (Decemberversion)	Endelige tal 1997 Foreløbige tal for 1998-1999	Primo januar 2001	Medio januar 2001	Marts 2001
Symmetrisk input-output tabel	Endelige tal for 1997 Fremskrevne tal for 1998-1999	Primo januar 2001		April 2001
Finansielle transaktionskonti	Endelige tal for 1995-1997 Foreløbige tal for 1998-1999	Ultimo januar 2001 ³	Primo juni 2001	
Finansielle statuskonti (ultimo)	Endelige tal for 1995-1997 Foreløbige tal for 1998-1999	Ultimo januar 2001 ³	Primo juni 2001	
Fast realkapital efter art og erhverv (primo)	Endelige tal for 1992 Foreløbige tal for 1993-2000	Primo februar 2001	Primo juni 2001	
Kvartalsopgørelse 4. kv. 2000	1. kv. 2000- 4. kv. 2000	Ultimo marts 2001	Primo april 2001	
Årsopgørelse 2000 (Juniversion)	Foreløbige tal for 2000	Primo juli 2001	Medio juli 2001	
Kvartalsopgørelse 1. kv. 2001	2. kv. 2000- 1. kv. 2001	Ultimo juni 2001	Primo juli 2001	
Kvartalsopgørelse 2. kv. 2001	3. kv. 2000- 2. kv. 2001	Ultimo september 2001	Primo oktober 2001	
Kvartalsopgørelse 3. kv. 2001	4. kv. 2000- 3. kv. 2001	Ultimo november 2001	Ultimo november 2001	
Fast realkapital efter art og erhverv (primo)	Endelige tal for 1997 Foreløbige tal for 1998-2001	Medio december 2001	Primo januar 2002	
Årsopgørelse 2000, ikke-finansielt NR (Decemberversion)	Endelige tal 1998 Foreløbige tal for 1999-2000	Primo januar 2002	Medio januar 2002	Marts 2002

¹ Årsopgørelserne adskiller sig fra kvartalsopgørelserne dels ved at indeholde oplysninger på et mere detaljeret niveau, dels ved at indeholde en opdeling af økonomien i institutionelle sektorer.

² Endvidere vil visse tal indgå i publikationen Konjunkturstatistik. ³ Dataleverance til Eurostat plus dataadgang.

Det fremgår, at de første tal for året 2000, der fremkommer som summen af kvartalsregnskaberne, foreligger i marts 2001. Med den planlagte fremskyndelse af de kvartalsvise nationalregnskaber vil de første tal for året 2001 foreligge ultimo februar 2002. I årsopgørelsen i april (aprilversionen) er årstallene fortsat fremkommet som summen af kvartalstallene, men er nu udbygget med en opdeling af økonomien på institutionelle sektorer. De første egentlige årsopgørelser (juniversionen) adskiller sig fra årstallene fremkommet som summen af fire kvartaler ved at indarbejde primærstatistik, der fremkommer senere og som kun foreligger på årsbasis. Det vedrører navnlig statistikken for offentlig forvaltning og service, hvis første statistiske årsopgørelser foreligger i maj år $t+1$. Der er til hver en tid konsistens mellem de offentliggjorte årstal og kvartalstal. Kvartalstallene kalibreres til årstallene ved hjælp af en metode, der minimerer afvigelserne fra det oprindeligt beregnede kvartalsforløb under den restriktion, at de givne årstotaler skal respekteres. Ved hver ny kvartalsopgørelse revideres tallene for de foregående tre kvartaler. Herefter ligger kvartalsforløbet fast med forbehold for virkningen af kalibreringen til nye årsniveauer. Det er årsopgørelsen "juniversionens" tal for BNI i år t , der danner grundlag for BNI-indberetningen i september år $t+1$. Nationalregnskabstallene bliver endelige knap tre år efter referenceåret til offentliggørelse i december år $t+3$.

1.3 Opgørelsen af BNP fra produktionssiden i hovedtræk

1.3.0 Overblik

For året 1995 kan BNP opgjort fra produktionssiden sammenfattes i nedenstående tabel:

Tabel 2 BNP opgjort fra produktionssiden 1995

	Værdi i Mill. kr.	Procent af BNP
Produktion i basispriser	1.663.164	165
- Forbrug i produktionen	791.822	78
+ Produktskatter	157.254	16
- Produktsubsidier	18.840	2
BNP	1.009.756	100

1.3.1 Referenceramme - erhvervsregistret

For en pålidelig og dækkende opgørelse af BNP fra produktionssiden er eksistensen af et erhvervsregister af høj kvalitet af helt central betydning. Hvis det ikke er muligt at foretage en opgørelse af populationen af produktionsenheder i økonomien, eller hvis oplysningerne om de registrerede enheders erhverv, størrelse mv. i registeret ikke er pålidelige, introduceres en meget betydelig usikkerhed i nationalregnskabet. Fuldstændig dækning af populationen og korrekte informationer om de registrerede enheder er nødvendige dels for at kunne udtage repræsentative stikprøver til statistiske surveys dels for at kunne foretage en korrekt opregning til hele populationen. Et velfungerende erhvervsregister er derfor en af hovedhjørnestenene bag nationalregnskabet.

Danmark har en lang tradition inden for centrale erhvervsregistre. Det første centrale, administrative erhvervsregister blev oprettet ved lov i 1975, men Danmarks Statistiks eget centrale erhvervsregister går tilbage til 1967, som var det år, moms blev indført i Danmark. Danmarks Statistik udnyttede prompte de store statistiske muligheder, den obligatoriske registrering af næsten alle erhvervsvirksomheder i momssystemet medførte. En gennemgribende teknisk og indholdsmæssig fornyelse og kvalitetsforbedring af erhvervsregistret blev gennemført i årene 1989-1995. I årene 1997-1999 gennemførtes yderligere en meget omfattende edb-teknisk opgradering, der har muliggjort, at Danmarks Statistiks erhvervsregister fra 1999 har erstattet samtlige decentrale registre i andre departementer og styrelser. Fra og med 1999 benytter samtlige offentlige myndigheder det såkaldte CVR (Centrale Virksomhedsregister), der er den administrative pendant til Danmarks Statistiks statistiske erhvervsregister.

Af helt afgørende betydning for det danske erhvervsregisters i international sammenhæng meget høje dækningsgrad er for det første den meget lave grænse for obligatorisk registrering i det danske momssystem (omsætningsgrænse 20.000 kr.), for det andet at praktisk talt al ikke-finansiel, markedsrettet aktivitet bortset fra persontransport er pålagt moms og endelig for det tredje, at alle arbejdsgivere og selvstændige uden ansatte skal registreres i forbindelse med betaling af kildeskat og arbejdsmarkedsbidrag. Samlet bevirker disse registreringsregler, at al nævneværdig erhvervsaktivitet (bortset fra sort arbejde) fører til en registrering i erhvervsregistret.

1.3.2 Vigtigste kilder

1.3.2.1 Fem hovedtyper af regnskabsstatistik

De vigtigste statistiske kilder bag opgørelsen af BNP fra produktionssiden er ifølge sagens natur forskellige regnskabsstatistikker, der muliggør en opgørelse af erhvervenes produktionsværdi, forbrug i produktionen og værditilvækst. De fem typer er:

- a) detaljeret spørgeskema- og skatteregnskabsbaseret regnskabsstatistik
- b) mindre detaljeret regnskabsstatistik baseret på standardiserede skatteregnskaber
- c) regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber
- d) erhvervs-specifik regnskabsstatistik og enkeltregnskaber for store enheder
- e) regnskabsstatistik for offentlig forvaltning og service

Ad a) Detaljeret spørgeskema- og skatteregnskabsbaseret regnskabsstatistik

Det første punkt vedrører den detaljerede regnskabsstatistik, som traditionelt har dækket nogle, men langt fra alle erhverv. Denne statistik benævnes i det følgende "spørgeskemabaseret regnskabsstatistik". Statistikken er tilstrækkeligt detaljeret til at kunne honorere kravene i Strukturforordningen (97/58/EF, Euratom). Den er under kraftig udbygning og vil fra og med referenceåret 2000 stort set dække samtlige ikke-finansielle produktionsenheder uden for offentlig forvaltning og service og erhverv traditionelt domineret af offentlige selskaber, som dækkes af andre regnskabsstatistikker. Undtagelsen er visse erhverv for personlige tjenesteydelser. For året 1995, der benyttes som illustration i denne kilde- og metodebeskrivelse, dækker denne statistik fremstillingsvirksomhed (NACE D), bygge- og anlægsvirksomhed (NACE F) og detailhandel (NACE G).

Fra et nationalregnskabs synspunkt må den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik betragtes som en meget stærk kilde, idet den:

- dækker samtlige enheder med over 50 ansatte i stikprøven
- udnytter skatteregnskaber for enheder uden for stikprøven
- har relativt lille stikprøveusikkerhed
- har en detaljeret kontoplan, som letter overgangen til NR-begreber.
- indeholder opgørelser for såvel firmaer som faglige enheder

En beskrivelse af denne statistiske kilde er anført i afsnit 11.1. Spørgeskemaet er vist i bilag 3.

Ad b) Mindre detaljeret regnskabsstatistik baseret på standardiserede skatteregnskaber

Det drejer sig her om en regnskabsstatistik baseret på standardiserede regnskaber (SLS-E statistikken: Statens Ligningssystem for Erhvervsdrivende), som alle firmaer med visse undtagelser skal indsende til skattemyndighederne sammen med deres selvangivelse. Denne regnskabsstatistik benævnes i nærværende dokumentation "skatteregnskabsstatistikken". Det er vigtigt at pointere, at der ikke er tale om selve selvangivelserne, hvis kontoplan sædvanligvis ikke er synderligt velegnet til nationalregnskabsformål, men om standardiserede regnskaber, der entydigt relaterer sig til posterne på selvangivelsen. Kontoplanen i disse standardiserede regnskaber er langt mere detaljeret end i selve selvangivelserne og derfor egnet til nationalregnskabsopgørelser.

Kontoplanen i de standardiserede skatteregnskaber er, navnlig fra og med året 1991, langt mindre detaljeret end i Danmarks Statistiks spørgeskemabaserede regnskabsstatistik som beskrevet under punkt a). Kontoplanen var for årene 1988-1990 væsentligt mere detaljeret, end det nu er tilfældet. Kontoplanen før og efter 1991 er vist i bilagene 5 og 6. Ved nationalregnskabs bearbejdning af denne regnskabsinformation udnyttes omkostningsstrukturen i den mere detaljerede kontoplan for året 1990 til at underopdele de mere aggregerede omkostningsposter fra 1991 og frem. På tilsvarende måde udnyttes den under a) omtalte, spørgeskemabaserede regnskabsstatistik de standardiserede skatteregnskaber for de enheder, der ikke er omfattet af stikprøven. Metoden er her helt analogt at udnytte den detaljerede regnskabsinformation fra spørgeskemaerne fra firmaer i samme branche og størrelsesgruppe til at opdele regnskabsposterne i SLS-E-skemaerne.

Regnskabsstatistikken baseret på standardiserede skatteregnskaber omfatter firmaer (juridiske enheder). I denne regnskabsstatistik foretages ingen opdeling af firmaoplysningerne på de faglige enheder, et firma består af. En sådan opdeling foretages i forbindelse med nationalregnskabs bearbejdning af materialet. Ved denne overgang fra firmaniveau til fagligt enhedsniveau udnyttes alle foreliggende oplysninger om sammenhængen mellem firmaer og faglige enheder samt statistiske metoder kendt fra input-output analyse. I afsnit 3.3.2.2 redegøres detaljeret for den anvendte metode.

En beskrivelse af regnskabsstatistikken baseret på standardiserede skatteregnskaber er givet i afsnit 11.1. I afsnit 3.1.2.3 gives en detaljeret redegørelse for nationalregnskabs bearbejdning af regnskabsstatistikens grundmateriale.

Det er vigtigt at fremhæve, at nationalregnskabs brug af SLS-E statistikken ikke tager udgangspunkt i de offentliggjorte resultater fra denne regnskabsstatistik, men derimod i regnskaberne for de enkelte firmaer. Primærstatistikkontoret for regnskabsstatistik leverer altså et fejlsøgt regnskabsmateriale til nationalregnskabskontoret, som foretager sin egen bearbejdning af materialet, hvis slutresultat afviger fra den offentliggjorte primærstatistik. I forbindelse med nationalregnskabsberegningerne foretages i det såkaldte Skatteregnskabsstatistiksystem en fuldstændig nybearbejdning og sektorgruppering af de ca. 90.000 regnskaber, der omfattes af SLS-E systemet. Denne fremgangsmåde skyldes dels ønsket om en bedre opregning end den, der findes i primærstatistikken, dels nødvendigheden af en sektorgruppering af firmaerne i overensstemmelse med ENS95.

Hvad angår opregningen til hele populationen anvendes i primærstatistikken en lidt håndfast procedure, idet firmaerne i materialet for hvert enkelt erhverv og med en opdeling på fire ejerformer opregnes med forholdet mellem 98% af momsomsætningen i det pågældende stratum og den regnskabsmæssige omsætning (regnskabsposten "nettoomsætning"), der er dækket af SLS-E materialet. I nationalregnskabs bearbejdning af SLS-E materialet benyttes en bedre (og mere gængs) opregningsprocedure, hvor der foretages en stratificeret opregning med momsomsætningen som opregningsvariabel. Forskellen mellem de to metoder er, at mens den første forudsætter et fast forhold mellem nationalregnskabsmæssig omsætning (produktion bortset fra lagerforskydninger og produktion til eget brug) og momsomsætningen, bygger den sidste ikke på en sådan antagelse, men anvender alene momsomsætningen som opregningsgrundlag dvs. til at danne opregningsfaktorer for hvert enkelt stratum. I afsnit 3.1.2.3.5 er redegjort i detaljer for den benyttede opregningsmetode.

Hvad angår sektorgrupperingen er den juridiske ejerform "Interessentskab" (forkortet I/S) i primærstatistikken slået sammen med enkeltmandsejede firmaer ved stratifikationen af materialet. Interessentskaber er en type partnerskaber, for hvilke der foreligger et fuldstændigt regnskab, og hvor ejernes udtræk altid kan identificeres. I nationalregnskabet skal sådanne interessentskaber placeres i selskabssektoren, hvorimod enkeltmandsejede firmaer skal klassificeres i husholdningssektoren. Allerede af denne grund har det været nødvendigt for nationalregnskabet at tage SLS-E statistikken ind på enhedsniveau i stedet for at starte fra den offentliggjorte primærstatistik.

På trods af den kraftigt reducerede kontoplan fra og med 1991, undtagelsen for visse firmaer fra forpligtelsen til at indsende SLS-E skema samt det forhold, at nogle firmaer, der efter loven skulle indsende SLS-E regnskaber, bl.a. på grund af decentral skatteligning øjensynligt slipper af sted med undlade dette, må SLS-E statistikken anses for en forholdsvis stærk statistisk kilde til opgørelse af erhvervenes værditilvækst, først og fremmest fordi

- den har en høj dækningsgrad og er repræsentativ for alle ejerformer og størrelsesgrupper
- oplysningerne benyttes i skatteligningen og er derfor underkastet ekstra grundig kontrol
- regnskabsoplysningerne er på en veldefineret måde relateret direkte til virksomhedernes selvangivelse (skattemæssigt regnskab)

Erfaringen har da også vist, at for så vidt angår opgørelsen af erhvervenes værditilvækst giver den spørgeskemabaserede generelle regnskabsstatistik og nationalregnskabs opgørelser ud fra den SLS-E baserede regnskabsstatistik praktisk taget det samme resultat.

Ad c) Regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber

Med hensyn til regnskabsstatistikken for erhverv domineret af offentligt ejede og kontrollerede selskaber er det i høj grad historisk betinget, at denne statistik ikke er en integreret del af den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik beskrevet under a). Fra 1999 er spørgeskemaerne til de to regnskabsstatistikker blevet stærkt tilnærmet, idet begge skal kunne danne grundlag for Danmarks Statistiks indberetning af erhvervsstatistik til EU i henhold til Strukturforordningen. Det er dog fortsat fundet hensigtsmæssigt med en række specifikke spørgsmål i regnskabsstatistikken for erhverv domineret af offentlige selskaber. For de pågældende erhverv produceres en regnskabsstatistik på firmaniveau i kontoret Finansier og Priser. Regnskabsbegreberne i denne statistik følger ENS95 og ikke sædvanlige virksomhedsregnskabsbegreber. Statistikken er altså i lighed med opgørelserne for offentlig forvaltning og service, der ligeledes udarbejdes af kontoret Finansier og Priser, en nationalregnskabsmæssig opgørelse, hvis eneste ekstrabehandling i forbindelse med indarbejdelsen i nationalregnskabet består i, at der foretages en overgang til faglige enheder (udskillelse af bygge- og anlægsaktivitet samt handel).

Baggrunden for den særlige behandling af de nævnte erhverv har fra gammel tid været ønsket om at kunne belyse omfanget af de samlede offentligt kontrollerede investeringer i økonomien, dvs. summen af investeringerne i sektoren offentlig forvaltning og service og i offentlige selskaber. Disse ikke-konjunkturfølsomme investeringer ønskes selvsagt belyst til brug for økonomiske analyser. Tidligere gennemførtes derfor særlige investeringsenquêtes for disse erhverv. Disse enquêtes er fra og med året 1992 erstattet af en egentlig regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber. Den statistiske enhed i denne statistik er firmaet, men der indhentes på spørgeskemaet de fornødne oplysninger til at kunne udskille bygge- og anlægs-, samt handelsaktivitet, således at denne aktivitet kan placeres i de respektive NACE erhverv. Dette er vigtigt, da en sammenblanding af fx forsyningsvirksomhed og bygge- og anlægsaktivitet ville gøre bestemmelsen af inputstrukturen i forsyningsvirksomhed så kompleks og usikker, at det i betydelig grad ville vanskeliggøre arbejdet med afstemning af tilgangs- og anvendelsesmatricer.

Betegnelsen i denne publikation "Regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber" refererer til ejerstrukturen før de omfattende privatiseringer, der i de senere år har reduceret offentlig forvaltning og service's ejerandele i en række selskaber. Fx er erhvervet Telekommunikation efter privatiseringen af TeleDanmark ikke længere domineret af offentligt kontrollerede selskaber. Ikke desto mindre fortsætter de erhverv, der traditionelt har været domineret af offentligt ejerskab, indtil videre med at være dækket af regnskabsstatistikken under punkt c) i stedet for straks at blive overført til det erhvervsområde, der er dækket af regnskabsstatistikken under punkt a).

En beskrivelse af denne statistiske kilde er anført i afsnit 11.1.

Ad d) Erhvervsspecifik regnskabsstatistik og regnskaber for store enkeltenheder

For en række (markedsmessige) erhverv eksisterer af historiske, institutionelle eller andre årsager regnskabsstatistik, hvis kontoplan samt kilder og metoder afviger fra de under a) og b) beskrevne generelle regnskabsstatistikkers. Det drejer sig hovedsagelig om landbrug mv., udvinding af olie og gas, finansielle aktiviteter samt søtransport.

For landbrug, gartneri mv. gælder, at Danmarks Statistik selv producerer en meget omfattende landbrugsstatistik. Denne omfatter imidlertid ikke indsamling af regnskaber fra landbrugs- og gartneribedrifter. Til gengæld producerer Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut en årlig regnskabsstatistik for landbrug mv. Denne regnskabsstatistik udnyttes af Danmarks Statistiks landbrugskontor i forbindelse med opgørelsen af landbrugets værditilvækst samt den nationalregnskabsmæssige opgørelse for landbrug mv. i øvrigt. Input til nationalregnskabet's beregninger er altså en nøglefærdig nationalregnskabsmæssig opgørelse for landbrug mv. baseret på Danmarks Statistiks opgørelser af landbrugets produktion, salg, investeringer mm. i kombination med regnskabsstatistikken fra Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut.

En beskrivelse af nationalregnskabsopgørelsen for landbrug mv. er anført i afsnit 3.7.

For olie- og gasudvinding gælder, at dette område er underlagt en meget stærk offentlig regulering. For at kunne udøve efterforskning og udvinding af olie og gas i den danske del af Nordsøen kræves en koncession fra den danske stat. Energistyrelsen under Energiministeriet kontrollerer samtlige operatører og indsamler et meget omfattende regnskabsmateriale.

Erhvervet omfatter Dansk Undergrunds Consortium (DUC) samt andre licenshavere på området plus selskabet DOPAS for så vidt angår den aktivitet i selskabet, der ikke består af efterforskning efter olie og gas. I året 1995 var DUC totalt dominerende og den eneste operatør, som havde produktionsanlæg. Erhvervet er fuldt dækket af disse selskaber. Danmarks Statistik indhenter meget detaljerede regnskabsoplysninger fra DUC og eventuelle andre selskaber der påbegynder olie- og gasudvinding. Endvidere benyttes regnskabsoplysninger indsamlet af Energistyrelsen for de selskaber, som har koncession på dele af Nordsøen og som driver olie- og gasefterforskning, men som endnu ikke har produktionsboringer.

En beskrivelse af regnskabsmaterialet for udvinding af olie og naturgas er anført i afsnit 3.9.

For de finansielle sektorer med undtagelse af S.124 Finansielle hjælpeenheder gælder ligeledes, at enhederne i disse sektorer er underlagt omfattende offentlig kontrol og regulering. De finansielle sektorer er omfattet af særlige retsakter omkring deres regnskabsaflæggelse (regnskabsbekendtgørelser), som er langt mere krævende og restriktive end bestemmelserne i Årsregnskabsloven, der regulerer regnskabsaflæggelsen for ikke-finansielle selskaber. Ud fra disse regnskaber fremstiller kontrolmyndigheden for finansielle institutioner, Finanstilsynet, som er en institution under Økonomiministeriet, en regnskabsstatistik som er et særdeles godt udgangspunkt for nationalregnskabet, idet dækningsgraden er tæt ved 100 % og kontoplanen rimeligt detaljeret.

En beskrivelse af regnskabsstatistikken for de finansielle sektorer er givet i afsnit 3.16.

Endelig findes en særlig regnskabsstatistik for søtransport, hvis kontoplan er væsentligt mindre detaljeret end det spørgeskema, der benyttes i den generelle, spørgeskemabaserede regnskabsstatistik, men hvor der til gengæld fokuseres på indtægter fra henholdsvis Danmark og udlandet samt udgifter i fremmede havne. Baggrunden herfor er, at søtransport er et vigtigt eksporterhverv i Danmark, hvis eksportindtjening har været genstand for stor interesse. Af samme grund har der til brug for betalingsbalancen skullet indsamles oplysninger vedr. eksport og import af søtransporttjenester, hvilket er sket i forbindelse med regnskabsstatistikken. Fra og med referenceåret 1999 vil regnskabsstatistikken for søtransport bl.a. af hensyn til kravene i Strukturforordningen omfatte en kontoplan, der er mindst lige så detaljeret som for de øvrige erhverv.

En beskrivelse af regnskabsstatistikken for søtransport er givet i afsnit 11.1.

Ad e) Regnskabsstatistik for offentlig forvaltning og service

Som tidligere anført producerer kontoret Finansier og Priser den komplette nationalregnskabsmæssige opgørelse for sektoren S. 13 Offentlig forvaltning og service herunder en fordeling af aktiviteten på erhverv i henhold til DK-NACE.

I det danske nationalregnskab forekommer der ikke markedsproducerende produktionsenheder (lokale faglige enheder) i sektoren S.13 Offentlig forvaltning og service. I alle de tilfælde, hvor der kan identificeres en markedsproducerende lokal faglig enhed, der ejes/kontrolleres af en institutionel enhed i offentlig forvaltning og service, udskilles den pågældende lokale faglige enhed som kvasi-selskab fra den institutionelle enhed i offentlig forvaltning og service, der kontrollerer den, og den udskilte markedsproducerende enhed overføres til selskabssektoren. I de tilfælde, hvor man i Danmark kan identificere en lokal faglig markedsproducerende enhed, der ejes/kontrolleres af offentlige myndigheder, vil man sædvanligvis også kunne identificere den pågældende enheds fordelingstransaktioner og finansielle transaktioner i de offentlige regnskaber, hvor det er relevant. Dette, samt praktiske forhold omkring fordelene ved en "ren" sektorafgrænsning, har været afgørende for, at man i det danske nationalregnskab altid opretter kvasi-selskaber svarende til de offentlige markedsproducerende enheder, hvis produktionsværdi opgøres ud fra deres salgsindtægter.

Ovennævnte konvention omkring kvasi-selskaber udelukker naturligvis på ingen måde, at der kan forekomme markedsfølsom produktion i produktionsenheder tilhørende S.13 Offentlig forvaltning og service. Markedsfølsom produktion, dvs. produktion til salg hvor salgsindtægterne dækker mindst 50 % af produktionsomkostningerne, forekommer i vid udstrækning i offentlige institutioner, hvis hovedaktivitet er at levere ikke-markedsfølsomme tjenesteydelser, og hvis *samlede* produktionsværdi (ikke-markedsfølsom plus markedsfølsom produktion) opgøres fra omkostningssiden. Den markedsfølsomme aktivitet er i disse tilfælde en så integreret del af institutionernes samlede aktivitet, at det ikke er muligt med rimelig sikkerhed at udskille de med den markedsfølsomme produktion forbundne omkostninger, hvilket er betingelsen for at udskille en markedsfølsom lokal faglig enhed (produktionsenhed). Et eksempel på sådan markedsfølsom aktivitet i ikke-markedsproducerende produktionsenheder i Danmark er Danmarks Statistiks omfattende servicevirksomhed, hvor kunder mod betaling af de estimerede totale

enhedsomkostninger kan bestille særkørsler på den offentliggjorte statistik eller få udtræk fra erhvervsregistreret eller andre statistikregistre. Et andet eksempel er salg af kort og plakater mv. fra museer, der er klassificeret som ikke-markedsproducenter.

Omvendt hidrører langt fra alle offentlige salgsindtægter vedr. varer og tjenester fra markedsmæssig produktion. En stor del af de offentlige salgsindtægter vedrører uddannelse, sundhed og sociale foranstaltninger, hvor brugerbetalingen oftest udgør langt under 50% af produktionsomkostningerne. Eksempler er forældrebetaling til formelt private skoler, forældrebetaling til både formelt offentlige og formelt private vuggestuer og børnehaver, egenbetaling på plejehjem samt patientbetalingen på offentlige sygehuse. Disse salgsindtægter fra salg af ikke-markedsmæssige produkter betragtes som brugerbetaling, der bidrager til dækning af omkostningerne i en ikke-markedsproducerende produktionsenhed, hvis produktionsværdi opgøres fra omkostningssiden, fordi de *samlede* salgsindtægter fra såvel markedsmæssige som ikke-markedsmæssige produkter udgør under halvdelen af produktionsenhedens omkostninger.

Det bør nævnes, at opdelingen af de offentlige salgsindtægter i en andel vedrørende markedsmæssig og en andel vedrørende ikke-markedsmæssig produktion ikke har nogen konsekvenser for nationalregnskabet i øvrigt ud over den at informere om, hvorvidt salgsindtægterne anses at have dækket mere eller mindre end 50% af produktionsomkostningerne for det pågældende produkt leveret af en produktionsenhed, der for sin samlede aktivitet er klassificeret som ikke-markedsproducent, og hvis produktionsværdi opgøres som summen af omkostningerne. Såvel husholdningernes konsum som det offentlige konsum er uafhængigt af opdelingen af salgsindtægterne i en markedsmæssig og en ikke-markedsmæssig andel, idet registreringerne af transaktionerne er de samme i tilgangs- og anvendelsestabellerne.

Kilderne til statistikken for offentlig forvaltning er statsregnskabet, kommuneregnskaber for samtlige 275 kommuner og 14 amtskommuner, regnskaber for sociale kasser og fonde samt regnskaber for institutioner, der tilhører sektoren S.13, men hvis regnskaber ikke er integrerede i ovennævnte regnskaber.

Helt afgørende for dækningsgraden af opgørelsen af offentlig forvaltning og service, samt af pålideligheden og konsistensen af den samlede opgørelse af BNP/BNI, er for det første, at der kan opstilles en udtømmende listning af samtlige offentlige, (andre) ikke-markedsproducerende enheder og for det andet, at det kan sikres, at disse enheder ikke helt eller delvis kommer til at optræde i opgørelserne af værditilvæksten i den markedsproducerende del af økonomien. Med andre ord er det afgørende at sikre, at den samme produktionsaktivitet kommer med én og kun én gang. Dette er en udfordring, fordi hvert enkelt erhverv ifølge NACE Rev.1 kan indeholde såvel markedsmæssig som (anden) ikke-markedsmæssig aktivitet

Den eneste måde, hvorpå det kan sikres, at opgørelserne for markedsproducenter og for offentlige (andre) ikke-markedsproducenter er konsistente, er gennem en systematisk kodning af samtlige foretagender (firmaer) og lokale, faglige enheder i erhvervsregistret. I det danske erhvervsregister er foretaget en markering af samtlige enheder, der klassificeres som offentlige (andre) ikke-markedsproducenter. Disse enheder indgår i populationen for statistikken for S.13 Offentlig forvaltning og service og til gengæld ingen andre steder. Specielt bemærkes, at hvor momsomsætningen (på juridiske enheder) subsidiært beskæftigelsen indgår i opregninger for markedsmæssig aktivitet, er der tale om

momsomsætningen eksklusivt omsætningen i de offentlige ikke-markedsproducerende enheder.

En dokumentation af statistikken for offentlig forvaltning og service er givet i afsnit 11.1.

Nedenstående tabel viser for 1995 fordelingen af beregningen af erhvervenes bruttoværditilvækst (BVT) på de fire hovedtyper af regnskabsstatistik.

Tabel 3 Bruttoværditilvækst baseret på forskellige regnskabsstatistikker

Regnskabsstatistik	Bruttoværditilvækst baseret på kilden	Pct. af økonomiens bruttoværditilvækst
Spørgeskemabaseret regnskabsstat.	234.874	27
Skatteregnskabsstatistikken	208.323	24
RS for erhverv dom. af off. selsk.	69.582	8
Erhvervsspecifik regnskabsstatistik	157.204	18
Offentlig forvaltning og service	201.359	23
I alt	871.342	100

Tabellen er opstillet med udgangspunkt i nationalregnskabet 130 erhverv, hvor hovedkilden til beregningerne for hvert erhverv er angivet sammen med den endeligt afstemte værdi for værditilvæksten. Da beregningerne til udgangsskønnene før afstemning faktisk foregår på et langt mere detaljeret niveau, og da beregningerne for nogle af nationalregnskabet 130 erhverv er baseret på forskellige kilder for de enkelte underliggende DK-NACE erhverv, er fordelingen på kilder ikke helt eksakt. Den er ikke desto mindre en særdeles god tilnærmelse til fordelingen på regnskabsstatistikker af Mellemsystemets værdier for værditilvæksten.

Det bør bemærkes, at tabellen rubricerer primærstatistikkerne bag beregningerne for boliger, udlejning af erhvervsejendomme samt non-profit institutioner rettet mod husholdninger som specifikke erhvervsstatistikker. Dette er en del af baggrunden for, at de specifikke erhvervsstatistikker i tabellen tegner sig for en forholdsvis stor del af økonomiens samlede værditilvækst.

1.3.2.2 Værdiansættelse i regnskabsstatistikker, produktstatistikker og i nationalregnskab

Produktion skal ifølge ENS95 opgøres i basispriser. Dette prisbegreb har siden 1940'erne været det, der er blevet benyttet i det danske nationalregnskab, så der er på dette punkt intet nyt for Danmark i forbindelse med overgangen til ENS95. I Danmark har man altid fundet, at prisbegrebet producentpriser i ENS79 er uhensigtsmæssigt i nationalregnskabet både fra et statistikproducentsynspunkt og et analysesynspunkt.

De danske regnskabsstatistikker og produktstatistikker har altid spurgt om omsætning i basispriser bl.a. af hensyn til nationalregnskabet, men også simpelthen fordi man i Danmark altid har anset, at det var dette prisbegreb, firmaerne bedst kunne forholde sig til, eftersom det modsvarer de indtægter, der går i firmaets egen kasse og ikke i statskassen. Omsætningsbegrebet "Nettoomsætning" i den danske lovgivning om aflæggelse af årsregnskaber (Årsregnskabsloven) svarer til basisprisbegrebet, idet det omfatter salgsværdien efter fradrag af rabatter samt moms og øvrige punktafgifter (og omvendt tillæg for produktsubsidier).

Der kræves i Danmarks tilfælde altså generelt set ingen procedure for overgang fra observerede priser som fx producentpriser til ENS95-prisbegrebet basispriser. Den omsætning, der observeres i kilderne, er sædvanligvis omsætning i basispriser. I visse tilfælde indgår offentlige tilskud, der i nationalregnskabet behandles som produktsubsidier, dog ikke i virksomhedernes omsætning, men må lægges til den regnskabsmæssige omsætning for at nå frem til omsætningen i basispriser. Det gælder fx underskudsdekning i offentlige selskaber, der i nationalregnskabet konteres som produktsubsidier.

1.3.2.3 Periodisering

a) Detaljeret, spørgeskemabaseret regnskabsstatistik

Denne statistik omfatter for referenceåret t for så vidt angår den spørgeskemadækkede del virksomheder, hvor afslutningstidspunktet for regnskaberne ligger i tidsintervallet $1/5$ år t til $30/4$ år $t+1$. Ved anvendelsen af denne kilde i nationalregnskabet foretages ingen periodisering af regnskabsstatistikken, idet det kan antages, at den gennemsnitlige forskydning i regnskabsstatistikens regnskabsperiode i forhold til kalenderåret er ubetydelig, når det tages i betragtning, at statistikken indeholder nyetablerede firmaer, som ikke har været i drift hele året.

En årsag til, at det i praksis er vanskeligt at foretage en helt eksakt periodisering, er, at det kræver, at man ved opgørelsen af det endelige nationalregnskab for år t har rådighed over regnskabsstatistikken for såvel år t som det efterfølgende år $t+1$. En eksakt periodisering kan derfor forsinke opstillingen af endelige nationalregnskaber.

b) Mindre detaljeret regnskabsstatistik baseret på standardiserede skatteregnskaber

I og med SLS-E statistikken er knyttet til selvangivelserne i forbindelse med indkomstbeskatningen af personer og selskaber følger periodiseringen i denne regnskabsstatistik reglerne i skattelovgivningen. Ifølge denne dækker indkomståret t de firmaer, der af-

slutter regnskab i perioden 1. april år t - 31. marts år t+1. SLS-E statistikken for år t vil altså omfatte årsregnskaber med afslutningsmåned i dette tidsinterval.

Betydningen af den gennemsnitlige forskydning i forhold til kalenderåret er altså større for skatteregnskabsstatistikken end for den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik. Til gengæld er kalenderårsregnskaber mest anvendt af små og mellemstore firmaer, der er dominerende i de erhverv, hvor skatteregnskabsstatistikken anvendes, hvilket trækker i modsat retning. Hertil kommer, at nystartede firmaer, der vælger at indsende SLS-E skema, også trækker i modsat retning af selve forskydningen af afgrænsningsperioden i forhold til kalenderåret. Da omstruktureringer inden for erhvervslivet med deraf følgende diskontinuiteter plus det forhold, at ikke alle firmaer indgår i SLS-E materialet hvert år, gør det vanskeligt at gennemføre en omperiodisering baseret på successive regnskaber for identiske enheder, er det valgt at benytte SLS-E materialet uden periodiseringskorrektion som den i praksis bedst mulige tilnærmelse til kalenderåret. Hertil kommer det praktiske hensyn omkring produktionstiden for endelige nationalregnskaber, som er omtalt i forrige afsnit vedrørende den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik.

c) Regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber

Periodeafgrænsningen for de medtagne årsregnskaber i regnskabsstatistikken for erhverv domineret af offentlige selskaber følger principielt afgrænsningen for den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik under a). Langt hovedparten af de enheder, der indgår i denne statistik, har kalenderårsregnskaber både målt på antal og omsætning.

d) Erhvervsspecifik regnskabsstatistik og regnskaber for store enkeltenheder

Landbrugsstatistikens produktionsværdi er opgjort direkte på kalenderårsbasis. De driftsregnskaber, der ligger til grund for regnskabsstatistikkerne fra Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, bygger i et vist omfang på bedrifter med forskudt regnskabsår, men da det er regnskabsrelationerne og ikke de absolutte omkostningsposter fra denne regnskabsstatistik, der anvendes i Danmarks Statistiks landbrugsstatistik, bliver produktionsomkostningerne for praktiske formål periodiseret korrekt efter kalenderåret.

e) Regnskabsstatistik for offentlig forvaltning og service

Statistiksystemet for offentlig forvaltning og service har kalenderåret som regnskabsperiode. De tilgrundliggende regnskaber for staten, kommunerne samt sociale kasser og fonde er alle kalenderårsregnskaber.

1.3.3 Begrundelser for valg mellem kilder

Der er kun på et enkelt område tale om et valg mellem regnskabsstatistikker nemlig for visse erhverv mellem den primært spørgeskemabaserede regnskabsstatistik og regnskabsstatistikken baseret på standardiserede skatteregnskaber (SLS-E statistikken). For året 1995 dækker disse regnskabsstatistikker begge følgende tre erhvervshovedgrupper:

fremstillingsvirksomhed, NACE D
bygge- og anlægsvirksomhed, NACE F
detailhandel, NACE G

Den foretrukne kilde er i disse tilfælde den (primært) spørgeskemabaserede regnskabsstatistik, idet den for det første opererer med en væsentligt mere detaljeret kontoplan end skatteregnskabsstatistikken og for det andet indeholder en opgørelse på såvel juridiske enheder (firmaer) som på arbejdssteder (lokale faglige enheder), hvor SLS-E statistikken alene er en firmastatistik. Som tidligere nævnt viser erfaringen dog som forventet meget stor overensstemmelse mellem opgørelser af erhvervenes værditilvækst baseret på disse to forskellige kilder.

I referenceårene fra 1995 til 2000 udvides den generelle spørgeskemabaserede regnskabsstatistik gradvis til – i kombination med regnskabsstatistikken for erhverv domineret af offentlige selskaber - at omfatte alle ikke-finansielle erhverv domineret af markedsproducenter bortset fra visse personlige tjenester. I takt med denne udbygning vil nationalregnskabsberegningssystemer til opgørelse af erhvervenes værditilvækst gradvist erstatte grundmaterialet (efter fejlsøgning) fra SLS-E statistikken med grundmaterialet fra den generelle spørgeskemabaserede regnskabsstatistik. I sidstnævnte benyttes SLS-E regnskaberne i alle de tilfælde, hvor de foreligger, til dækning af firmaer, der ikke indgår i stikprøven. For fremstillingsvirksomhed, bygge- og anlægsvirksomhed og detailhandel under ét tegner de SLS-E dækkede firmaer i den generelle spørgeskemabaserede regnskabsstatistik sig for ca. 22 % af omsætningen i de pågældende erhverv. SLS-E andelen af firmaer er naturligvis højere, idet samtlige firmaer med 50 eller flere beskæftigede får tilsendt spørgeskemaer og udvalgsbrøken er faldende med faldende omsætning. For de tjenesteydende erhverv, som statistikken udbygges med i årene 1995 – 2000, vil dækningsgraden for spørgeskemafirmaerne selvsagt være mindre, og SLS-E delen tilsvarende større, da disse erhverv er karakteriseret ved en større omsætningsandel for små og mellemstore firmaer.

På et andet felt nemlig hvad angår opregningsgrundlag foreligger generelt et valg mellem mindst tre mulige opregningsvariable nemlig momsomsætning, beskæftigelse og lønsum.

I den generelle, (primært) spørgeskemabaserede regnskabsstatistik opregnes ud fra beskæftigelsen. I nationalregnskabs egne beregningssystemer baseret på SLS-E regnskaber (Skatteregnskabsstatistiksystemet) benyttes momsomsætningen som opregningsvariabel for alle erhverv, hvor aktiviteterne enten fuldstændig eller helt overvejende er momspligtige. For momsfrigitte erhverv samt erhverv, hvor de momspligtige aktiviteter kun udgør en mindre del af produktionen, benyttes i stedet beskæftigelsen som opregningsgrundlag.

Baggrunden for dette valg er, at der generelt må forventes at være en snævrere sammenhæng mellem firmaers momsomsætning og deres produktionsværdi/værditilvækst end mellem deres beskæftigelse og produktionsværdi/værditilvækst. Når den nye generelle regnskabsstatistik (spørgeskemabaseret regnskabsstatistik) ikke har valgt momsomsætningen som opregningsgrundlag, skyldes det primært ønsket om at kunne foretage en beregning for ikke-stikprøvedækkede firmaer med samme beregningsmetode for så vidt angår opregningsvariable som den, der benyttes ved overgang fra firmaer til arbejdssteder. På arbejdsstedsniveau foreligger generelt ikke oplysninger om omsætning, men til gengæld i alle tilfælde om beskæftigelse og lønsum. Beskæftigelsen foretrækkes som opregningsvariabel frem for lønsummen, idet sammenhængen til produktionsværdi/værditilvækst antages at være stærkere for førstnævnte variabel end for sidstnævnte.

Det må dog understreges, at en opregning ved hjælp af beskæftigelse er en anerkendt statistisk opregningsmetode, som finder udbredt anvendelse i en række andre EU-lande. Det forhold, at opregningen af regnskabsstatistikker bag det danske nationalregnskab fremover i betydeligt omfang vil være baseret på beskæftigelsen, kan altså ikke anføres som nogen svaghed i forhold til standarden på området.

1.3.4 Regnskabsstatistisk database - Mellemsystemet

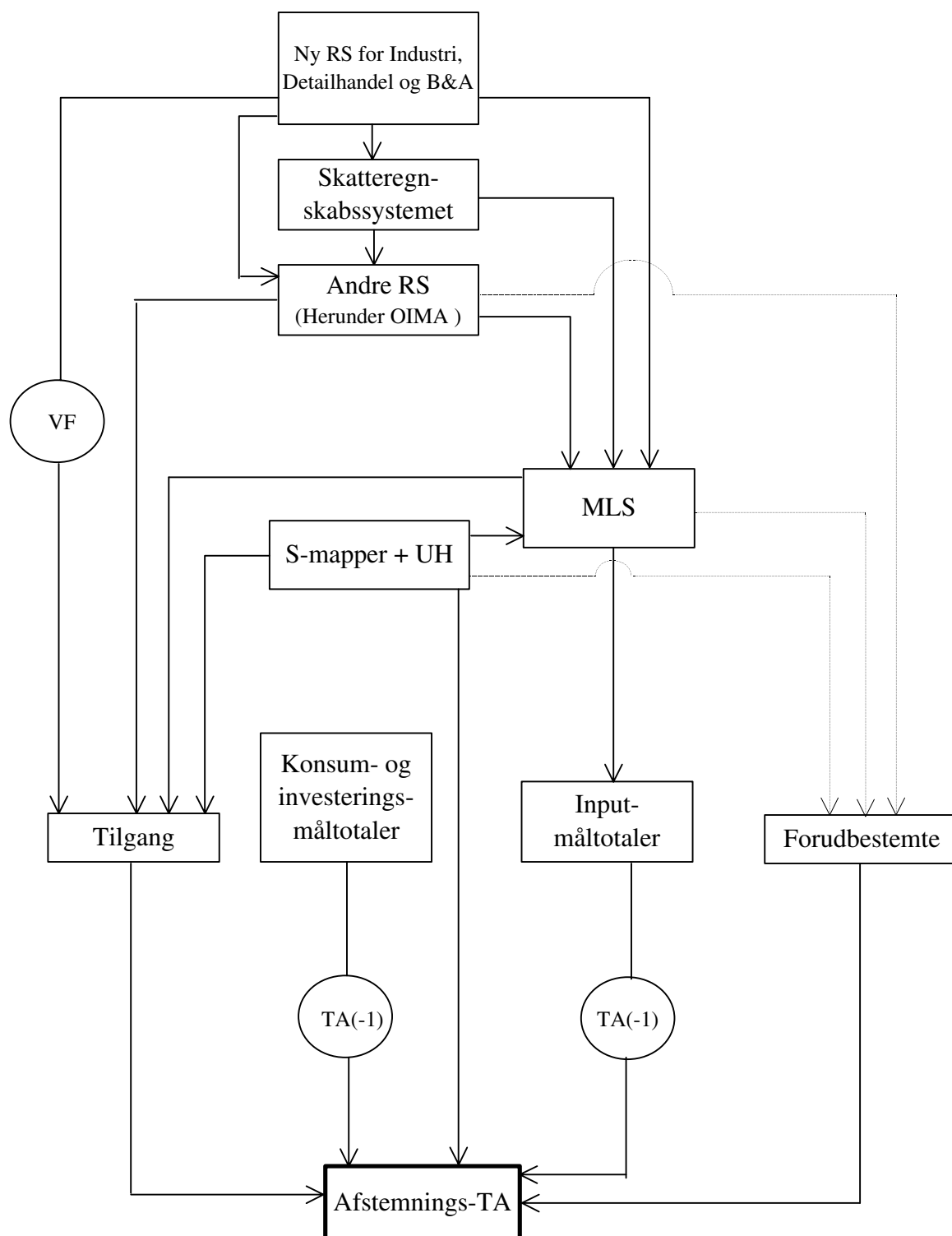
1.3.4.1 Central database for virksomhedsregnskaber

Det overordnede design bag det danske nationalregnskabssystem baseret på ENS95, der blev taget i brug i oktober 1997, kan lidt forenklet udtrykkes på den måde, at al regnskabsinformation vedrørende produktionsenheder samles i en database med en fælles kontoplan og med en systematisk dobbeltkodning efter institutionel sektor for den institutionelle enhed, produktionsenheden tilhører, og erhverv for produktionsenheden. Erhvervskoden er her den mest detaljerede 6-cifrede kode i Danmarks Statistiks NACE Rev. 1 erhvervsnomenklatur (DK-NACE). Denne regnskabsstatistiske database betegnes Mellemsystemet, idet den repræsenterer et trin imellem de grundlæggende regnskabsstatistikker og øvrige primære kilder og nationalregnskabsopgørelser efter ENS95 kontosystemet. Mellemsystemet er det fælles udgangspunkt for opstillingen af tilgangs- og anvendelsestabeller og erhvervstabeller (i Danmark traditionelt betegnet "Det Funktionelle Nationalregnskab") og opstillingen af produktions- og indkomstdannelseskontiener for de institutionelle sektorer ("Det Institutionelle Nationalregnskab"). I det danske beregningssystem udgør disse to dele af nationalregnskabet et samlet og integreret regnskabssystem, som i øvrigt tillige omfatter symmetriske erhverv x erhverv input-output tabeller.

Mellemsystemets placering i relation til opgørelsen af BNP/BNI er i figur 1 illustreret i et systemdiagram for beregningen af vare- og tjenestrømme i nationalregnskabet. Figuren illustrer, hvorledes informationen fra Mellemsystemet leder frem til opgørelsen af udgangsskøn (udtrykt ved såkaldte "måltotaler") for erhvervenes værditilvækst dvs. for BNP opgjort fra produktionssiden, der sammen med udgangsskøn for de endelige efterspørgselskomponenter, og dermed BNP fra anvendelsessiden, indgår i opstillingen af det uafstemte funktionelle nationalregnskab. Afstemningen resulterer i et afstemt sæt tilgangs- og anvendelsestabeller. Af overskuelighedshensyn viser figuren ikke Mellemsystemets rolle i opstillingen af udgangsskønnet for BNP opgjort fra indkomstsiden.

Mellemsystemets rolle i denne sammenhæng bliver beskrevet i afsnit 1.4.5. "TA" står for tilgangs- og anvendelsestabellerne, og "Afstemnings TA" betegner de uafstemte tilgangs- og anvendelsestabeller. UH betegner udenrigshandelsstatistikken fordelt på varer. VF betegner den beregningsproces, der foretager produktfordelinger af produktionen for de erhverv, for hvilke der foreligger produktstatistik, primært fremstillingsvirksomhed.

Figur 1 Systemdiagram for det funktionelle nationalregnskab

1.3.4.2 Systematisk dobbeltkodning af producentenheder

I alle de tilfælde, hvor nationalregnskabsbets beregningssystemer tager udgangspunkt i regnskaber for enkeltfirmaer og/eller enkelte faglige enheder foretages en samkøring med erhvervsregistret hvorfra hentes:

- ejerforms- og funktionskode for den juridiske enhed (firmaet)
- branchekode for firmaets hovedaktivitet
- branchekode for den faglige enhed

I de tilfælde, hvor nationalregnskabet ikke tager udgangspunkt i regnskaber for enkeltenheder, men i stedet i offentliggjort regnskabsstatistik, er denne sædvanligvis på forhånd krydsklassificeret efter sektor og erhverv. I de fleste sådanne tilfælde giver sektoraspektet sig selv, hvilket fx gælder for finansielle institutioner, som pr. definition ligger i en undersektor af den finansielle selskabssektor. I enkelte tilfælde er sektoropdelingen foretaget ud fra en fordelingsnøgle, som er brugt på den offentliggjorte statistik. Dette gælder for landbrug mv., som helt overvejende ligger i husholdningssektoren, og hvor den beskedne andel, der skal henføres til den ikke-finansielle selskabssektor, er estimeret ud fra fordelingen af landbrugets momsomsætning på ejerformer ifølge momsstatistikken.

1.3.4.3 Fælles kontoplan og opgørelse på faglige enheder

I praksis sker overgangen fra primærstatistik (regnskabsstatistikker for de forskellige erhverv) til Mellemsystemet ikke i ét, men i to trin, og Mellemsystemet foreligger derfor i en version efter det første step (Mellemsystem 1) og den færdige version efter det andet step (Mellemsystem 2). Ved overgangen fra primære regnskabsstatistikker til Mellemsystem 1 foretages to afgørende bearbejdnings af data:

- overgang til en fælles kontoplan opstillet efter virksomhedsregnskabsbegreber
- dobbeltkodning af al regnskabsinformation efter erhverv for de pågældende produktionsenheder (hovederhverv for firmaer) og institutionel sektor for firmaer (med disses tilhørende produktionsenheder)

At den fælles kontoplan stadig følger virksomhedsregnskabsbegreber og ikke nationalregnskabsbegreberne i ENS95 kommer fx til udtryk ved, at primo- og ultimolagre er opgjort efter de principper, der gælder i virksomhedsregnskaber, dvs. typisk til historiske anskaffelsespriser og ikke som krævet i ENS til markedspriser (genanskaffelsespriser) på opgørelsestidspunktet. På tilsvarende måde omfatter driftsomkostningsposterne under kategorien "Andre eksterne udgifter" andre produktionsskatter, der ikke skal medtages i ENS95 begrebet Forbrug i produktionen, og nettoforsikringspræmier (faktisk betalt forsikringspræmie minus forsikringssekskabernes betaling for forsikringstjenesteydelsen). Omvendt indgår direkte betalte finansielle formidlingstjenester ikke under "Andre eksterne udgifter", men sammen med renteudgifter under finansieringsomkostninger.

Ved overgangen fra Mellemsystem 1 til Mellemsystem 2 foretages en overgang fra virksomhedsregnskabsbegreber til nationalregnskabsbegreber i databasen efter ensartede

principper, uanset hvilket erhverv det drejer sig om. Konkret foregår det ved, at de fornødne korrektionsposter til regnskabsposterne efter virksomhedsregnskabsprincipper bliver lagt i Mellemsystemet på særlige poster i kontoplanen, således at nationalregnskabsbegreberne fremkommer ved at tillægge eller fratække disse korrektionsposter i forhold til regnskabsposter opgjort efter virksomhedsregnskabsprincipper. Endvidere foretages en overgang fra firmaer subsidiært produktionsenheder til produktionsenheder/homogene produktionsenheder. Fordi de erhverv, hvor regnskabsstatistikken kun foreligger på "firmabrancher", etableres altså en overgang til erhverv defineret som en aggregering af lokale faglige enheder (produktionsenheder). Endvidere går man i en række vigtige tilfælde videre og overfører visse former for økonomisk aktivitet som fx handel, bygge- og anlægsvirksomhed og autoreparation til homogene brancher, der samler al aktivitet i økonomien af den pågældende art og som ikke indeholder nogen anden form for aktivitet som sekundær produktion. Kontoplanen i Mellemsystemet er vist i den følgende tabel.

Tabel 4 Kontoplan i Mellemsystem 2 - fortsættes ...

Tekst	ANVID	RS for Industri, B&A og Detailhandel
Tilgang :		
Produktion af originalværker	1003	----
Sort produktion	1005	----
Frynsegoder, produktion	1007	----
0.1 FISIM, Imputerede finansielle tjenester	1008	////
1.3 Fremstilling af driftsmidler til eget brug	1012	AUER
1.9 <i>Øvrig netto-omsætning af egne produkter</i>	1013	OMS-HOMS (del af)
2. Produktion til eget konsum	1014	----
Egenproduktion af software	1015	----
3.1 Omsætning af handelsvarer	1016	HOMS
3.2 Indtægter fra licenser og royalties	1017	OMS-HOMS (del af)
3.9 <i>Øvrig og uspec. netto-omsætning</i>	1018	----
4.1 Andre, sekundære driftsindtægter	1019	ADR
Anden (tjeneste-)omsætning (excl. 1017)	1059	OMS-HOMS (del af)
4.2 Ekstraordinære indtægter	1060	EOI
4.3 Diverse kapitalindtægter	1061	----
Anvendelse (input) :		
Forbrug i prod. i Off. ikke-markeds m. aktivitet	2010	----
5.1 Køb (forbrug) af kraft og brændsel	2013	KENE
5.2 Køb af lønarbejde og underentrepriser	2014	KLOE
5.9 <i>Øvrigt forbrug (køb) af råstoffer</i>	2015	KRH – (URHB – PRHB) – HKOB
6. Forbrug af handelsvarer	7019	HKOB – (HLUL – HLPR)
7. Udgifter til husleje, ekskl. varme	7020	UDHL
8.1 Udgifter til leje og leasing af maskiner	7021	OEEU (del af)
8.2 Udgifter til leje og leasing af motorkøretøjer	7022	OEEU (del af)
8.3 Udgifter til leje og leasing af Edb-udstyr	7023	OEEU (del af)
8.9 <i>Udgifter til leje og leasing i øvrigt</i>	7024	OEEU (del af)
9. Udgifter til småanskaffelser	7025	UASI
10. Ordinære tab på debitorer	7026	OTDE
11.1 Reparation og vedligeholdelse af bygninger	7027	OEEU (del af)
11.2 Reparation og vedligeholdelse af anlæg	7028	OEEU (del af)
11.3 Rep. og vedl. af transportmidler	7029	OEEU (del af)
11.4 Rep. og vedl. af maskiner	7030	OEEU (del af)
Rep. og vedl. af bygninger og anlæg	7031	----
Rep. og vedl. af maskiner og transportmidler	7032	----
11.9 <i>Reparation og vedligeholdelse i øvrigt</i>	7035	----
12.1 Bidrag til erhvervsorganisationer, der går til input	7040	OEEU (del af)
12.2 Udgifter til licenser og royalties	7041	OEEU (del af)
12.3 Andre eksterne udgifter, som indgår i input	7042	OEEU (del af)
12.9 <i>Øvrige eksterne udgifter</i>	7043	---
Offentlige gebyrer som tjenestekøb	7044	OEEU (del af)
13 Direkte betalte finansielle formidlingstjenester	7050	RUDG (del af)
Forsikringspræmier, (negativ) korrektion	7055	----
Korrektion for Bruttoleasingafgifter	7057	RSUF
Frynsegoder, IPO-korrektion	7059	----
14.1 Andre driftsudgifter	7060	SEUD
14.2 Ekstraordinære udgifter	7061	EOU
14.2 Diverse kapitaludgifter	7062	----
Indirekte skatter :		
17.1 Ejendomsskatter	3112	OEEU (del af)
17.2. Vægtafgifter	3113	OEEU (del af)
17.3. Øvrige ikke-varetilknyttede produktionsskatter	3114	OEEU (del af)
17.4 Ikke-varetilknyttede subsidier	3115	---

Tabel 4 Kontoplan i Mellemsystem 2 - fortsættes ...

Tekst	ANVID	RS for Industri, B&A og Detailhandel
Lagerbeholdninger :		
20.1 Råvarer, primo	5060	PRHB
20.2 Råvarer, ultimo	6060	URHB
21.1 Engroshandelsvarer, primo	5061	////
21.2 Engroshandelsvarer, ultimo	6061	////
22.1 Detailhandelsvarer, primo	5062	HLPR
22.2 Detailhandelsvarer, ultimo	6062	HLUL
23.1 Andre varer, primo	5063	////
23.2 Andre varer, ultimo	6063	////
24.1 Færdigvarer, primo	5065	PVUF + PFFH + PIAF
24.2 Færdigvarer, ultimo	6065	UVUF + UFFH + UIAF
25.1 Handelsvarer, primo	5066	HLPR
25.2 Handelsvarer, ultimo	6066	HLUL
Lagerforøgelser (priskorrigerede) :		
20.3 Råvarelagre	2060	DEFL
21.3 Engroshandelsvarer	2061	DEFL
22.3 Detailhandelsvarer	2062	DEFL
23.3 Andre varer	2063	DEFL
24.3 Færdigvarelagre	2065	DEFL
25.3 Handelsvarer (fremstillingsvirksomhed)	2066	DEFL
26.1 Samlet priskorrektion, råvarelagre	2098	Fra MLS1 til MSL2
26.2 Samlet priskorrektion, handelsvarer	2099	Fra MLS1 til MSL2
Fordelingstransaktioner (og skattemæssige størrelser) :		
Aflønning af ansatte i Off. Ikke-marked aktivitet	4010	////
Frynsegoder som løn	4013	----
30.1 Lønninger og arbejdsgiverbidrag	4015	LGAG
31.2 Pensionsudgifter	4016	PUDG
<i>31.9 Øvrige personaleudgifter</i>	<i>4017</i>	<i>AUDG</i>
33.1 Indtægter af kapitalinteresser	4030	INKI
33.2 Renteindtægter mv. af omsætningsaktiver	4031	RIOM
<i>33.9 Øvrige rente- og udbytteindtægter</i>	<i>4032</i>	<i>RIFA + UDFA</i>
34. Renteudgifter	4040	RUDG
35.1 Selskabsskat (selvsagt kun for selskaber)	4041	SSAR
35.1 Selskabsskat SLS-E	4042	----
36. Skattemæssigt resultat	4043	AARE
37. Udloddet udbytte	4044	UDBY
38. Skattemæssige korrektioner	4045	----
39.1 Netto-forsikringspræmier	4046	OEEU (del af)
39.2 Bidrag til konfliktfonde	4047	OEEU (del af)
Ned- og afskrivninger :		
Forbrug af fast realkapital i Off. Ikke-marked aktivitet	5000	////
40. Af- og nedskrivning af ikke-finansielle anlægsaktiver	5100	ANMI
41. Nedskrivning af ikke-finansielle omsætningsaktiver	5200	NOAK
42. Nedskrivning af finansielle aktiver	5300	NFAO

Tabel 4 Kontoplan i Mellemssystem 2 – fortsættes...

Tekst	ANVID	RS for Industri, B&A og Detailhandel
Investeringer TILGANG, køb af :		
Egenproduceret software (= produktion: 1015)	6101	----
Indkøbt software	6102	TIAA (del af)
Efterforskningsboringer	6104	----
50. Immaterielle aktiver	6110	TIAA (del af)
51.1 Fast ejendom, eksisterende bygninger (inkl. grundværdi)	6121	KEB
51.2 Fast ejendom, ubebyggede grunde	6122	KUBG
51.3 Fast ejendom, opførelsesudg., nye bygninger (ex. grundv.)	6123	OPNY
51.4 Fast ejend., ombygning, forbedring af bygninger og install.	6124	OFBB
51.5 Fast ejendom, nyanlæg og ombygninger af veje, havne mv.	6125	VHPK
51.6 Stambesætninger	6127	////
<i>51.9 Øvrig fast ejendom</i>	<i>6126</i>	<i>////</i>
52.1 Driftsmidler, maskiner og inventar	6131	----
53.1 Driftsmidler, transportmidler, biler	6132	----
<i>53.2 Driftsmidler, øvrige transportmidler</i>	<i>6133</i>	<i>----</i>
<i>54.1 Øvrige driftsmidler</i>	<i>6134</i>	<i>DTAM + TAAD</i>
55. Nettoanskaffelse af værdigenstande	2055	----
Investeringer, ANVENDELSE, salg af :		
Afhændelse af software	6202	AIAA (del af)
60. Immaterielle aktiver	6210	AIAA (del af)
61.1 Fast ejendom, eksisterende bygninger (inkl. grundværdi)	6221	SABY
61.2 Fast ejendom, ubebyggede grunde	6222	SUBG
61.3 Fast ejendom, veje, havne, pladser o.l.	6223	SVHP
61.4 Stambesætninger	6227	////
<i>61.9 Øvrig fast ejendom</i>	<i>6226</i>	<i>----</i>
62.1 Driftsmidler, maskiner og inventar	6231	----
63.1 Driftsmidler, transportmidler, biler	6232	----
<i>63.2 Driftsmidler, øvrige transportmidler</i>	<i>6233</i>	<i>----</i>
<i>64.1 Øvrige driftsmidler</i>	<i>6234</i>	<i>STAM + SADI</i>
Balancestørrelser (inkl. lagerbeholdninger) AKTIVER:		
70. Immaterielle anlægsaktiver	8110	IAAT
71.1 Grunde og bygninger	8120	GRBY
71.2 Tekniske anlæg og maskiner	8121	ATAM
71.3 Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	8122	AADI
<i>71.9 Øvrige materielle anlægsaktiver (fx. forudbetalinger)</i>	<i>8129</i>	<i>FMAA</i>
72. Finansielle anlægsaktiver	8130	ABAE + ABOA + FAAT + TILG
73.1 Lagerbeholdninger, primo	8141	POAT
73.2 Lagerbeholdninger, ultimo	8142	UOAT
Balancestørrelser, PASSIVER :		
81. Egenkapital	8210	EGUL
82. Hensættelser	8220	HENS
83. Langfristet gæld	8230	AGL + LGL
84. Kortfristet gæld	8240	AKG + KGL
<i>73.9 Øvrige omsætningsaktiver</i>	<i>8149</i>	<i>ANTI + LIBE + OBAE + OBAV + OMAT + TGT + TSVT + UFKV + VKT</i>

Signatur :

//// angiver, at posten ikke er relevant for Industri, Bygge- og anlægsvirksomhed og Detailhandel - eller, for "øvrige grupper", at der er fuld dækning i de andre poster, som er med i hovedgruppen.

---- angiver, at der ikke i statistikken for fremstillingsvirksomhed er mulighed for fordeling.

Kilder :

- AUER, OMS, HOMS etc. er variabelnavne i den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik, der for året 1995 dækker Industri, Bygge- og anlægsvirksomhed og Detailhandel
- OEEU Øvrige eksterne udgifter opdeles på ANVID ud fra Omkostningsundersøgelsen.
- DEFL = Deflateringsafdelingen

Posterne markeret med kursiv, er residual- eller samleposter, hvortil regnskabsposter fra virksomhedsregnskaber overføres, såfremt information til at foretage en opdeling på den detaljerede kontoplan ikke foreligger. Hvis et virksomhedsregnskab fx kun giver oplysning om den samlede udgift til reparation og vedligeholdelse uden en opdeling på bygninger, anlæg, maskiner samt transportmidler, overføres regnskabsposten til den i Mellemsystemet kursiverede samlepost *Reparation og vedligeholdelse i øvrigt*. Kolonnen yderst til højre viser sammenhængen mellem kontoplanen i spørgeskemaet til den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik og Mellemsystemet. I denne statistik forekommer en regnskabspost benævnt øvrige eksterne udgifter. Denne regnskabspost opdeles ved hjælp af resultaterne fra "Omkostningsundersøgelsen", der er en omkostningsstrukturundersøgelse vedrørende sammensætningen af denne post, som sidst er afholdt for året 1992.

En tilsvarende sammenhæng mellem Mellemsystemets kontoplan og kontoplanen i den primære regnskabsstatistik er defineret for alle øvrige regnskabsstatistikker. Specielt findes en tilsvarende nøgle mellem SLS-E skatteregnskabsskemaet og kontoplanen i Mellemsystemet. Da SLS-E kontoplanen efter 1990 er relativt aggregeret, foretages i denne sammenhæng en opsplitning af posten øvrige kontante kapacitetsomkostninger baseret på den mere detaljerede kontoplan, der var gældende indtil 1990.

1.3.4.4 Metode til at sikre konsistens

Overgangen fra firmaer (institutionelle enheder) til faglige enheder foregår for det første ved, at der for de regnskabsstatistikker, der indeholder en opgørelse på faglige enheder, foretages en listning af de faglige enheder i statistikken, der tilhører firmaer *uden for* de erhverv, der er dækket af den pågældende statistik. Regnskabsposterne i disse faglige enheder fradrages dernæst i regnskaberne for de firmaer i en anden erhvervsgruppe, som de tilhører, med henblik på at sikre, at produktionsaktiviteten i disse faglige enheder kommer med én og kun én gang dvs. hverken bliver udeladt eller dobbeltregnet. Sikring af denne konsistens er af helt fundamental betydning for et statistiksystem for produktionsenheder, hvor den statistiske enhed ikke er den institutionelle enhed (firmaet), men den produktionsteknisk mere homogene enhed "produktionsenheden" (lokal faglig enhed) som krævet i ENS95 paragraf 2.108. I nationalregnskabets behandling af regnskabsstatistikker ses bort fra det geografiske aspekt, idet alle lokale faglige enheder i et givet erhverv tilhørende samme firma aggregeres sammen til en enkelt faglig enhed. Ved overgangen til disse faglige enheder sikres systematisk, at de sumrestriktioner, der må gælde mellem firmaer og faglige enheder, er opfyldt, altså fx at omsætningen i et firma er lig summen af omsætningen i de faglige enheder, der tilhører firmaet og ditto for produktionsomkostningerne. Ved den efterfølgende opstilling af regionale regnskaber udnyttes den information om produktionsenhedernes geografiske placering, som er indeholdt i de relevante regnskabsstatistikker, momsstatistikken og erhvervsbeskæftigelsesstatistikken. Opstillingen af regionale regnskaber omtales dog ikke nærmere i det følgende, da den ikke er BNI-relevant.

Et eksempel kan illustrere ovenstående. Antag, at et engroshandelsfirma har aktivitet inden for fremstillingsvirksomhed. Den lokale faglige enhed, hvori produktionen foregår, er dækket af den spørgeskemabaserede regnskabsstatistik for fremstillingsvirksomhed, hvis statistiske enhed er den lokale faglige enhed. Regnskabsstatistikken for engroshandel derimod har firmaet som statistik enhed, så den produktion og de produkti-

onsomkostninger, der er knyttet til fremstillingsaktivitet indgår også i regnskabsposterne for engroshandelsfirmaet.

Hvis der ikke blev foretaget en "clearing" af de to regnskabsstatistikker, ville aktiviteten i engroshandelsfirmaets industrielle afdeling blive medregnet to gange. Clearingen foretages ved, at firmaregnskabet for engroshandel regnskabspost for regnskabspost reduceres med værdierne i fremstillingsenhedens regnskab.

Hvis den pågældende fremstillingsaktivitet er den eneste sekundære aktivitet i engroshandelsfirmaet, er dettes regnskab herefter også et regnskab for en homogen produktionsenhed nemlig en faglig enhed i engroshandel.

Ovenstående eksempel forudsætter, at samtlige regnskabsposter for den faglige enhed, der udgør den sekundære aktivitet i et firma, foreligger oplyst. I praksis er dette langt fra altid tilfældet, hvorfor enten produktionsomkostninger eller både omsætning og produktionsomkostninger i mange tilfælde må estimeres fx ud fra oplysninger om lønsummer fordelt på firmaer og faglige enheder. Den relativt omfattende beregning ved overgang fra firmaregnskaber til regnskaber for faglige enheder er beskrevet i afsnit 3.3.2.2.

1.3.4.5 Ensartede principper for overgang fra virksomhedsregnskabsbegreber til nationalregnskabsbegreber

En række poster behandles meget forskelligt i virksomhedsregnskaber på den ene side og i nationalregnskabet på den anden. I de fleste tilfælde er forskellen velbegrundet ud fra de forskellige formål, de to regnskabssystemer skal tjene. Et virksomhedsregnskab skal først og fremmest give et retvisende billede af en virksomheds driftsresultat forstået som det maksimale beløb, ejerne i en situation uden ændringer i værdien af virksomhedens aktiver og passiver (og dermed egenkapital) ville kunne trække ud til forbrug uden at tære på egenkapitalen. Nationalregnskabet sigter derimod efter at måle den samlede mængde varer og tjenester, der er produceret på det økonomiske område og som står til rådighed for endelig anvendelse enten på det økonomiske område eller i udlandet.

Man kan som eksempel tage behandlingen af hensættelser til tab på debitorer. Mens det i virksomhedsregnskaber er naturligt at betragte sådanne som en del af den ordinære drift af virksomheden, fordi de fragår i det beløb, ejerne ville kunne trække ud af virksomheden uden at tære på egenkapitalen, og følgelig kontere dem på linie med andre produktionsomkostninger, stiller det sig anderledes med nationalregnskabet. De varer og tjenester, for leverancen af hvilke der foreligger en misligholdt fordring, som måske aldrig kan inddrives, er jo ikke forsvundet fra økonomien. De er indgået i produktionskredsløbet i økonomien helt på linie med alle de produkter, der er blevet betalt som aftalt, og er blevet konteret som sådan af køberne.

På samme måde tager forsikringspræmier og -erstatninger sig forskelligt ud fra et virksomhedsejers synspunkt og et makroøkonomisk synspunkt. Fra den enkelte virksomhedsejers synspunkt er forsikringspræmier en løbende eller ordinær udgift, der fragår i det beløb, det maksimalt er muligt at trække ud af virksomheden, og skal derfor behandles på linie med alle andre løbende drifts-/ produktionsomkostninger. Sker der en skade, er det derimod noget ekstraordinært, hvorfor udgifterne eller tabet ved skaden skal konte-

res som en ekstraordinær udgift, mens skadeserstatningen tilsvarende skal behandles som en ekstraordinær indtægt. Set fra et makroøkonomisk synspunkt derimod, er forsikringssskader og forsikringserstatninger ikke noget, der påvirker den mængde af varer og tjenester til endelig anvendelse, der fremkommer som resultat af produktionsprocessen. Kun den del af forsikringspræmien, der udgør betaling for forsikringsselskabets administrationstjeneste, lægger beslag på en del af periodens produktion af varer og tjenesteydelser og skal derfor konteres som forbrug i produktionen.

På i hvert fald ét vigtigt punkt er der imidlertid ingen indlysende forklaring på forskellen mellem principperne i virksomhedsregnskaber og i nationalregnskabet, og det er for så vidt angår opgørelsen af lagerbeholdninger og lagerbevægelser. Her vil anvendelse af nationalregnskabsprincipperne på virksomhedsregnskaber faktisk klart resultere i et mere retvisende billede af virksomhedernes reelle indtjening i relation til ejernes muligheder for hjemtagelse af overskud end den sædvanlige behandling i virksomhedsregnskaber, hvor lagre typisk opgøres til historiske anskaffelsespriser. På dette punkt må virksomhedernes regnskabspraksis snarere tages som udtryk for praktiske vanskeligheder med at foretage den økonomisk mest meningsfulde opgørelse set fra ejernes synspunkt end for noget økonomisk rationale.

De punkter hvor det er nødvendigt at korrigere regnskabsposterne i danske virksomhedsregnskaber for definitoriske forskelle i forhold til ENS95 er følgende:

- såkaldte "småanskaffelser"
- kantinedrift
- erhvervsorganisationers konfliktfonde
- tab på debitorer
- priskorrektion til lagerændringer, produktion og forbrug i produktionen
- nettoforsikringspræmier og supplerende præmier
- direkte betalte finansielle formidlingstjenester
- andre produktionsskatter (- subsidier)
- købt software
- egenproduceret software
- finansiell leasing
- offentlige gebyrer
- licenser og royalties
- originalværker inden for underholdning, kultur og kunst

I afsnit 3.3 redegøres nærmere for de enkelte begrebsmæssige korrektioner ved overgangen fra virksomhedsregnskabsbegreber til nationalregnskabsbegreber.

1.3.5 Uafhængighed af andre opgørelsesmetoder for BNP

Da opgørelsen af BNP fra produktionssiden var den første, der blev fuldt udbygget i Danmark, er det mest naturligt at diskutere spørgsmålet om uafhængighed af opgørelserne fra indkomst- og anvendelsessiden under de respektive afsnit om disse to opgørelser.

Generelt kan det siges, at der er visse dele af nationalregnskabet, hvor det pr. definition gælder, at opgørelserne fra de tre sider må være baseret på nøjagtig de samme kilder og metoder. Det drejer sig mere præcist om alle de værdier, der ikke har et modstykke i observerede markedstransaktioner, men er imputerede ud fra visse konventioner fastsat i ENS95. Det gælder først og fremmest for (anden) ikke-markedsmæssig produktion, der i Danmarks tilfælde udgør ca. 25% af BNP, og produktion af varer og tjenester til eget brug. Blandt sidstnævnte er det i praksis den imputerede lejeværdi af ejerboliger, der er helt dominerende. Den udgør i Danmark ca. 6 % af BNP.

Spørgsmålet om uafhængighed af opgørelserne af BNP fra de tre sider vedrører altså i Danmarks tilfælde pr. definition knap 70 % af BNP.

1.3.6 Direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

Ved en direkte opgørelse af værditilvæksten i et erhverv forstås, at man ud fra totalt dækkende regnskabsstatistik for erhvervet kan opgøre produktionsværdi, forbrug i produktionen og dermed værditilvæksten ved statistisk bearbejdning af de bagvedliggende virksomhedsregnskaber.

Indirekte opgørelse af erhvervenes værditilvækst benyttes i nationalregnskabet i fravær af regnskabsstatistik. Det springende punkt er sædvanligvis her opgørelsen af forbruget i produktionen, idet der sædvanligvis foreligger en rimeligt pålidelig opgørelse af omsætningen i de forskellige erhverv fx fra moms-systemet. En indirekte opgørelse af værditilvæksten for et erhverv kan fx bestå i at opgøre erhvervets produktionsværdi som x % af erhvervets omsætning (med firmaer som statistisk enhed), hvor x fastsættes ud fra antagelser eller historisk information om forholdet mellem salgsværdier i de faglige enheder i erhvervet og den firmabaserede momsomsætning. Det er indres herved, at momsomsætningen bl.a. indeholder salg af brugte kapitalgoder, som ikke skal indgå i opgørelsen af produktionsværdien.

I det tidligere danske nationalregnskabssystem, som i 1997 blev erstattet af det nuværende, blev sådanne indirekte opgørelser benyttet i ikke-ubetydelig udstrækning, idet der frem til referenceåret 1987 ikke fandtes regnskabsstatistik i Danmark for samtlige erhverv i økonomien. Specielt var markedsmæssige tjenester tidligere relativt dårligt dækket af regnskabsstatistik.

I det danske nationalregnskab offentliggjort efter 1997 er situationen på dette punkt radikalt forbedret. Med en enkelt undtagelse bygger opgørelsen af værditilvæksten for samtlige erhverv på en direkte opgørelse af produktionsværdi samt forbrug i produktionen i virksomhedsregnskaber.

En indirekte opgørelse af værditilvæksten forekommer kun for NR-erhvervet 702040 Udlejning af erhvervsejendomme mv., hvor produktionsværdien opgøres fra anvendelsessiden som summen af alle andre erhvervs huslejudgifter, og hvor forbruget i produktionen beregnes ved at benytte inputprocenten (forbrug i produktionen/produktionsværdi) for Udlejning af boliger (dvs. faktisk udlejning) i erhvervet 702009 Boliger i mangel på tilstrækkelig regnskabsinformation for udlejning af er-

hvervsejendomme. Da der er tale om en nært beslægtet aktivitet, antages den herved introducerede usikkerhed på opgørelsen af værditilvæksten at være beskedent.

Andelen af bruttoværditilvæksten opgjort ved direkte kontra indirekte metoder fremgår af følgende tabel.

Tabel 5 Andel af bruttoværditilvækst med direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

Opgørelsesmetode	Bruttoværditilvækst, mill. kr.	Pct.
Direkte opgørelse	853.239	98
Indirekte opgørelse	18.103	2
I alt	871.342	100

1.3.7 Opgørelser direkte i niveau kontra fremskrivninger

Ved opgørelser direkte i niveau forstås opgørelser af værditilvæksten for erhverv, hvor niveauet såvel for produktionsværdi som for forbrug i produktionen opgøres i niveau hvert år ud fra regnskabsstatistikker eller gennem en indirekte opgørelse, jf. afsnit 1.3.6.. Ved fremskrivninger forstås opgørelser, hvor produktionsværdi og forbrug i produktionen foreligger beregnet direkte i niveau for et benchmarkår, mens opgørelserne for de løbende år fremkommer ved fremskrivning af produktionsværdien og forbruget i produktionen fra benchmarkåret med passende relevante indikatorer. En mere usikker fremskrivningsmetode består i at antage et konstant forhold (inputprocent) mellem forbrug i produktionen og produktionsværdi enten i løbende eller (bedre) i faste priser og fremskrive produktionsværdi, forbrug i produktionen og implicit værditilvæksten med en og samme indikator.

I det endelige danske nationalregnskab er opgørelsen af næsten hele værditilvæksten baseret på opgørelser i de løbende år direkte i niveau. I de endelige beregninger benyttes fremskrivning kun på tre områder:

- boliger
- mindre del af værditilvæksten i NPISH'er
- tillæg for underdeklaration mv. samt for sort arbejde

For så vidt angår boliger er der her tale om et erhverv med en stor vægt i den samlede økonomi. På dette område foretages meget detaljerede benchmarkopgørelser hvert fjerde år i forbindelse med de omfattende huslejeundersøgelser, jf. beskrivelsen af benchmarkberegningerne i afsnit 3.17. Fremskrivning benyttes kun inden for de nævnte fireårsintervaller. Et tilsvarende forhold gør sig gældende i andre lande, hvor der endvidere ofte vil være ti år mellem niveauberegningerne betinget af periodiciteten for folke- og boligtællinger.

Med hensyn til det andet punkt nemlig non-profit institutioner rettet mod husholdninger opgøres langt den største del af værditilvæksten nemlig lønsummen direkte i niveau hvert år, mens fremskrivning kun benyttes for så vidt angår de mindre komponenter forbrug af fast realkapital og andre produktionsskatter minus -subsidier.

Hvad angår det tredje punkt gælder det i Danmark i lighed med andre lande, at der ikke er hverken statistiske kilder eller ressourcer til at foretage en ny opgørelse af den sorte økonomi hvert år. I de fleste tilfælde vælger man at operere med et benchmark som så fremskrives. I Danmarks tilfælde er benchmarket for opgørelsen af underdeklaration baseret på observationer i årene 1992-1994, mens niveaubestemmelsen for sort arbejde er baseret på observationer i tilknytning til de harmoniserede arbejdsstyrkeundersøgelser for 1992. Metoden består herefter i at foretage en fremskrivning af produktionsværdi og værditilvækst knyttet til sort økonomi ved for hvert "produkt" i den sorte økonomi at antage, at det udvikler sig parallelt med den indenlandske produktion på den tilsvarende "hvide" produktbalance. Eksempelvis antages den store post "sort arbejde i forbindelse med bygningsreparation" at udvikle sig parallelt med den "hvide" bygningsreparation, dvs. den bygningsreparation som er udført i overensstemmelse med den gældende lovgivning omkring skatter og bidrag til sociale sikringsordninger. Tilsvarende antages underdeklarationen inden for restaurationsvirksomhed at udvikle sig parallelt med den "hvide" omsætning inden for erhvervet. Denne fremskrivningsmetode er ækvivalent med at benytte konstante korrektionsprocenter på det mest detaljerede niveau i beregningerne. Niveaubestemmelsen af den sorte økonomi tages op med et interval på 5-10 år, hvorimod det skal bemærkes, at justeringerne for frynsegoder beregnes direkte i niveau hvert år, da de tilgrundliggende kilder gennemgående forefindes på årsbasis. Niveaubestemmelsen af den sorte økonomi er således senest revideret i de endelige nationalregnskaber for 1997 og 1998 i lyset af nye interviewundersøgelser af omfanget af sort arbejde.

Værditilvæksten ved den ikke-markedsmæssige aktivitet i nonprofit institutioner rettet mod husholdninger (NPISH'er) er beregnet ved fremskrivning for så vidt angår den (mindre) del, der består af andre produktionsskatter og forbrug af fast realkapital. Disse værditilvækstkomponenter beregnes som konstante procenter af aflønningen af ansatte. Det bør understreges, at sidstnævnte, der udgør hovedparten af værditilvæksten, er beregnet direkte i niveau hvert år ud fra en overordentlig stærk statistisk kilde nemlig opgørelsen af lønsummen fordelt på juridiske enheder og arbejdssteder.

Alt i alt må det konkluderes, at opgørelsen af BNP fra produktionssiden i det danske nationalregnskab for de endelige år kun i meget begrænset udstrækning gør brug af fremskrivning fra et benchmark. Anderledes forholder det sig naturligvis med de foreløbige årlige samt de kvartalsvise nationalregnskaber, der i vid udtrækning bygger på fremskrivninger fra det sidste endelige år.

Tabel 6 Andel af bruttoværditilvækst opgjort i niveau kontra ved fremskrivning

Opgørelsesmetode	Bruttoværditilvækst, mill. kr.	Pct.
Opgørelse årligt i niveau	784.982	90,1
Fremskrevet fra benchmark	86.360	9,9
I alt	871.342	100

1.3.8 Vigtigste tiltag til opnåelse af fuldstændig dækning

Det vigtigste tiltag til opnåelse af fuldstændig dækning består overordnet set i det meget betydelige arbejde, der udføres med henblik på at sikre, at erhvervsregistret er à jour med nye produktionsenheder. Arbejdet hermed lettes af, at tærskelværdierne i moms-systemet og skattesystemet er overordentligt lave, således at al regulær økonomisk aktivitet bortset fra helt ubetydelig hobbyvirksomhed øjeblikkelig vil udløse registrering i et offentligt administrativt register, der er fødekilde til erhvervsregistret. Det er svært at overvurdere betydningen af denne hurtige opdatering af erhvervsregistret med nyopståede enheder for kvaliteten og dækningsgraden i nationalregnskabet. Det vurderes, at al regulær økonomisk aktivitet bortset fra helt ubetydelig hobbyvirksomhed fanges gennem brug af erhvervsregistret. Hvad angår arbejdstagere i private husholdninger, som ifølge sagens natur kun i begrænset udstrækning vil føre til registreringer i erhvervsregistret, sker langt hovedparten af denne aktivitet i form af sort arbejde. Hele denne sorte aktivitet dækkes af en særlig beregning, der ikke bygger på erhvervsregistret.

Frynsegoder og ikke-regulær økonomisk aktivitet som eksempelvis underdeklaration og sort arbejde dækkes gennem korrektioner, der så vidt muligt er eksplicite. Disse korrektioner følger principperne i kommissionsbeslutningen (94/168/EF, Euratom) om fuldstændig dækning i nationalregnskabet ("exhaustiveness beslutningen"). I overensstemmelse med den nævnte kommissionsbeslutning inkluderer det danske nationalregnskab ikke produktiv aktivitet, der i sig selv er ulovlig.

1.3.9 Fra Mellemsystem til Måltotalmodul

1.3.9.1 Funktionelt måltotalmodul

1.3.9.1.1 Funktionelle måltotaler

Kontoplanen i Mellemsystemet, som al regnskabsinformation vedr. produktionsenheder er overført på efter den nationalregnskabsmæssige beregning, fremgår af den tidligere omtalte tabel 4.

De statistiske enheder er faglige enheder, dog i enkelte tilfælde homogene produktionsenheder, dvs. konstruerede enheder, der ikke har sekundær produktion, men hvor hele produktionsværdien udgøres af erhvervets karakteristiske produkt. Regnskabsposterne for institutionelle enheder registreres kun på firmaniveau (sektorer) og ikke på erhvervsniveau.

De regnskabsposter i Mellemsystemet, som svarer til transaktionerne i den reducerede ENS95 kontoplan for produktionsenheder, betegnes i Danmark traditionelt nationalregnskabets funktionelle del, dvs. den del der har at gøre med produktion og import plus anvendelse af varer og tjenester. Sammenfatningen af alle regnskabsposterne i de transaktionskategorier, der svarer til klassifikationer af transaktioner mv. i ENS95 - eller med andre ord ENS95-kodningen af regnskabsposterne i Mellemsystemet - resulterer i udgangsskøn for erhvervenes produktionsværdi, forbrug i produktionen og dermed værditilvækst. Dette datasæt er slutresultatet før afstemning af opgørelsen af BNP fra produktionssiden. Datasættet betegnes "måltotalmodulet", idet måltotaler angiver, at det er

de værdier for produktionsværdi, forbrug i produktionen, andre produktionsskatter minus subsidier samt aflønning af ansatte fordelt på erhverv, man som udgangspunkt ønsker at ramme under den restriktion, at tilgang og anvendelse af produkter skal balancere såvel totalt som på enkeltproduktniveau, og at det afstemte resultat skal tilgodese tilsvarende udgangsskøn fra anvendelsessiden for de enkelte kategorier af endelige anvendelser og fra indkomstsiden af de enkelte indkomstkategorier.

Den følgende tabel 7 viser overgangen fra Mellemsystemet til det funktionelle måltalmodul.

Tabel 7 NR-måltotaler (MTM) - funktionelle system, fortsættes

ANVID	NR-begreb/ANVID	Definition/kommentar
1010	Indenlandsk omsætning	Produktion af originalværker
	= 1003+1005+1007+{1008}	+ Sort produktion
	+ 1012+1013+1014+1015	+ Frynsegoder, produktion
	+ 1016-7019+1017+1018	+ { 0.1 FISIM (kun finansielle erhverv) }
	+ 1019 (del af)+1059+2099	+ 1.3 Fremstilling af driftsmidler til eget brug
		+ 1.9 Øvrig netto-omsætning, egne produkter
		+ 2. Produktion til eget konsum
		+ Egenproduktion af software
		+ Omsætning af handelsvarer
		- Forbrug af handelsvarer
		+ 3.2 Licensindtægter
		+ 4.1 Andre, sekundære driftsindt., (del af) ¹⁾
		+ 26.2 Samlet priskorrektion, handelsvarer
	Produktionsværdi ²⁾	1010
	= 1010 + 2065	+ 24.3 Lagerforøgelse, færdigvarer
1020 *	Import af varer og tjenester	
1021 *	Told	
1022 *	Midlertidig importafgift	(okt. 1971 – marts 1973)
1023 *	Landbrugsimportafgifter	FEOGA
2010	Forbrug i produktionen	2011+2012+2020+2021+2022+2023+2024
2011	Input, ex. R+V og IPO	+ 5.1 Køb (forbrug) af kraft og brændsel
	+ 2013+2014+2015	+ 5.2 Køb af lønarbejde
	+ 7025 (del af)	+ 5.9 Øvrigt forbrug af råstoffer
	- 2098	+ 9. Udgifter til småanskaffelser (del af) ³⁾
		- 26.1 Samlet priskorrektion, råvarelagre
2012	Indirekte produktions- omkostninger =	12.1 Bidrag til erhversorg., der går til input
	+ 7040 + 7041 + 7042 + 7044	+ Udgifter til licenser og royalties
	+ 7050 + 7055 + 7059	+ 12.3 Andre eksterne udgifter, der indgår i input
		+ Offentlige gebyrer som tjenestekøb
		+ 13. Direkte betalte finansielle formidlingstjenester
		+ Forsikringspræmier, (negativ) korrektion
		+ Frynsegoder, IPO-korrektion
2020	Husleje ekskl. varme = 7020	7. Udgifter til husleje, ekskl. varme
2021	Leje og leasing af maskiner og transportmidler mv. = 7021 + 7022 + 7023 + 7024 + 7057	8.1 Leje og leasing af maskiner + 8.2 Leje og leasing af transportmidler + 8.3 Leje og leasing af Edb-udstyr + 8.9 Udgifter til leje og leasing i øvrigt + Korrektion for Bruttoleasingafgifter
2023	R+V af bygninger og anlæg = 7027 + 7028 + 7031	11.1 Rep. og vedligeholdelse af bygninger + 11.2 Rep. og vedligeholdelse af anlæg + Rep og vedl. af bygninger og anlæg
2024	R+V af transportmidler og maskiner = 7029 + 7030 + 7032 + 7035	11.3 Rep. og vedl. af transportmidler + 11.4 Rep. og vedl. af maskiner + Rep. og vedl. af maskiner og transportm. + 11.9 R+V i øvrigt

Tabel 7 NR-måltotaler - funktionelle system, fortsat

ANVID	NR-begreb/ANVID	Definition/kommentar	
2025	FISIM	Kun relevant, hvis det vedtages, at FISIM skal branchefordeles	
2030 *	Privat konsum		
2031 *	Konsum, PNPI		
2041 *	Offentlig individuelt konsum markedsræssig produktion		
2042 *	Offentlig individuelt konsum ikke-markedsræssig produktion		
2043 *	Offentlig kollektivt konsum		
2050	Investeringer i maskiner og inventar = 6131 - 6231 + 7025 (del af)	52.1 - 62.1 + 9.	Køb af maskiner og inventar Salg af maskiner og inventar Udgifter til småanskaffelser (del af) ³⁾
2052	Investeringer i transportmidler = 6132 + 6133 - 6232 - 6233	52.2 + 52.3 - 62.2 - 62.3	Køb af transportm., ekskl. biler Køb af biler Salg af transportm., ekskl. biler Salg af biler
2053	Bygge- og anlægsinvesteringer : - Boliginvesteringer (BRCH=01000) - Andet byggeri (BRCH = 02000) = 6123 + 6124 - 6221 + 6126 - 6226 - Anlæg (BRCH = 03000) = 6125	51.3 + 51.4 - 61.1 + 51.9 - 61.9 51.5	Opførelsesudgifter, nye bygninger Ombygning, forbedring af bygn. mv. Salg af bygninger Køb af øvrig fast ejendom Salg af øvrig fast ejendom Nyanlæg mv. af veje, havne mv.
2054	Investering i stambesætninger = 6127 - 6227	51.6 - 61.4	Køb af stambesætninger Salg af stambesætninger (kun relevant for landbrug)
2055	Nettoanskaffelse af værdigenstande	55.	Nettoanskaffelse af værdigenstande
2056	Købt og egenudviklet software = 6101 + 6102 - 6202	+ -	Egenproduceret software Indkøbt software Afhændelse af software
2057	Originalværker indenfor underholdning, kultur og kunst = 6110 (del af) - 6210 (del af)	-	Originalværker, prod. f. egen regning samt erhvervede Afhændelse af immaterielle aktiver, øvrige og uspec.
2058	Efterforskningsboringer = 6104		Efterforskningsboringer
2060	Lagerforøgelser, råvarer = 2060	20.3	Råvarelagre
2061	Lagerforøgelser, engroshandel = 2061 + 2066	+ 2066 21.3	Engroshandelsvarer
2062	Lagerforøgelser, detailhandel = 2062	22.3	Detailhandelsvarer
2063	Lagerforøgelser, Andre varer = 2063	23.3	Andre varer
2064 *	Lagerforøgelser, Specielle = 2064		
2065	Lagerforøgelser, færdigvarer = 2065	24.4	Færdigvarer (kun fremstillingsvirksomhed)
2066	Lagerforøgelser, handelsvarer = 2066	25.3	Handelsvarer, fremstillingsvirksomhed (overføres til Engroshandel)
2080 *	Eksport af varer og tjenester	2081 + 2082	
2081 *	Dansk produceret eksport		
2082 *	Reeksport		
30xx *	Moms		
34xx *	Varetilknyttede skatter	(xx = sidste 2 cifre i ANVID 20xx, dog ikke 2040)	
35xx *	Varetilknyttede subsidier	(xx = sidste 2 cifre i ANVID 20xx, dog ikke 2040)	
36xx *	Varetilknyttede skatter, netto	34xx - 35xx	
Nedennævnte ANVID indgår ikke på NRnr-niveau :			
3110 *	Ikke-varetilknyttede skatter		

Tabel 7 NR-måltotaler - funktionelle system, fortsat

ANVID	NR-begreb/ANVID	Definition/kommentar
3210 *	Ikke-varetilknyttede subsidier	
3310 *	Ikke-varetilknyttede skatter, netto	3110 – 3210
4010 *	Lønninger og arbejdsgiverbidrag mv. = 4013 + 4015 + 4016 + 4017	Frynsegoder som løn 30. Lønninger og arbejdsgiverbidrag + 31. Pensionsudgifter + 32. Udgifter til social sikring
4110 *	Lønmodtagere	
4210 *	Selvstændige mv	Selvstændige og medhjælpende ægtefæller
4310 *	Beskæftigede i alt	4110 + 4210
5000 *	Forbrug af fast realkapital	

Anmærkninger :

* Angiver at data ikke dannes ved udtræk fra Mellemsystemet.

- 1) Er udtryk for kantinedrift, der rent praktisk beregnes som en procentandel af lønnen (4010), der så efterfølgende fratrækkes 1019.
- 2) For brancher udenfor fremstillingsvirksomhed er produktionsværdi=1010
- 3) Posten opsplittes på input- og investeringsandel som dokumenteret i notatet HREV/94041 : *Udskillelse af forbrug i produktionen fra regnskabsposten småanskaffelser.*

1.3.9.1.2 Produktionsværdi

Som det fremgår af tabel 7 dannes produktionsværdien i måltotalmodulet MTM for hvert enkelt af de mest detaljerede 6-cifrede erhverv i Danmarks Statistiks erhvervsnomenklatur baseret på NACE Rev. 1 ved summation af følgende poster fra Mellemsystemet subsidiært MTM selv, hvor tallene i parentes angiver de i tabel 4 og tabel 7 viste tilgangs/anvendelses-koder (ANVID):

Produktionsværdi (1015) = Indenlandsk omsætning (1010) + Lagerforøgelse af færdigvarer (2065)

Indenlandsk omsætning (1010) = Produktion af originalværker (1003) + Sort produktion (1005) + Frynsegoder, produktion (1007) + FISIM (1008) + Fremstilling af driftsmidler til eget brug (1012) + Øvrig nettoomsætning af egne produkter (1013) + Produktion til eget konsum (1014) + Egenproduktion af software (1015) + Omsætning af handelsvarer (1016) – Forbrug af handelsvarer (7019) + Indtægter fra licenser og royalties (1017) + Øvrig og uspecificeret nettoomsætning (1018) + (Del af) Andre, sekundære driftsindtægter (1019) + Anden (tjeneste-)omsætning (1059) + Samlet priskorrektion, handelsvarer (2099)

Ved "indenlandsk omsætning" forstås den *samlede* omsætning fra residente produktionsenheder inkl. eksportomsætning. Når der benyttes betegnelsen indenlandsk er det for at markere, at omsætning i udenlandske filialer af de institutionelle enheder (firmaer) bag opgørelsen ikke indgår. Disse udenlandske filialer, dvs. afdelinger i udlandet, der ikke har status som selvstændige juridiske enheder (selskaber), betragtes i nationalregnskabet som produktionsenheder, der er hjemmehørende i udlandet, og hvis produktion og værditilvækst registreres der. De betragtes som fiktive institutionelle enheder (notional resident units), der er residente i udlandet, dvs. som kvasiselskaber, der principielt har beslutningsautonomi samt fuldstændige regnskaber ned til ultimostatus. Posten Forøgelse af færdigvarelagre (2065) omfatter også produkter under forarbejdning.

Produktionsværdien for hvert af de 130 erhverv i nationalregnskabet's erhvervs-klassifikation dannes ved summation over de detaljerede 6-cifrede erhverv i DB93, der indgår i de enkelte nationalregnskabserhverv.

Produktionsværdien fordeles ud på de enkelte af de ca. 2750 produktbalancer på følgende måde:

A. Erhverv dækket af produktstatistik

Dette gælder landbrug, jagt og skovbrug (NACE A), fiskeri (NACE B), en del af råstofudvinding (NACE C) nemlig CA Udvinding af energiråstoffer, fremstillingsvirksomhed (D), el- gas-, varme- og vandforsyning (D), for autobrancherne (NACE 50) inden for NACE G Handel og reparationsvirksomhed, enkelte brancher inden for forretningsservice (NACE K) nemlig 721009 "Databehandlingsvirksomhed bortset fra levering af software mv." og 722000 "Levering af programmel og konsulentbistand i forbindelse med software" samt COFOG-opdelingen af produktionsværdien i offentlig ikke-markedsmæssig aktivitet.

For landbrug og jagt foreligger den nationalregnskabsmæssige opgørelse af produktionsværdien direkte fordelt på 18 produkter. Skovbrug er også dækket af landbrugs-kontorets opgørelse af værditilvæksten i landbrug mv., men da dækningen i form af driftsregnskaber er væsentligt ringere end for det egentlige landbrug, og da skovbrug er dækket af den generelle regnskabsstatistik baseret på standardiserede skatteregnskaber, er det foretrukket at lade sidstnævnte kilde være bestemmende for værditilvæksten i erhvervet. Hertil kommer, at NACE 01.02 Servicevirksomhed i forbindelse med skovbrug ikke er dækket af landbrugskontorets opgørelse, men til gengæld af den generelle regnskabsstatistik baseret på skatteregnskaber.

Landbrugsstatistikens opgørelser af produktionsværdien ved skovbrug fordelt på forskellige træsorter benyttes alene til at fordele den produktionsværdi, der er beregnet fra skatteregnskabsstatistiksystemet, på produkter.

For fiskeri gælder, at der foreligger en meget detaljeret opgørelse af danske fiskeres landinger i danske og udenlandske havne fordelt på fiskearter. Den produktionsværdi, der er beregnet ud fra den generelle regnskabsstatistik baseret på standardiserede skatteregnskaber, fordeles ud på produkter ved hjælp af statistikken over landede fangster. Produktionsværdien beregnet ud fra regnskabsstatistikken ligger generelt en hel del over den værdi af landede fangster, der fremkommer ved at multiplicere de landede mængder med gennemsnitspriserne ifølge fiskerinoteringerne. En mulig forklaring herpå er manglende registrering af dele af de landede mængder som led i omgåelse af fiskekvoter.

For udvinding af energiråstoffer opgøres produktionsværdien direkte på de to produkter råolie og naturgas. Kulminer og udvinding af uran forefindes ikke i Danmark.

For fremstillingsvirksomhed findes en uhyre detaljeret produktstatistik (Varestatistik for industri) omfattende ca. 10.000 varer. Statistikken, som opgøres på kvartalsbasis, dækker alle faglige enheder inden for fremstillingsvirksomhed med 10 eller flere beskæftigede, dvs. langt hovedparten af fremstillingsvirksomhed. For hvert erhverv på det mest detaljerede brancheniveau (332 brancher inden for fremstillingsvirksomhed) fordeles produktionsværdien som udgangspunkt på produkter proportionalt med varefordelingen

i de samme brancher i Varestatistik for industri. I en række tilfælde benyttes særlige fordelingsnøgler, som er karakteristiske for små virksomheder i de pågældende erhverv.

Produktnomenklaturen i Varestatistik for industri er den kombinerede nomenklatur (KN), der ligeledes finder anvendelse i udenrigshandelsstatistikken. Den fælles varenomenklatur i den indenlandske industrielle produktionsstatistik samt i udenrigshandelsstatistikken er af uvurderlig betydning for et nationalregnskab bygget op omkring tilgangs- og anvendelsestabeller, idet det er afgørende for på en konsistent måde at kunne sammenstille tilgang og anvendelse af produkter på rimeligt detaljeret niveau. Det danske nationalregnskab har på dette punkt historisk været begunstiget af, at der siden 1950'erne har været anvendt samme varenomenklatur i den industrielle produktionsstatistik og i udenrigshandelsstatistikken.

For el-, gas, fjernvarme- og vandforsyning gælder, at regnskaberne subsidiært regnskabsstatistikken for forsyningsvirksomheder giver en specifikation af omsætningen, hvor der er tale om forskellige produkter. Dette er udelukkende tilfældet for kraftværker med kombineret el- og fjernvarmeproduktion. I de øvrige tilfælde er der en én-til-én sammenhæng mellem erhverv og produkt.

For NACE 50 "Handel med biler mv., reparation og vedligeholdelse heraf samt servicestationer" foreligger en produktfordeling, som bl.a. er afgørende for at kunne opgøre værdien af autoreparation, der forekommer i adskillige af disse NACE erhverv, korrekt.

Endelig findes for IT-brancherne NACE 72 (6 detaljerede 6-cifrede brancher) en årlig produktstatistik, som benyttes til fordeling af branchernes omsætning.

Beregningen af produktionsværdien og dennes fordeling på produkter for et erhverv, der er dækket af produktstatistik, kan illustreres med industrierhvervet NACE 320000 "Fremstilling af telemateriel" som eksempel. I nationalregnskabets Mellemsystem og i Måltotalmodulet foreligger beregningerne for erhvervet udført på det detaljerede DK-NACE erhvervsniveau. Nationalregnskabserhvervet "Fremstilling af telemateriel" omfatter syv af de detaljerede DK-NACE erhverv. For hvert af disse erhverv foreligger i Mellemsystemet beregnet dels omsætning samt produktion til eget brug, dels lagerændringer af færdigvarer og produkter under forarbejdning. Disse to størrelser udgør til sammen produktionen.

Tabel 8 Opgørelse af produktionen i 320000 Fremstilling af telemateriel. Mill. kr.

DK-NACE	Tekst	Omsætning mv.	Lagerændr. færdigvarer	Produktion
321010	Fremst. af trykte kredsløb mv.	1.067	6	1.073
321090	Fremst. af halvledere mv.	676	48	724
322010	Fremst app. til radiotelefoni mv.	1.201	12	1.213
322020	Fremst. af telefonapparater mv.	1.548	16	1.564
323010	Fremst. af radioer, fjernsyn mv.	2.278	54	2.332
323020	Fremstilling af højttalere mv.	1.013	7	1.020
323030	Fremst. af antenner mv.	970	4	974
320000		8.752	147	8.899

Tabel 9 Fordeling af produktionen i Fremstilling af telemateriel på produkter

NR-produktnummer	Tekst	Produktion (Mill. kr.)
F711000	Frynsegoder, fri bil	8,8
K320000	Driftsm.egne, telemateriel mv.	39,2
K722000	Egenproduceret software	17,7
L320000	Lønarbejde, telemateriel mv.	204,7
M320000	Reparation og vedligeholdelse i telemateriel mv.	347,3
T150037	Tjenesteproduktion i fremstillingsvirksomhed	286,9
V392301	Æsker, emballagegenstande af plast	1,4
V392403	Husholdnings-, toiletartikler af plast	0,8
V392601	Kontor-, skoleartikler af plast	0,1
V392605	Beslag, dekorationsg.mv af plast	0,1
V490105	Bøger, også i hæfter	1,0
V491101	Tryksager, reklamer, lysf.papir	0,2
V720401	Affald og skrot af jern, stål	0,5
V730807	Jern-, stålkonstruktioner ian	3,3
V732601	Varer af jern og stål, ian.	5,1
V740400	Affald og skrot, af kobber	0,0
V741200	Rørfittings af kobber	60,8
V760200	Affald og skrot af aluminium	0,3
V830201	Beslag, tilbehør o l varer	7,1
V831000	Skilte, navneplader o l	0,7
V842205	Mask. t rens./luk mv. a flasker	1,0
V842803	Elevatorer og transportører	76,8
V843815	Dele til mask. til behandling af mad- og drikkevarer	2,0
V847303	Dele til automatiske databehandlingsmaskiner	0,1
V848003	Støbeforme til gummi og plast	0,3
V848503	Dele til maskiner uden elektriske dele	3,5
V850401	Reaktorer til udladningslamper	9,3
V850403	Transformatorer med væskeisolation	0,0
V850407	Dele til statiske omformere,	3,6
V850705	Akkumulatorer, ej blyakkumulatorer	2,4
V851501	Loddekolber, plasmavejsemaskiner mv.	4,1
V851619	Dele til elektriske husholdningsapparater	1,7
V851701	Telefonapparater	539,9
V851705	Koblingsapparater til telefoni og telegraf	51,2
V851707	Apparater til bærefrekvenstrådsystemer	67,0

Tabel 9 Fordeling af produktionen i ...fortsat

V851709	Elektriske apparater til telegrafi	36,2
V851711	Dele til trådtelefoni, trådtelegrafi	487,0
V851803	Højtalere	1.172,0
V851807	Elektriske lydforstærkere	30,0
V851809	Dele til mikrofoner,højtalere mv	102,0
V851903	Pladespillere	4,0
V851907	Cd-afspillere o.l.	11,2
V852000	Båndoptagere ,telefonsvarere mv.	37,2
V852200	Pick-ups, dele til positionerne 85.19-85.21	79,1
V852413	Andre indspillede medier	5,0
V852501	Sendere og sendere-modtagere	923,2
V852503	Fjernsynskameraer	5,1
V852600	Radarapp, radio.fjernbetjeningsapparater mv.	0,3
V852705	Modtagere med ekstern energikilde	474,7
V852707	Modtagere i.a.n.	60,9
V852801	TV-modtagere, også medvideo o.a.	744,2
V852900	Antenner, dele til positionerne 85.25-85.28	1.126,4
V853003	Dele til trafikreguleringsudstyr	0,1
V853101	Signalapparater, ian.	34,0
V853201	Kondensatorer,elektriske	97,0
V853301	Faste modstande	21,3
V853303	Variable modstande	16,1
V853400	Trykte kredsløb	782,8
V853600	Afbryder,sikringer o.l. under 1000 v	0,7
V853701	Apparater til elektrisk styring max 1000 v	30,0
V853800	Dele til positionerne 8535-8537, i.a.n.	9,7
V854001	Billedrør,også til videomask	0,0
V854101	Halvlederkomponenter.,ej lysfølsomme	0,0
V854103	Lysfølsomme halvlederkomponenter	352,7
V854105	Dele til halvlederkomponenter	12,0
V854201	Elektriske integrede kredsløb	47,9
V854301	Elektriske apparater med selvstændig funktion	0,1
V854403	Koaksialkabler mv	5,8
V854407	Isolerede elektriske ledere	1,0
V854703	Isolationsdele, elektriske materialer af plast	0,0
V854800	Elektiske dele til maskiner og apparater i.a.n.	3,0
V900103	Brilleglas, kontaktlinser mv.	150,2
V900201	Objektiver til projektører, app/kameraer	0,3
V900203	Optisk bearbejdede artikler	7,2
V901301	Kikkertsigter, lasere ej laserdioder	0,4
V901405	Dele til navigationsinstrumenter/-apparater	0,0
V901805	Kanyler,katedre,nåle o lign	70,2
V902401	Maskiner mv., til afprøvning af metal, pap mv.	14,4
V902903	Hastighedsmålere, takometre mv	0,1
V902905	Dele til 902901,902903	0,3
V903001	Apparater til måling af ioniserede stråler	0,2
V903009	App. til måling af elektriske størrelser	33,1
V903011	Dele,måling af elektriske størrelser	4,3
V903103	Apparater til måling/kontrol mv, ian	2,9
V903105	Dele og tilbehør til 903103	0,1
V903300	Dele til maskiner/apparater/instrumenter i.a.n.	6,7
V940513	Dele til el-belysningsartikler af plast	0,3
I alt		8.752,5

Det ses, at erhvervets produktion er fordelt på 87 produkter, hvoraf en del er små. Selv om erhvervets produktion helt overvejende ligger på produkter, der er karakteristiske produkter i NACE-gruppe 32, ses der ikke desto mindre i praksis at forekomme en ikke ubetydelig sekundær produktion af produkter, der er karakteristiske i andre erhvervsgrupper.

Ses der bort fra produkter, der ikke er omfattet af varestatikkens fordeling på enkeltvarer, udgør den samlede omsætning 8.400 mill. Heraf er 7.752 mill. svarende til 92 % faktisk observeret salg fordelt på produkter i Varestatistik for industri. Dette illustrerer den industrielle produktstatistik's høje dækningsgrad i Danmark og den deraf følgende ringe usikkerhed omkring produktfordelingen af industrivarer i nationalregnskabet's tilgangs- og anvendelsestabeller.

B. Erhverv delvis dækket af produktstatistik

Her er tale om bygge- og anlægsvirksomhed, for hvilken der ikke foreligger en egentlig produktstatistik, men til gengæld en række oplysninger fra forskellige kilder (arten af opførte kvadratmeter nybyggeri, udgifter til investeringer i nybyggeri fordelt på typer af byggeri).

Til nationalregnskabsformål er det nødvendigt at have en produktfordeling af produktionsværdien i bygge- og anlægsvirksomhed. I fravær af en egentlig produktstatistik har man til nationalregnskabsformål sammenstykket al den foreliggende information til en produktfordeling af produktionsværdien. Metoderne hertil er beskrevet i detaljer i afsnit 5.10. Den således opgjorte opgørelse af leverancer af bygge- og anlægsproduktion stemmer ikke overens med den opgørelse af produktionsværdien ved bygge- og anlægsvirksomhed, der fås fra regnskabsstatistikken efter korrektion for underentrepriser. Forklaringen på forskellen i de to opgørelser kan bl.a. ligge i en forskellig afgrænsning af maskin- kontra bygge- og anlægsinvesteringer samt i usikkerheden på opgørelsen af underentrepriser.

Det er vigtigt at pointere, at i modsætning til produktionsværdien er værditilvæksten ved bygge- og anlægsvirksomhed robust over for disse forhold. Metoden i nationalregnskabet er derfor at tage udgangspunkt i den ud fra regnskabsstatistikken beregnede værditilvækst, som anses for opgjort med stor sikkerhed. Dernæst erstattes regnskabsstatistikens produktionsværdi med den produktionsværdi, der fremkommer som summen af den beregnede tilgang af produkter fra bygge- og anlægsvirksomhed (nybyggeri fordelt på arter, reparation og vedligeholdelse fordelt på løbende reparation og vedligeholdelse og hovedreparation samt anlægsvirksomhed), og endelig residualberegnes forbruget i produktionen i bygge- og anlægsvirksomhed ud fra værditilvæksten ifølge regnskabsstatistikken og produktionsværdien opgjort som summen af produkter.

På denne måde får man etableret en konsistent opgørelse af værditilvæksten ved bygge- og anlægsinvesteringer samt bygningsreparation og -vedligeholdelse i fraværet af en produktstatistik, der er koordineret med regnskabsstatistikken.

C. Erhverv, der ikke er dækket af produktstatistik

For de resterende erhverv fordeles produktionsværdien på produkter ud fra erhvervets hovedaktivitet. For erhvervsgruppen NACE 50 (Handel med biler mv., reparation og vedligeholdelse heraf samt servicestationer) sker en opdeling af avancerne ved salg af handelsvarer i engrosavance på den ene side og detailavance på den anden. Denne opdeling er nødvendig, da handelsavancerne i tilgangs- og anvendelsestabellerne er opdelt i engrosavance og detailavance.

Generelt er nationalregnskabs produktklassifikation for tjenester konstrueret således, at der til hvert erhverv på det mest detaljerede niveau er defineret et produkt med samme betegnelse og kode som erhvervet. For erhverv, der ikke er dækket af produktstatistik, antages hele produktionsværdien at vedrøre det produkt, hvis betegnelse er sammenfaldende med erhvervsbetegnelsen. Det er vigtigt at understrege, at den nævnte én-til-én sammenhæng etableres ikke på det mest detaljerede niveau i nationalregnskabs erhvervsklassifikation (130 erhverv), men generelt på det mest detaljerede niveau i DK-NACE erhvervsnomenklaturen (813 erhverv). I nogle tilfælde samles produktionen fra visse af de allermest detaljerede erhverv på produkter. I sådanne tilfælde ligger aggregeringsniveauet i produktbalancesystemet altså et sted mellem 813-niveauet og nationalregnskabs 130-niveau. Det er dog vigtigt at understrege, at beregningerne baseret på regnskabsstatistikkerne uden undtagelse foretages på det mest detaljerede niveau, altså svarende til 813-grupperingen.

Nationalregnskabs erhverv 851209 "Læger, tandlæger, dyrlæger mv." omfatter eksempelvis 12 detaljerede erhverv for sundhedsvæsen bortset fra hospitaler. Beregningerne af produktionsværdi, forbrug i produktionen og værditilvækst sker i beregningssystemet separat for hvert enkelt af de 12 detaljerede erhverv. Output fra den markeds-mæssige "hvide" produktion i disse 12 erhverv, bortset fra frynsegoder og egenproduceret software, samles efterfølgende på 4 produkter, der optræder i tilgangs- og anvendelsestabellerne. De fire produkter fremkommer ved aggregering på de første 4 cifre i NACE, altså 8512, 8513, 8514, og 8520. Den følgende tabel illustrerer fordelingen af produktionen i nationalregnskabsbranchen. Alle andre erhvervskoder end 851202 omfatter udelukkende markeds-mæssig aktivitet. Den kunstige kode 851202 er indført for at kunne sondre mellem markedsproducenter og ikke-markedsproducenter i beregningerne. Det bemærkes, at der ikke forekommer markeds-mæssig aktivitet i DK-NACE erhvervene 851410 Hjemmesygepleje og sundhedspleje, 851420 Jordemødre og jordemodercentre samt 851460 Bedriftssundhedstjensten. I Danmark foregår al aktivitet på disse tre områder som ikke-markeds-mæssig produktion i offentlig forvaltning og service.

Tabel 10 12 DK-NACE erhverv bag NR-erhvervet Læger, tandlæger mv.

DK-NACE erhverv	Tekst	Produktion Mill. kr.
851202	Offentlig ikke-markedsmæssig aktivitet i 851209	4.142
851210	Almen praktiserende læger	4.182
851220	Praktiserende speciallæger og ambulatorier	1.400
851310	Praktiserende tandlæger	4.583
851320	Praktiserende kliniske tandteknikere	138
851430	Fysioterapeutiske klinikker og praktiserende fysioterapeuter	460
851440	Psykologisk rådgivning000	169
851450	Lægelaboratorier	83
851470	Kiropraktorer	268
851480	Fodplejere	84
851490	Kuranstalter, naturlæger mv.	1.132
852000	Dyrlæger	1.312
851209	Læger, tandlæger, dyrlæger mv..	17.953

Produktionen i nationalregnskabsbranchen er fordelt på 14 produktbalancer som vist i tabel 11

Tabel 11 Fordeling af produktionen i Læger, tandlæger mv. på produkter

Produktnummer	Tekst	Produktion Mill. kr.
F711000	Frynsegoder, fri bil	36
H851400	Sort produktion i sundhedsvæsen	34
K722000	Egenproduceret software	1
Q851200	Praktiserende læger, offentlig ikke-markedsmæssig	728
Q851300	Praktiserende tandlæger, off. ikke-markedsmæssig	1.263
Q851400	Sundhedsvæsen i øvrigt, off. ikke-markedsmæssig	2.121
S851200	Praktiserende læger, offentlige salgsindtægter	3
S851300	Praktiserendetandlæger, offentlige salgsindtægter	6
S851400	Sundhedsvæsen i øvrigt, offentlige salgsindtægter	4
S980990	Interne leverancer mellem offentlige institutioner	9
T851200	Praktiserende læger	5.557
T851300	Praktiserende tandlæger	4.099
T851400	Sundhedsvæsen i øvrigt (markedsmæssigt)	2.786
T852000	Dyrlæger	1.306
I alt		17.953

Opdelingen på de syv hovedprodukter er foretaget ud fra hensyn til produkternes størrelse og deres anvendelse plus hensynet til prishomogenitet ved fastprisberegningerne. Praktiserende læger anvendes helt overvejende som offentlig konsumudgift. Praktiserende tandlæger anvendes i stor udstrækning både til offentlig og privat konsumudgift.

Markedsmæssigt sundhedsvæsen i øvrigt anvendes overvejende til privat konsumudgift, mens Dyrslæger adskiller sig fra de tre førstnævnte produkter ved overvejende at blive anvendt som forbrug i produktionen først og fremmest i landbruget.

1.3.9.1.3 Beregning af forbrug i produktionen

Tabel 7 viste det funktionelle måltotalmodul (MTM) og sammenhængen mellem dette og kontoplanen i Mellemsystemet, som er den fælles kontoplan, samtlige regnskabsstatistikker transformeres til i forbindelse med nationalregnskabets bearbejdning af primærstatistikken. Måltotalerne dannes ud fra Mellemsystemet i dets version 2, dvs. efter overgangen til erhverv defineret ud fra produktionsenheder. Beregningen af ENS95 produkttransaktionen Forbrug i produktionen (P. 2) sker ud fra det funktionelle måltotalmodul ved hjælp af formlen:

$$\text{Forbrug i produktionen (2010)} = 2011 + 2012 + 2020 + 2021 + 2022 + 2023 + 2024 \text{ (A)}$$

hvor

2011 = Forbrug i produktionen ekskl. reparations- og vedligeholdelsesudgifter samt indirekte produktionsomkostninger

2012 = Indirekte produktionsomkostninger

2020 = Husleje ekskl. varme

2021 = Leje og leasing af maskiner og transportmidler mv.

2022 = Reparation og vedligeholdelse af bygninger

2023 = Reparation og vedligeholdelse af anlæg

2024 = Reparation og vedligeholdelse af transportmidler og maskiner, ikke-specificeret reparation og vedligeholdelse

Indirekte produktionsomkostninger er defineret som de produktionsomkostninger, der ikke kan observeres for lokale, faglige enheder (produktionsenheder), men kun på firmaniveau. Disse fællesomkostninger fordeles på firmaernes faglige enheder ud fra information om omsætning og/eller beskæftigelse.

Sammenhængen mellem de ovenfor anførte poster i Måltotalmodulet MTM og posterne i Mellemsystemet fremgår af tabel 7. Således er fx "Forbrug i produktionen ekskl. reparations- og vedligeholdelsesudgifter samt indirekte produktionsomkostninger" (2011) defineret således

2011 = Forbrug af kraft og brændsel (2013) + Køb af lønarbejde (2014) + Øvrigt forbrug af råstoffer (2015) + Udgifter til småanskaffelser (del af) (7025) – Samlet priskorrektion, råvarelagre (2098)

Det bemærkes specielt, at der ved beregningen foretages en priskorrektion vedr. råvarelagrene, hvis modstykke er en korrektion til det forbrug af råvarer mv., der fremgår af regnskabsstatistikernes bearbejdning af virksomhedsregnskaber.

Et eksempel kan illustrere beregningsgangen ved opgørelsen af forbrug i produktionen for de enkelte nationalregnskabserhverv. Lad os igen se på nationalregnskabserhvervet 851209 "Læger, tandlæger, dyrlæger mv.", for hvilket de grundlæggende beregninger er udført på et langt mere detaljeret niveau, nemlig separat for hvert enkelt af de 12 delerhverv. For disse 12 delerhverv ser måltotalmodulet, hvad angår den del, der er relevant for beregningen af produktionsværdi og forbrug i produktionen, ud som vist i den følgende tabel. Felt 2022 forekommer ikke, idet værdien for reparation og vedligeholdelse af bygninger i fravær af specifikation er lagt på samleposten 2024, der indeholder uspecificerede udgifter til reparation og vedligeholdelse.

Tabel 12 Beregning af udgangsskøn for forbrug i produktionen for Læger, tandlæger, dyrlæger mv.

DK-NACE	1010	2010	2011	2012	2020	2021	2023	2024	2065	2010
erhverv	Mill. kr.									
851202	4.142	524	0	7	0	0	0	0	0	531
851210	4.182	0	173	460	169	11	6	13	0	833
851220	1.400	0	84	144	53	4	2	4	0	291
851310	4.583	0	773	397	148	10	9	31	0	1368
851320	138	0	22	16	6	0	0	1	0	45
851430	460	0	30	48	30	1	1	2	0	113
851440	169	0	9	19	9	0	0	1	0	38
851450	83	0	16	13	6	0	0	1	0	36
851470	268	0	11	32	15	1	0	2	0	62
851480	84	0	24	8	5	0	0	0	0	38
851490	1.132	0	251	125	58	3	1	8	0	446
852000	1.312	0	561	120	15	3	4	5	0	707
851209	17.953	524	1.955	1.390	512	34	24	68	0	4.508

Udgangsskønnet før afstemning for forbrug i produktionen i nationalregnskabserhvervet 851209 "Læger, tandlæger, dyrlæger mv." fremkommer da ved anvendelse af formlen (A) og aggregering over de 12 delerhverv. Det således beregnede udgangsskøn for forbrug i produktionen udgør for 1995 4.508 mill. kr. Som det vil fremgå af beskrivelsen af erhvervet i afsnit 3.20, er udgangsskønnet for dette erhverv faktisk lig med den endeligt afstemte værdi for forbrug i produktionen i 1995. Ved afstemningen af tilgang og anvendelse i det endelige nationalregnskab for 1995 har man altså ikke fundet, at der var grundlag for at lade opgørelsen af forbrug i produktionen i dette erhverv være blandt de komponenter, som måtte tage tilpasninger i forbindelse med afstemningen i forhold til udgangsskønnet

Det ses af ovenstående tabel, at inputprocenten, dvs. forholdet mellem forbrug i produktionen (kode 2010) og produktion (kode 1010 + kode 2065), varierer ganske meget mellem de 12 delerhverv nemlig fra 12,8 % i ikke-markedsmæssig aktivitet på området 851202 til 53,9 % hos dyrlæger i 852000. Dette illustrerer betydningen af det meget detaljerede beregningssystem, der benyttes til de endelige nationalregnskabsberegninger, for disse opgørelses nøjagtighed. Ved at foretage samtlige beregninger helt frem til

udgangsskønnene før afstemning af tilgang og anvendelse for produktion (P.1), forbrug i produktionen (P.2) og dermed værditilvækst (B.1g) ikke på nationalregnskabet's erhvervsgruppering, men på den mest detaljerede erhvervsgruppering i primærstatistikken minimeres aggregeringsfejlene. Den usikkerhed på beregningerne, der skyldes opregning til at dække hele populationen, er i nationalregnskabet søgt gjort så lille som muligt ved at foretage opregningerne på det mest detaljerede niveau og først derefter foretage en aggregering til nationalregnskabet's erhvervsgruppering.

1.3.9.1.4 Lagerændringer fordelt på lagertype og produkter

Som det fremgår af tabel 4 og tabel 7 sondres der i Mellemsystemet og Målttotalmodulet mellem følgende typer af lagre og lagerændringer:

Råvarer (2060)
 Engroshandelsvarer (2061)
 Detailhandelsvarer (2062)
 Andre (specielle) varer (2063)
 Specielle varer (2064)
 Færdigvarer (2065)
 Handelsvarer i fremstillingsvirksomhed (2066)
 (Overføres til engroshandel med kode 2061)

De i parentes angivne tal er tilgangs/anvendelseskoderne for de pågældende lagertyper i tilgangs- og anvendelsestabellerne og dermed kontoen for varer og tjenester. Der sondres ikke mellem færdigvarer og produkter under forarbejdning.

For at kunne beregne produktion, forbrug i produktionen samt lagerændringerne i nationalregnskabet korrekt i henhold til definitionerne i ENS95 er det nødvendigt at foretage en priskorrektion til de tilsvarende poster i virksomhedsregnskaber. Årsagen hertil er, at virksomhederne typisk registrerer værdien af deres (ultimo) lagerbeholdninger til historiske anskaffelsespriser eller den sidst konstaterede anskaffelsespris for de enkelte varer. Dette betyder i en situation med prisstigninger på virksomhedernes produkter, at når ændringen i færdigvarelagerne i virksomhedsregnskaber opgøres som differencen mellem beholdningen af færdigvarer ultimo og primo regnskabsperioden, så indeholder den beregnede lagerændring en kapitalgevinst, som ikke er udtryk for nogen fysisk lagerændring og dermed produktion af varer i regnskabsperioden. Tænker man sig fx, at de fysiske lagerbeholdninger har været konstante gennem hele regnskabsperioden, og der derfor pr. definition ikke er nogen ændring i færdigvarelagerne som følge af produktion i perioden, vil der ikke desto mindre optræde en stigning i færdigvarelagerne i virksomhedsregnskaberne som følge af de i perioden stedfundne prisstigninger. Hvis produktionsværdien i perioden beregnes ud fra ukorrigerede virksomhedsregnskaber som produktion = omsætning + ændring i færdigvarelager, vil der ske en overvurdering af produktion og værditilvækst. Modsat vil der ske en undervurdering i en situation med prisfald på virksomhedernes output.

På nøjagtig tilsvarende vis bevirker kapitalgevinster på råvarelagerbeholdninger under inflation, at forbruget i produktionen undervurderes og værditilvæksten overvurderes. Både på outputsiden og inputsiden fører anvendelse af virksomhedsregnskabsprincipper under generel inflation til en overvurdering af værditilvæksten. Omvendt under generel

deflation. Ved høje inflations- eller deflationsrater kan målefejlen på værditilvæksten og dermed BNP uden en priskorrektion være meget betydelig. Selv under et nogenlunde stabilt generelt prisniveau kan store forskydninger i de relative priser føre til betydelige kapitalgevinster eller kapitaltab på lagerbeholdningerne i økonomien.

I nationalregnskabet's bearbejdning af primærstatistikkerne foretages en priskorrektion til virksomhedsregnskaberne's opgørelser af lagerændringer og forbrug af råvarer mv. med henblik på at opnå den bedst mulige tilnærmelse til den teoretisk korrekte opgørelse af lagerændringer i henhold til ENS95. Den principielt korrekte opgørelse af lagerændringer består i at følge bevægelser ind og ud af lageret kontinuerligt gennem hele regnskabsperioden og registrere hver transaktion ind og ud af lageret til den faktiske transaktionspris på tidspunktet for lagerbevægelsen. Lagerændringen gennem regnskabsperioden er da simpelthen lig summen af periodens transaktioner ind og ud af lageret. Den teoretisk korrekte nationalregnskabsmæssige opgørelsesmetode betegnes Perpetual Inventory Metoden (PIM) for at indikere, at der er tale om, at lagerbeholdningerne på et givet tidspunkt kan anskues som summen af tilgang til og afgang fra lageret i princippet uendelig langt tilbage i fortiden.

I praksis er der næsten aldrig oplysninger nok til, at PIM-metoden kan anvendes til nationalregnskabet's opgørelser af lagerændringer. I stedet foretages som hovedregel en approksimation til den teoretisk korrekte opgørelsesmetode ud fra oplysninger om værdien af virksomhedernes lagerbeholdninger primo og ultimo regnskabsperioden opgjort i overensstemmelse med virksomhedernes egne regnskabsprincipper.

Ud fra den antagelse, at virksomhedernes ultimolagerbeholdninger i hvert fald for en gennemsnitsbetragtning er værdisat til de sidst konstaterede anskaffelsespriser, og at disse vedrører priserne i december samme år, foretages en priskorrektion til virksomhedsregnskaberne på følgende måde. Først foretages ud fra visse antagelser en fordeling af lagerbeholdningerne på enkeltprodukter. Primolagerbeholdningen, dvs. foregående års ultimolagerbeholdning for det enkelte produkt omregnes dernæst fra prisniveauet i december år $t-1$ til årets gennemsnitlige prisniveau i år t . Tilsvarende omregnes ultimolagerbeholdningen år t fra prisniveauet i december år t til årets gennemsnitlige prisniveau. Lagerændringen gennem regnskabsperioden beregnes dernæst ved at trække den prisomregnede primobeholdning fra ultimobeholdningen. Priskorrektionen til virksomhedsregnskaberne's opgørelse af lagerændringen, og som modstykke hertil af produktion subsidiært forbrug i produktionen, fremkommer sluttelig som forskellen på den nationalregnskabsmæssigt opgjorte lagerændring og lagerændringen ifølge virksomhedsregnskaberne.

Ud over en omregning af lagerændringen til årets gennemsnitspriser foretages til brug for opgørelserne af de reale vækstrater en omregning til priserne i et basisår, som p.t. er 1995.

Det kan vises, at ovennævnte approksimationsformel giver en god tilnærmelse til den teoretisk korrekte måling, hvis enten prisudviklingen er jævn gennem året, eller lagerbeholdningerne er nogenlunde stabile.

I de tilfælde, hvor der foreligger opgørelser af de fysiske mængder af enkeltvarer på lager, kan der opstilles en bedre approksimation til PIM-opgørelsen af lagerændringen end i det almindelige tilfælde, hvor der alene foreligger oplysninger om lagerbeholdning-

gernes værdi. I Danmark er dette tilfældet for landbrugsprodukter og energivarer. Disse produkter er netop de mest fremtrædende blandt dem, hvor der forekommer store prisbevægelser og samtidig store lagerforskydninger, og hvor approimationsformlen virker mindre godt. I og med det i nationalregnskabet er muligt at særbehandle problematiske varer som fx olieprodukter, og givet at samtlige lagerbeholdninger er opgjort ud fra regnskabsstatistikker, må beregningen af lagerændringerne i det danske nationalregnskab samlet set betragtes som solidt funderede. Residualbestemmelse af lagerændringerne ville implicere en ikke ubetydelig usikkerhed på BNP og BNI. I Danmarks tilfælde benyttes residualberegning af lagerændringerne aldrig i de endelige beregninger. Selv i de foreløbige, kvartalsvise nationalregnskaber er der et regnskabsstatistisk grundlag for beregningen af lagerændringerne, om end naturligvis ikke dækkende samtlige lagerbeholdninger som i de endelige beregninger.

1.3.9.2 Institutionelt måltotalmodul

1.3.9.2.1 Produkttransaktioner

Som tidligere nævnt registreres alle regnskabsposterne fra de nationalregnskabsmæssigt bearbejdede regnskabsstatistikker for erhvervene i Mellemsystemet dobbeltkodet efter erhverv for den involverede produktionsenhed og sektor for den institutionelle enhed, produktionsenheden tilhører. Som konsekvens heraf foreligger de tidligere omtalte udgangsskøn for produktion, forbrug i produktionen, værditilvækst, aflønning af ansatte og dermed bruttooverskud af produktionen ikke alene fordelt på erhverv, men tillige på institutionelle sektorer.

Med henblik på at bevare denne systematiske dobbeltkodning af produkttransaktioner plus fordelingstransaktionerne aflønning af ansatte samt andre produktionsskatter minus subsidier hele vejen frem til det offentliggjorte nationalregnskab er det nødvendigt, at de ændringer i forhold til udgangsskønnene, der sker i forbindelse med afstemningen af det funktionelle nationalregnskab i tilgangs- og anvendelsesmatricerne, også registreres med den dobbelte erhverv/sektorkodning. Kun på denne måde kan konsistensen mellem erhvervs- og sektortabellerne sikres, og den krydsfordeling af produktionskontoen efter erhverv og sektor, som kræves i tabel 21 i ENS95-dataleveranceprogrammet, opstilles *direkte* som en del af fremstillingen af nationalregnskabet i modsætning til indirekte som en efterfølgende fordeling uden entydig sammenhæng tilbage til primærstatistikken.

For så vidt angår erhvervsdimensionen kommer denne direkte fra de afstemte tilgangs- og anvendelsesmatricer, i og med der aldrig i forbindelse med afstemningen af tilgang og anvendelse forekommer ufordelte samleposter. Det forekommer således aldrig, at der foretages en afstemningskorrektion på "forbrug i produktionen generelt dvs. uden specifikation af hvilket erhverv det berører". Alle afstemningskorrektioner foretages obligatorisk på de enkelte *celler* i tilgangs- og anvendelsestabellerne. Hvad angår sektordimensionen før og efter afstemning foretages konsekvensjusteringerne til sektorkontiene af de ændringer i forhold til udgangsskønnene, der er resultatet af afstemningen, på følgende måde. For hvert af nationalregnskabs 130 erhverv fordeles forskellen på værdien i udgangsskønnet og den afstemte værdi proportionalt med fordelingen på sektorer af den pågældende variabel i udgangsskønnet. Hvis eksempelvis forbrug i produktionen for et af de 130 erhverv i udgangsskønnet er fordelt med 80% til den ikke-finansielle

selskabssektor S.11 og 20% til husholdningssektoren S.14, fordeles afstemningsjusteringen for dette erhverv på de to sektorer med de samme procenter.

De afstemte værdier registreres herefter i det såkaldte Totalmodul, som er en databank for alle oplysningerne i det ikke-finansielle nationalregnskab foreløbig til og med kaptalkontoen.

1.3.9.2.2 Fordelingstransaktioner

Dette afsnit er kun direkte BNI-relevant for så vidt angår fordelingstransaktionerne Af-lønning af ansatte samt Produktions- og importskatter minus subsidier. Det er kun BNI-relevant for formueindkomsttransaktioner i det omfang disse vedrører udlandet. Afsnittet medtages primært for at gøre beskrivelsen af opbygningen af det danske nationalregnskabssystem komplet.

Fordelingstransaktionerne fra regnskabsstatistikkerne er efter nationalregnskabsmæssig bearbejdning indeholdt i Målttotalmodulet. Afstemningen af fordelingstransaktionerne i almindelighed og af formueindkomst (renter, udbytter mv.) i særdeleshed foregår i et afstemningssystem for institutionelle sektorkonti. Data fra Mellemsystemet og Målttotalmodulet indgår som input i denne afstemning, men i modsætning til de funktionelle måltotaler, som udelukkende hentes fra målttotalmodulet, hentes data til opstilling af de institutionelle måltotaler fra en række andre kilder. Specielt spiller skattestatistikken en afgørende rolle for opstillingen af målttotalen for husholdningssektorens formueindkomst.

At der ikke er den samme direkte og entydige sammenhæng mellem Mellemsystemet og Målttotalmodulet på den ene side og de institutionelle måltotaler for fordelingstransaktioner på den anden, som tilfældet er med de funktionelle måltotaler (produktion, værditilvækst mv.), er ganske naturligt. Mens Mellemsystemet, som er baseret på virksomhedsregnskaber, principielt indeholder al relevant information til beregning af måltotaler for erhvervenes værditilvækst (BNP fra produktionssiden), involverer fordelingstransaktionerne opstilling af udgangsskøn for husholdningerne i egenskab af konsumenter samt sektorerne offentlig forvaltning og service og NPISH i deres egenskaber af omfordelende i modsætning til producerende enheder.

1.3.9.2.3 Finansielle transaktioner

Dette afsnit er ikke direkte BNI-relevant, men er medtaget for fuldstændighedens skyld i beskrivelsen af opbygningen af det danske nationalregnskab. Det er endvidere indirekte BNI-relevant især via det check på transaktionerne i forholdet til udlandet, som den finansielle konto for Udlandet S.2 giver.

I endnu højere grad end tilfældet er for fordelingstransaktionerne, gælder det for de finansielle transaktioner, at den information fra virksomhedsregnskaber, der er indeholdt i Mellemsystemet og Målttotalmodulet, er input i et beregningssystem for de institutionelle sektorer, som tillige er baseret på en lang række andre kilder end virksomhedsregnskaber. De finansielle konti afstemmes fra og med beregningsåret 2000 for referencår fra og med 1995. Da systemet af finansielle konti først er færdigudviklet i 2000 har

det ikke haft nogen påvirkning af opgørelsen af BNI for året 1995, når bortses fra kontoen for udlandet.

Specielt må det fremhæves, at virksomhedsregnskaberne indeholder oplysninger om beholdninger af finansielle aktiver og passiver, men ikke om periodens finansielle transaktioner, som derfor må beregnes ud fra statusposterne kombineret med andre kilder. Ved opstillingen af måltotalerne for finansielle transaktioner vil informationen om de finansielle statusposter i Mellemsystemet og Måltotalmodulet oftest blive trumfet af finansiell statistik, som anses for en mere pålidelig kilde på dette område, bl.a. fordi den finansielle primærstatistik i mange tilfælde har en dækningsgrad (af observationer) på tæt ved 100% og derfor kun i ubetydelig udstrækning indeholder opregningsusikkerhed.

Mens der er et omfattende empirisk belæg for, at inputprocenten i faste priser, dvs. forholdet mellem forbrug i produktionen i faste priser og produktion i faste priser, er forholdsvis konstant på kort sigt, er der omvendt mange eksempler på volatilitet, når det gælder forhold, der ikke er knyttet til selve produktionsprocessen. Der er intet overraskende heri. Mens forholdet mellem output og input i en produktionsproces overvejende er bestemt af teknologiske faktorer, der ikke ændrer sig drastisk på kort sigt, forholder det sig helt anderledes med finansielle variable og dermed forbundne strømme af formueindkomst. Her kan ændringer i de institutionelle enheders ejerstruktur og beslutninger om finansiering bevirke store ændringer i fordelingstransaktionerne og de finansielle transaktioner og statusposter fra den ene dag til den anden.

1.3.9.3 Strømme og beholdninger

I Mellemsystemet registreres samtlige regnskabsposter fra resultatopgørelsen og balancen i de tilgrundliggende regnskabsstatistikker. Når det drejer sig om institutionelle enheder, som er markedsproducenter, indeholder Mellemsystemet principielt den regnskabsinformation, der skal til for at opstille såvel de løbende konti som akkumulationskonti og statuskonti i nationalregnskabet.

I praksis er anvendelsen af oplysningerne vedr. akkumulationsposterne vedr. de faste bruttoinvesteringer imidlertid begrænset af, at der ikke i den skatteregnskabsbaserede statistik foreligger oplysninger om årets investeringer. Det har i praksis vist sig, at en beregning af investeringerne ud fra statusposterne alene bliver for usikker primært som følge af revalueringer af statusposterne. Danmarks Statistiks spørgeskemabaserede regnskabsstatistik, som for 1995 omfatter fremstillingsvirksomhed, bygge- og anlægsvirksomhed samt detailhandel, indeholder særlige supplerende spørgsmål om tilgang og afgang af faste aktiver, som muliggør en direkte beregning af årets investeringer. Når denne detaljerede, spørgeskemabaserede regnskabsstatistik for referenceåret 2000 er udbygget til at dække næsten samtlige erhverv, vil det blive muligt at foretage en fuldt dækkende direkte opgørelse af investeringerne fra købersiden. Indtil da fremstilles udgangsskønnet for de faste bruttoinvesteringer for flere komponenters vedkommende ved hjælp af indirekte metoder.

Det er imidlertid ingenlunde givet, at en direkte opgørelse af de faste bruttoinvesteringer fra anvendelsessiden vil få lov til at trumfe en velfunderet indirekte opgørelse. Der er stærke grunde til at tro, at en opgørelse af specielt de faste bruttoinvesteringer direkte ud fra virksomhedsregnskaber giver anledning til en undervurdering. Den vigtigste er op-

startsinvesteringer i nystartede eller restrukturerede virksomheder, der ikke er observerede, men dækket via opregning. Sådanne virksomheder investerer ifølge sagens natur i gennemsnit mere i forhold til omsætningen end virksomhederne i samme stratum gør i gennemsnit. En stratificeret opregning, der ikke korrigerer eksplicit herfor, hvilket til gengæld er vanskeligt, vil derfor sandsynligvis føre til en undervurdering. Indirekte opgørelsesmetoder for de faste bruttoinvesteringer har selvsagt større ikke-systematisk beregningsusikkerhed, men er omvendt næppe i samme grad udsat for en risiko for bias.

1.4 Opgørelsen af BNP fra indkomstsiden i hovedtræk

1.4.0 Overblik

For året 1995 kan BNP opgjort fra indkomstsiden sammenfattes i nedenstående tabel:

Tabel 13 BNP opgjort fra indkomstsiden 1995

	Værdi i mill. kr.	Procent af BNP
Aflønning af ansatte	534.094	53
+ Bruttooverskud af produktionen og blandet indk.	338.010	33
+ Produktions- og importskatter	173.270	17
- Subsidier	35.618	4
BNP	1.009.756	100

1.4.1 Referenceramme – erhvervsregistret, det centrale personregister, oplysnings-seddelregistret

Da aflønning af ansatte som komponent i opgørelsen af BNP fra indkomstsiden er lønsummen i indenlandske produktionsenheder, er det principielt populationen af indenlandske produktionsenheder som registreret i erhvervsregistret, der er den direkte relevante referenceramme for både Aflønning af ansatte og Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst ved opgørelsen af BNP fra indkomstsiden. Danmarks Statistiks erhvervsregister blev gennemgået i afsnit 1.3.1.

De to resterende komponenter nemlig Produktions- og importskatter og Produktions- og importsubsidier har som supplerende referenceramme Offentlig forvaltning og service samt EU-institutionerne som modtagere subsidiært betalere af disse skatter og subsidier. Det anses for selvklart, at de centrale statslige myndigheder og EU er dækket af statistikken, hvorfor dette afsnit ikke vil gøre noget ud af de statistiske enheder for administrationen af produktions- og importskatter samt subsidier.

Principielt behøver personer ikke komme ind i billedet ved opgørelsen af BNP fra indkomstsiden, men i praksis er styrken ved at have en sådan opgørelse ud fra den indkomst, personer har modtaget, ved siden af opgørelserne fra produktions- og anvendelsessiden, imidlertid i høj grad, at opgørelsen tager udgangspunkt i personer og ikke i virksomheder. Dermed indebærer den et stærkt og uafhængigt check på opgørelserne fra de to andre sider. I relation til opgørelsen fra produktionssiden er den store forskel, at aflønning af ansatte ved opgørelsen fra produktionssiden opgøres som en udgift for virksomhederne ud fra virksomhedsregnskaber, mens Aflønning af ansatte i opgørelsen fra indkomstsiden beregnes fra et indkomstmodtagersynspunkt nemlig som den løn, lønmodtagerne har modtaget ifølge skattestatistikken og andre kilder. Dette afsæt i personoplysninger gør det relevant at se på referencerammen for de personer, som i løbet af perioden har erhvervet den indkomst, der i perioden er skabt i de residente produktionsenheder, dvs. på det økonomiske område..

Disse kan være enten residenter eller ikke-residenter. Problemstillingen vedr. ikke-residenter behandles i relation til kontoen for udlandet i afsnit 1.8. Hvad angår residenter i

Danmark er referencerammen Det Centrale Personregister, der blev oprettet ved lov i 1967. Alle personer med opholdstilladelse i Danmark er registreret i dette register og har et personnummer, der anvendes i alle administrative sammenhænge af de offentlige myndigheder. Asylsøgere, der ikke har erhvervet opholdstilladelse, er afskåret fra erhvervmæssig aktivitet og er ikke relevante i denne sammenhæng. Principielt kunne man forestille sig, at personer opholdt sig illegalt i landet uden et personnummer og erhvervede betydelige erhvervsindkomster. I praksis bevirker den udstrakte anvendelse af personnummersystemet imidlertid, at det må anses for udelukket, at nogen igennem længere tid kan erhverve (løn)indkomst fra andet end sort eller kriminell aktivitet uden at være registreret i CPR. I det omfang det forekommer, anses de herved skabte indkomster for dækket af tillæggene for sort økonomi, jf. afsnit 1.7 subsidiært at være kriminell aktivitet, der indtil videre ikke skal medtages i BNI-opgørelserne.

Den løn mv., arbejdsgivere i Danmark udbetaler til ansatte, skal efter skattelovgivningen uden undtagelse af nogen art indberettes årligt på en såkaldt oplysningsseddel. Der er ingen nedre beløbsgrænse. Indkomst under bundgrænsen for almindelig indkomstbeskatning skal indberettes på oplysningssedlerne, og der opkræves en særlig proportional statskat på i 1995 6 % af al lønindkomst allerede fra den først tjente krone. Oplysningssedlerne registreres på personnummer centralt af Told&Skat i det såkaldte *oplysningsseddelregister*. Dette register udgør i sammenhæng med CPR referencerammen for opgørelsen af aflønning af ansatte i Danmark bortset naturligvis for tillæggene for sort økonomi.

Da opgørelsen af bruttooverskud af produktionen i et integreret system af erhvervs- og sektorkonti pr. definition er den samme fra produktions- og indkomstsiden, omtales i kapitel 1.4 hovedsagelig BNP-komponenten Aflønning af ansatte. Opgørelsen af indkomstkomponenten Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst er allerede dækket af beskrivelsen i afsnit 1.3 af opgørelsen af BNP fra produktionssiden.

1.4.2 Vigtigste kilder

Langt den vigtigste statistiske kilde til opgørelse af Aflønning af ansatte er Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken (EBS), der er en beskæftigelses- og lønsumsstatistik baseret på flere administrative og statistiske registre. En beskrivelse af denne centrale kilde er givet i kapitel 11. EBS giver detaljerede oplysninger om antal arbejdssteder, antal job og årlig lønsum fordelt på geografiske områder og erhverv. Den statistiske enhed er *arbejdsstedet* dvs. den lokale faglige enhed. Det vigtigste grundlag for statistikken er de oplysningssedler, som alle arbejdsgivere hvert år skal indsende til Told&Skat for hver ansat lønmodtager. Oplysningssedlen for 1995 er gengivet i bilag 7. Det er vigtigt at bemærke, at oplysningssedlerne dækker alle lønmodtagere helt uden nedre grænse for lønindkomsten eller ansættelsesperiodens længde og danske såvel som udenlandske residenter. Det gør denne kilde til noget nær det ideelle, når det gælder opgørelsen af lønindkomst bortset fra sort lønindkomst, der bevidst er holdt uden for skattemyndighedernes kendskab.

Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken dækker imidlertid ikke alle komponenter i Aflønning af ansatte som defineret i ENS. For det første indgår imputerede arbejdsgiverbidrag til sociale sikringsordninger ikke, hvorfor der skal foretages et tillæg herfor. For det andet skal ikke alle typer naturalieindkomst indberettes på oplysningssedlerne. Følgelig

erstattes oplysningssedlernes oplysninger på dette punkt af nationalregnskabet's beregning af værdien af frynsegoder mv. For det tredje indgår arbejdsgivernes præmier til arbejdsskadesforsikring ikke i de lønindkomster, der indberettes til skattemyndighederne, men må opgøres og lægges til ud fra andre kilder. Endelig indeholder oplysningssedlerne af gode grunde ikke sort lønindkomst, som derfor må beregnes særskilt og lægges til.

For offentlig ikke-markedsmæssig aktivitet trumfes beregningen ud fra EBS af beregningerne af Aflønning af ansatte som opgjort ud fra de offentlige regnskaber i forbindelse med beregningen af produktionsværdien i offentlig forvaltning og service. Dette følger af konsistenskravene til systemets opgørelse af ikke-markedsmæssig aktivitet. Det samme er tilfældet for erhverv traditionelt domineret af offentlige selskaber samt for landbrug, bygge- og anlægsvirksomhed samt enkelte andre erhverv.

For BNP-komponenten Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst er de statistiske kilder identiske med kilderne fra produktionssiden og udgangsskønnet for denne indkomstkomponent fremkommer fra det funktionelle måltotalmodul i kombination med tal for andre produktionsskatter og subsidier fra statistikken for de offentlige finanser som:

produktion (1015) – forbrug i produktionen (2010) – andre produktionsskatter + andre produktionssubsidier – aflønning af ansatte

Den endeligt afstemte værdi af bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst fremkommer, når udgangsskønnene for produktion og forbrug i produktionen erstattes af de tilsvarende tal i de afstemte tilgangs- og anvendelsestabeller og tilsvarende udgangsskønnene for andre produktionsskatter og –subsidier samt aflønning af ansatte erstattes med de endeligt afstemte værdier i nationalregnskabet's erhvervstabeller.

1.4.3 Begrundelse for valg mellem kilder

Som nævnt trumfer beregningen ud fra offentlige regnskaber EBS-beregningen hvad angår offentlig ikke-markedsmæssig aktivitet. Herudover er der grund til at nævne, hvorfor kilden til opgørelsen af Aflønning af ansatte er EBS og ikke skattestatistikken baseret på selvangivelserne. Svaret er her enkelt, nemlig at der i begge tilfælde er tale om fiskale kilder i relation til indkomstskattesystemet, og at EBS baseret på oplysningssedlerne er langt mere detaljeret end den offentliggjorte skattestatistik. Principielt kunne man naturligvis forestille sig, at husholdningerne ville indberette sorte indkomster, som i strid med loven ikke er indberettet af arbejdsgiveren. Dette anses imidlertid for urealistisk. EBS må derfor anses for den entydigt bedste kilde til opgørelse af Aflønning af ansatte fra lønmodtagersiden.

Hvad angår Bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst kunne en alternativ kilde være selvangivelserne for selskaber og selvstændigt erhvervsdrivende i forbindelse med selskabsskatten og den personlige indkomstbeskatning. Da de regnskabsoplysninger, der er indeholdt i selvangivelserne, er langt mere summariske og meget længere fra nationalregnskabsbegreber end de regnskaber, der ligger til grund for Mellemsystemet og Måltotalmodulet, udgør de klart en ringere statistisk kilde end de regnskabsstatistikker, der er beskrevet i afsnit 1.3.2.1.

1.4.4 Periodisering

Der er ingen periodiseringsproblemer i forbindelse med anvendelsen af EBS. De indberettede indkomster er på kalenderårsbasis, da indkomstskattesystemet er på kalenderårsbasis. Periodiseringen af regnskabsstatistikkerne i forbindelse med det funktionelle måltotalmodul er beskrevet i afsnit 1.3.2.3.

1.4.5 Overgang fra skattemæssig lønsum i Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken til Aflønning af ansatte i nationalregnskabet

Den årlige lønsum defineres på arbejdsstedsniveau (lokalt fagligt enhedsniveau) som summen af de ansattes A-indkomst, hvoraf der skal betales arbejdsmarkedsbidrag, og eventuelle samlede bidrag til arbejdsgiveradministrerede kapitalpensionsordninger.

A-indkomsten fremgår af lønoplysningssedlens rubrik 13. Dette felt dækker:

- Løn, honorarer og lignende. Heri er medregnet feriegodtgørelse, løn under sygdom og barsel, A-skattepligtige tilskud af enhver art, vederlag til medlemmer af bestyrelser, udvalg mv. samt pensionslignende ydelser til tidligere ansatte. (A-skat er PAYE (pay-as-you-earn) skat, dvs. hvor arbejdsgiveren er indeholdelsespligtig).

Alle de oplyste beløb i denne rubrik er bruttobeløb, altså inklusive indeholdt arbejdsmarkedsbidrag. Bidrag til sociale sikringsordninger (ATP), jubilæumsgratiale og fratrædelsesgodtgørelse samt bidrag til pensionsordninger er ikke medregnet. Disse poster findes opgjort i andre felter på oplysningssedlen med undtagelse af de samlede bidrag til arbejdsgiveradministrerede kapitalpensionsordninger. Sidstnævnte bidrag, som adskiller sig fra andre pensionsbidrag ved normalt ikke at være et led i det kontraktlige ansættelsesforhold, findes ikke oplyst på oplysningssedlen. Oplysninger om den enkelte persons samlede bidrag til arbejdsgiveradministrerede kapitalpensionsordninger udtrækkes særskilt fra Told&Skat's Centrale Pensions System, der er baseret på obligatoriske indberetninger fra finansielle institutioner. Bidrag til arbejdsgiveradministrerede kapitalpensionsordninger tillægges som nævnt værdierne i felt 13 ved opgørelse af EBS-lønsummen, hvorimod bidrag til andre pensionsordninger samt bidrag til sociale sikringsordninger (ATP) ikke er indeholdt i Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken lønsum.

Det kan bemærkes, at EBS ikke medtager indkomst i felt 36 "B-indkomst, hvoraf der skal betales arbejdsmarkedsbidrag" i opgørelsen af lønsummen. Det kan ikke afvises, at visse honorarindkomster, der i nationalregnskabet bør behandles som aflønning af ansatte, bliver konteret i denne rubrik og derfor ikke bliver medtaget i registerstatistikken lønsumsopgørelse. Nationalregnskabet korrigerer implicit herfor i alle de tilfælde, hvor det er BNI relevant, ved i alle disse tilfælde (ikke-markedsmæssig produktion) at basere lønsumsopgørelsen direkte på fuldt dækkende regnskabsoplysninger.

I nationalregnskabet opgøres Aflønning af ansatte fordelt på 130 erhverv. Kilden er for langt de fleste erhverv EBS, men for nogle erhverv specielt landbrug mv. samt al offentlig ikke-markedsmæssig aktivitet erstattes registeroplysningerne af regnskabsoplysninger. For landbrug mv. samt offentlig forvaltning og service foretages en nationalregnskabsmæssig opgørelse af Aflønning af ansatte allerede i forbindelse med produktionen af primærstatistikken for disse erhverv.

Sammenhængen mellem lønsummen i EBS og nationalregnskabet's Aflønning af ansatte illustreres af nedenstående tabel. Posten Arbejdsgiverbidrag til pensionsordninger mv. inkluderer såvel faktiske som imputerede pensionsbidrag. De imputerede pensionsbidrag i Danmark omfatter alene tjenestemandspensioner.

Tabel 14 Sammenhæng mellem Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken og NR

	Lønkomponent	Mill. kr.
	Aflønning af ansatte i nationalregnskabet	534.094
	Lønsum i Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken (EBS)	490.966
	<i>heraf arbejdsgiveradministreret kapitalpension</i>	<i>7.209</i>
-	Skattemæssig værdi af frynsegoder	2.862
+	Jubilæumsgratiale og fratrædelsesgodtgørelse	1.905
+	Tingsgaver	12
+	"Sort" løn (1.660 + 1.235)	2.895
+	Nationalregnskabsopgørelse af frynsegoder	6.788
+	Arbejdsgiverbidrag til ATP	4.906
+	Arbejdsgiverbidrag til pensionsordninger mv.	26.284
+	Arbejdsskadeforsikring	1.631
=	Korrigeret lønsum for EBS	532.525
	Procentvis afvigelse	0,29%

Det forhold, at nationalregnskabet's tal for Aflønning af ansatte ligger over Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken's, efter at denne er korrigeret for begrebsmæssige forskelle, kan henføres til, at Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken's tal i enkelte, men vigtige erhverv bliver trumfet af regnskabsoplysninger. Det gælder først og fremmest Offentlig forvaltning og service, som tegner sig for næsten en tredjedel af den samlede lønsum i økonomien. Det forekommer sandsynligt, at de højere værdier i regnskaberne for offentlig forvaltning og service end i den begrebsmæssigt korrigerede EBS primært kan tilskrives behandlingen af visse honorarer, vederlag mv. i EBS. Disse bliver formentlig, når det gælder enheder i offentlig forvaltning og service, ikke i alle tilfælde medtaget på oplysningsedlerne under punkt 13, fordi der juridisk set ikke foreligger et ansættelsesforhold, men i stedet under skattemæssig B-indkomst. Dette problem er formentlig stort set netop begrænset til offentlig forvaltning og service, hvor en række hverv, der involverer et lille antal timer som fx foredragsvirksomhed aflønnes i form af ikke-fakturerede vederlag, der betragtes som løn.

Ved leverancer af tilsvarende ydelser til markedsproducenter vil der oftest være tale om faktureret salg af tjenesteydelser, så det samme problem ikke gør sig gældende her.

Det er i denne forbindelse vigtigt at understrege, at det, der er afgørende i BNI-sammenhæng, er, at regnskaberne for offentlig forvaltning og service har al aflønning af ansatte med. I nationalregnskabet er det de offentlige regnskaber's i forhold til EBS højere værdi for aflønning af ansatte, der indgår ved opgørelsen af produktion og værditilvækst i offentlig forvaltning og service.

Udgangsskønnet for BNP opgjort fra indkomstsiden fremkommer for året 1995 som følger, idet MTM betegner Måltotalmodulet udledt fra Mellemsystemet baseret på virksomhedsregnskaber som tidligere vist i tabellerne 4 og 7:

Table 15 Opstilling af udgangsskøn for BNP opgjort fra indkomstsiden

	Mill. kr.
	868.298
Udgangsskøn for bruttoværditilvækst fra MTM	
- Aflønning af ansatte ifølge MTM	527.678
- "Sort" løn uden for private husstande m. ansat medhj.	1.660
- Jubilæumsgratiale og fratrædelsesgodtgørelse	1.905
- Andre produktionsskatter minus –subsidier	-761
= Udgangsskøn for bruttooverskud af prod. fra MTM	337.816
+ Aflønning af ansatte opgjort fra lønmodtagersiden	534.094
+ Produktions- og importskatter	173.270
- Subsidier	35.618
= Udgangsskøn for BNP opgjort fra indkomstsiden	1.009.562

Grunden til, at der ved opgørelsen af udgangsskønnet for BNP fra indkomstsiden foretages korrektioner vedr. "sort løn uden for private husstande" og "Jubilæumsgratiale og fratrædelsesgodtgørelser", er, at disse beløb ikke er kodet som aflønning af ansatte i virksomhedsregnskaber og i måltotalmodulet MTM. Sort løn er i MTM implicit kodet som bruttooverskud i produktionen, idet løndelen af den sorte aktivitet beregnes efterfølgende i forbindelse med beregningerne af beskæftigelsen med udgangspunkt i Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken. Undtagelsen er erhvervet 950000 Private husstande med ansat medhjælp, hvor der er tale om en nationalregnskabsmæssig beregning, og hvor produktionsværdien naturligvis i MTM er kodet som aflønning af ansatte. For så vidt angår jubilæumsgratiale vil det normalt være konteret som løn af virksomhederne, medens fratrædelsesgodtgørelser formodentlig er konteret som ekstraordinære udgifter. Da langt den største del af det samlede beløb for jubilæumsgratiale og fratrædelsesgodtgørelser som oplyst i Oplysningsstedregistret må antages at vedrøre fratrædelsesgodtgørelser i forbindelse med afskedigelser, er det valgt at foretage en korrektion med hele det skattemæssigt opgivne beløb.

1.4.6 Uafhængighed af de andre opgørelsesmetoder for BNP

Hvad angår aflønning af ansatte må opgørelsen af BNP fra indkomstsiden siges at være så uafhængig som muligt af de to andre opgørelsesmetoder. I forhold til opgørelsen fra produktionssiden er der tale om et overordentlig stærkt check, idet lønsummerne i Mellemssystemet og Måltotalmodulet (MTM), som er lønindkomstmodstykket til BNP fra produktionssiden, er baseret på bearbejdede og opregnede virksomhedsregnskaber, hvorimod opgørelsen fra indkomstsiden er baseret på en *totaltælling* af de *enkelte lønmodtageres* lønindkomster som indberettet til skattemyndighederne. En statistisk set stærkere konfrontation af data for lønindkomst er næppe tænkelig.

Det ligger i sagens natur, at opgørelsen af de to andre komponenter af BNP opgjort fra indkomstsiden, nemlig bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst samt produktions- og importskatter minus subsidier, ikke kan være uafhængige af opgørelsen fra produktionssiden, da tallene bygger på de samme virksomhedsregnskaber subsidiært offentlige regnskaber.

En eventuel forestilling om, at det skulle være muligt at opgøre den del af BNP, der modsvarer disse primære indkomstkomponenter uafhængigt fra produktions- og indkomstsiden må referere til et mere primitivt statistisk system, hvor der ikke beregnes integrerede erhvervs- og sektorkonti baseret på en dækkende primær regnskabsstatistik. Det er klart, at hvis opgørelsen fra produktionssiden i betydelig udstrækning ikke bygger direkte på virksomhedsregnskaber, men fx benytter indirekte opgørelsesmetoder og fremskrivninger fra et basisår, kan man hævde, at opgørelserne af BNP fra produktionshenholdsvis indkomstsiden kan være mere eller mindre autonome for så vidt angår den del af BNP, der svarer til bruttooverskud af produktionen og blandet indkomst. I et mere udviklet statistisk system falder den nævnte uafhængighed væk.

Da aflønning af ansatte tegner sig for ca. 53% af BNP i 1995 kan uafhængigheden mellem opgørelserne fra produktions- og indkomstsiden siges maksimalt at kunne vedrøre denne andel. Idet konsistenskravet i opgørelsen fra omkostningssiden af værdien af offentlig ikke-markedsmæssig produktion, ikke markedsmæssig produktion i NPISH'er samt ikke-markedsmæssig produktion vedr. arbejdstagere i private husholdninger pr. definition udelukker uafhængighed i opgørelserne på dette område, og da lønsummen vedr. ikke-markedsmæssig aktivitet udgør godt en tredjedel af den samlede lønsum, kan den reelle uafhængighed mellem opgørelserne fra produktions- og indkomstsiden kvantificeres til at vedrøre ca. 35% af BNP.

Hvad angår uafhængigheden mellem opgørelserne fra indkomstsiden og anvendelsessiden må disse siges at være fuldstændigt uafhængige af hinanden bortset fra for ikke-markedsmæssig aktivitet og imputerede eller konventionelt beregnede transaktioner (lejeværdi af ejerboliger, frynsegoder mv.), hvor de pr definition giver samme resultat. De nævnte komponenter udgør tilsammen ca. 27% af BNP, hvorfor den reelle uafhængighed mellem de to opgørelser fra indkomstsiden og anvendelsessiden kan siges at vedrøre de øvrige ca. 73%.

1.4.7 Direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

For alle indkomstkompener bortset fra det bruttooverskud af produktionen, der vedrører imputerede størrelser (overskud vedr. imputeret lejeværdi af ejerboliger, forbrug af fast realkapital vedr. ikke-markedsmæssig produktion mv.) er der principielt tale om en direkte opgørelse af indkomsterne skabt i produktionsprocessen.

1.4.8 Opgørelser direkte i niveau kontra fremskrivninger

Med undtagelse af tillæggene for sort økonomi opgøres BNP fra indkomstsiden aldrig ved hjælp af fremskrivninger, men direkte i niveau baseret på en total dækning af lønsummen i primærstatistikken.

1.4.9 Vigtigste tiltag til opnåelse af fuldstændig dækning

Som det fremgår af tabel 19 i afsnit 1.7 foretages eksplicitte tillæg for frynsegoder og sort økonomi.

1.5 Opgørelsen af BNP fra anvendelsessiden i hovedtræk

1.5.0 Overblik

For året 1995 kan BNP opgjort fra anvendelsessiden sammenfattes i nedenstående tabel:

Tabel 16 BNP opgjort fra anvendelsessiden 1995

	Værdi i mill. kr.	Procent af BNP
Samlet konsumudgift	769.850	76
Husholdningernes konsumudgift	501.364	50
Konsumudgift i NPISH	8.187	1
Offentlig konsumudgift	260.299	26
Bruttoinvesteringer	198.596	20
Faste bruttoinvesteringer	187.858	19
Lagerændringer	9.298	1
Anskaffelser minus afhændelser af værdigenstande	1.440	1
Eksport af varer og tjenester	357.454	35
Import af varer og tjenester	316.144	31
BNP	1.009.756	100

Det ses af tabellen, at privat konsumudgift i Danmark i 1995 udgør omkring halvdelen af BNP, offentlig konsumudgift godt en fjerdedel, bruttoinvesteringerne omkring en

femtedel, mens nettoeksporten tegner sig for de sidste 4 %. Eksporten af varer og tjenesteydelser udgør 35 % mens importens andel er 31 %.

1.5.1 Referenceramme – erhvervsregistret, personstatistikregistret

For den del af opgørelserne af BNP fra anvendelsessiden, hvor den statistiske enhed er virksomheder, er referencerammen erhvervsregistret, som blev gennemgået i afsnit 1.3.1. For den del af beregningerne, hvor den statistiske enhed i de benyttede beregninger er husholdninger, er den relevante referenceramme den samlede befolkning fordelt på husstande. Denne referenceramme er navnlig relevant for Forbrugsundersøgelsen, der er en vigtig kilde til beregning af det private konsum. Det Centrale Personregister (CPR) er allerede omtalt i afsnit 1.4.1. I dette afsnit er det derfor kun nødvendigt at redegøre for referencerammen for så vidt angår husholdninger.

CPR indeholder en komplet fortegnelse over alle resider i Danmark. Spørgsmålet er, hvorledes populationen af husholdninger hjemmehørende på det økonomiske område kan dannes ud fra et register, hvis statistiske enhed er enkeltpersoner. Dette sker i kraft af adresseoplysningerne i CPR. En husstand omfatter i befolkningsstatistikken samtlige personer på samme adresse (i samme bolig) uanset familiære tilknytningsforhold. Alle personer i CPR indgår i en husstand, idet personer uden adresse pr. konvention tildeles en administrativ adresse. Ud af en befolkning på 5,251 millioner primo 1995 levede 5,119 millioner i husholdninger, der opfylder de internationale retningslinier for afgrænsningen af en husstand som en økonomisk enhed, dvs. en gruppe personer, der bor sammen og har en høj grad af fællesøkonomi. De resterende personer levede i forskellige former for fælleshusholdninger (beboere på plejehjem, langtidsindlagte på hospitaler, indsatte i fængsler m.fl.). Ved brug af tal fra Forbrugsundersøgelsen er det nødvendigt at korrigere for personer i fælleshusholdninger, idet den population af husholdninger, der indgår i Forbrugsundersøgelsen, kun omfatter de nævnte økonomiske enheder.

Ifølge sagens natur dækker CPR ikke personer, der illegalt har taget ophold i landet og som ikke på et tidligere tidspunkt, mens deres ophold var legalt, er blevet registreret. Som følge af en lempelig praksis på immigrationsområdet der bevirker, at kun få personer får afslag på opholdstilladelse, samt høje sociale ydelser til legale immigranter, må det anses, at populationen af illegale udlændinge uden CPR-nummer indtil videre er så forsvindende lille, at den ikke udgør noget problem set fra et statistisk synspunkt.

1.5.2 Vigtigste kilder

De vigtigste kilder til opgørelsen af komponenter i BNP set fra anvendelsessiden er følgende:

Husholdningernes konsumudgift:

Detailomsætningsstatistikken (niveau for detailhandelskonsum)
 Forbrugsundersøgelsen (struktur for detailhandelskonsum, tjenester)
 Momsstatistikken
 Huslejeundersøgelser
 Boligopgørelserne (bestand af boliger stratificeret)

Energistatistikken (el, gas, fjernvarme)
Statistikken for finansielle institutioner (finansielle tjenesteydelser)
Statistikken for offentlige finanser (brugerbetaling til offentlige institutioner)
Skattestatistikken (afgiftsberigtigede mængder)
Produktionssideopgørelsen (hoteller og restauranter)
Bilstatistikken (husholdningers anskaffelser af nye personbiler)
Betalingsbalancestatistikken (turistindtægter og turistudgifter)

Konsumudgift i NPISH'er:

Erhvervsbeskæftigelsesstatistikens opgørelse af lønsummer
Regnskab for den største fagforening i landet

Faste bruttoinvesteringer:

Landbrugsstatistik
Statistikken for offentlige finanser
Regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber
Bygnings- og boligregistret
Byggeomkostningsindeks
Varestatistik for industri
Produktstatistik for IT-erhvervene
Udenrigshandelsstatistik
Spørgeskemabaseret regnskabsstatistik
Specifik erhvervsstatistik
Mediastatistikken
Bilregistret
Skibsregistret
Flyregistret

Anskaffelser minus afhændelser af værdigenstande:

Varestatistik for industri
Udenrigshandelsstatistik
Forbrugsundersøgelsen

Lagerændringer:

Spørgeskemabaseret regnskabsstatistik
Skatteregnskabsstatistikken
Regnskabsstatistik for erhverv domineret af offentlige selskaber
Specifik erhvervsstatistik herunder landbrugsstatistik
Energistatistik
Landbrugsstatistik

Eksport og import af varer og tjenester:

Udenrigshandelsstatistikken (Intrastat og Extrastat)
Betalingsbalancestatistikken

1.5.3 Begrundelser for valg mellem kilder

Kun på to områder foreligger der i væsentlig grad konkurrerende information om de samme variable ved opgørelsen af BNP fra anvendelsessiden. Det ene område er husholdningernes konsum, hvor der for en lang række poster foreligger oplysninger dels i Forbrugsundersøgelsen dels i andre kilder. Det andet er import og eksport, hvor der dels foreligger oplysninger om udenrigshandelstransaktioner i Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik dels oplysninger om betalinger i relation til import og eksport af varer og tjenester i betalingsstatistikken fra Danmarks Nationalbank. I det følgende omtales begrundelserne for Danmarks Statistiks valg af foretrukne kilder på disse to områder.

Valg mellem Forbrugsundersøgelsens tal og oplysninger fra andre kilder

Det er almindelig kendt, at oplysninger i forbrugsundersøgelser er behæftet med en ikke-ubetydelig usikkerhed navnlig for så vidt angår de poster, der er baseret på husholdningernes egen regnskabsaflæggelse, dvs. generelt små udgiftsposter, i modsætning til de poster, hvor en interviewer registrerer udgiftsbilag, typisk de større udgiftsposter. Ved bearbejdningen af Forbrugsundersøgelsen er der gjort alt, hvad der er muligt, for at eliminere bias som følge af differentieret bortfald. Ikke desto mindre må det anses, at der er en ikke-ubetydelig usikkerhed navnlig på de tal, husholdningerne selv har bogført.

Ud fra denne betragtning er hovedreglen i det danske nationalregnskab, at Forbrugsundersøgelsen bliver trumfet af andre oplysninger som *niveaubestemmende* statistik, hvor det er muligt, men til gengæld finder omfattende anvendelse ved bestemmelse af udgiftsstrukturen som fx fordelingen af fødevarerkonsumet på de enkelte fødevarer. I en række vigtige tilfælde er Forbrugsundersøgelsen den eneste foreliggende kilde. Disse tilfælde vedrører imidlertid helt overvejende forbrugsposter, hvor der dels er tale om, at en interviewer har registreret husholdningernes udgiftsbilag for større udgifter, dels er tale om udgifter, som næsten alle husholdninger har. Disse to forhold er dem, der karakteriserer de poster i Forbrugsundersøgelsen, som er bestemt med stor sikkerhed. Det, at en interviewer har set udgiftsbilag som fx telefonregninger, eliminerer risikoen for forglemmelser, og det, at der er tale om en almindelig, tilbagevendende udgift for næsten alle husholdninger, bevirker, at stikprøveusikkerheden på de pågældende udgiftsposter bliver relativt lille. I disse tilfælde får tal fra Forbrugsundersøgelsen lov at være niveaubestemmende i nationalregnskabet.

For "detailhandelskonsum" (eng. retailable consumption), altså den del af det private konsum som passerer gennem detailhandlen, bliver Forbrugsundersøgelsen tal trumfet af tal for detailomsætningen, som må anses for en væsentligt bedre statistisk kilde til bestemmelse af niveauet for det private konsum. Denne kilde er imidlertid ikke tilstrækkelig detaljeret til at kunne benyttes som grundlag for udgiftsfordelingen på nationalregnskabets konsumgrupper. Forbrugsundersøgelsens tal benyttes derfor til at fordele detailomsætningsstatistikens samlegrupper ud på de detaljerede konsumgrupper. Ved denne fordeling erstattes Forbrugsundersøgelsens tal for konsumet af alkohol og tobak

mv. af tal baseret på de afgiftsberigtigede mængder. For de nævnte udgiftsposter er det velkendt, at Forbrugsundersøgelsens tal er voldsomt undervurderede. På denne måde kalibreres det samlede detailhandelskonsum til detailomsætningen.

For energivarer og bilanskaffelser foreligger særlige oplysninger baseret på fysiske data. I disse tilfælde trumfes Forbrugsundersøgelsens tal enten allerede ved opstilling af udgangsskønnet for det private konsum af de nævnte udgiftskomponenter eller senest i forbindelse med afstemningen. Det bør ligeledes nævnes, at Forbrugsundersøgelsens tal for konsumet af hotel- og restaurationsydelser notorisk er stærkt undervurderet. For disse konsumgrupper beregnes udgangsskønnet for husholdningernes konsum derfor ud fra tilgangssiden, dvs. omsætningen i hoteller og restauranter, med udgangspunkt i den andel af forsyningen, der gik til konsum i husholdningerne i det sidste endelige nationalregnskab. En detaljeret gennemgang af kilder- og metoder bag opstillingen af udgangsskøn for de enkelte konsumgrupper er givet i kapitel 5.

Valg mellem udenrigshandelsstatistikken og Nationalbankens betalingsstatistik

Valget mellem de to kilder vedrører kun den totale eksport og import. Betalingsstatistikken indeholder ikke oplysninger om varekoder for de varer, betalingerne vedrører, og er derfor ikke en konkurrerende statistik til den detaljerede udenrigshandelsstatistik.

Varebetalingerne i en given periode kan naturligvis ikke tages som udtryk for periodens eksport og import opgjort efter reglerne om periodisering i ENS95, dvs. på transaktionsbasis efter ejerskifteprincippet. Handelskreditter spiller en stor rolle i forbindelse med udenrigshandlen, og der vil kun undtagelsesvis være sammenfald mellem transaktionstidspunkt og betalingstidspunkt. Betalingsstatistikken indeholder imidlertid oplysninger om både betalings- og transaktionstidspunkt, således at det er muligt at opgøre betalingerne vedr. eksport og import på transaktionsbasis. Indtil 1992 var der gennemgående fin overensstemmelse mellem den periodiserede betalingsstatistik og udenrigshandelsstatistikken efter korrektion af betalingsstatistikken for vareforbundne tjenester, dvs. en korrektion til cif værdi for importen og fob værdi for eksporten. Efter 1992 har denne overensstemmelse været mindre pæn, og der har i perioder været ganske store differencer. Både udenrigshandelsstatistikken og betalingsstatistikken har siden 1992 gennemgået radikale omlægninger – for udenrigshandelsstatistikens vedkommende overgangen til Intrastat fra 1/1 1993.

På baggrund af de konstaterede uoverensstemmelser mellem de to statistikker iværksatte Danmarks Statistik og Danmarks Nationalbank i fællesskab et omfattende udredningsarbejde i 1999-2000, hvis vigtigste nyskabelse bestod i en sammenligning på *enkeltrespondentniveau* af indberetningerne til Intrastat, de kvartalsvise momsindberetninger vedr. EU-handlen samt indberetningerne til Nationalbankens betalingsstatistik. Resultatet af dette omfattende undersøgelsesarbejde er offentliggjort i rapporten "Forbedring af udenrigshandels- og betalingsstatistikken. Afgivet til Økonomiministeren den 30. juni 2000". En af konklusionerne er, at der ikke er fundet grundlag for at drage nøjagtigheden af Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik i tvivl, når der er tale om de endelige opgørelser af import og eksport, der benyttes til det endelige nationalregnskab. I konsekvens heraf har man ved opgørelsen af nationalregnskabet valgt fortsat at lægge udenrigshandelsstatistikens tal til grund for nationalregnskabet's opgørelse af import og eksport af varer.

1.5.4 Opgørelser af anskaffelser minus afhændelser kontra product-flow metoden

Alle komponenter i BNP opgjort fra anvendelsessiden kan i princippet opgøres på to måder, nemlig direkte ved ud fra oplysninger på anvendelsessiden (købersiden) at beregne anskaffelser minus afhændelser, og indirekte ved at betragte forsyningen til det indenlandske marked af produkter og anvende estimerede andele af forsyningen til de enkelte endelige efterspørgselskomponenter til at beregne de endelige anvendelser fra tilgangssiden. Et af de stærkeste krydschecks i opstillingen af nationalregnskaber består i at sammenholde købernes oplysninger om deres anskaffelser minus afhændelser af de enkelte produkter eller grupper af produkter med oplysninger fra sælgersiden om forsyningen til det indenlandske marked. Sidstnævnte størrelse vil typisk være en beregnet størrelse, som er opgjort ud fra oplysninger om salget fra indenlandske produktionsenheder sammenholdt med eksport- og importoplysninger.

I og med at det danske nationalregnskab afstemmes i et detaljeret produktbalance-system foretages denne konfrontation helt systematisk i forbindelse med afstemningen. Udgangsskønnene for de endelige efterspørgselskomponenter er i langt de fleste tilfælde opstillet som direkte opgørelser fra anvendelsessiden.

Der foreligger imidlertid p.t. ikke uafhængige opgørelser af økonomiens samlede investeringer i maskiner og inventar fra anvendelsessiden. For denne endelige efterspørgselskomponent fremkommer udgangsskønnet som en indirekte opgørelse ud fra product-flow metoden. Som konsekvens heraf sker der ingen konfrontation af tilgangs- og anvendelsessideoplysninger for maskininvesteringernes vedkommende i forbindelse med afstemningen. Argumenterne for, at den indirekte opgørelsesmetode for maskininvesteringerne formentlig er den direkte overlegen og under alle omstændigheder ville få lov at trumfe i forbindelse med afstemningen er anført i afsnit 5.10.1.

1.5.5 Uafhængighed af de andre opgørelsesmetoder for BNP

Når bortses fra de dele af økonomien (offentlig forvaltning og service, ejerboliger mv.), hvor opgørelserne fra produktionssiden og anvendelsessiden pr. definition ikke kan være uafhængige, er de to BNP-mål før afstemning i Danmarks tilfælde stort set opgjort uafhængigt af hinanden. Den vigtigste undtagelse er opgørelsen af husholdningernes konsum af hotel- og restaurationsydelse, der som nævnt opgøres fra tilgangssiden. Det forhold, at maskininvesteringerne er beregnet ud fra product-flow metoden indebærer kun i meget begrænset omfang en afhængighed i forhold til BNP opgjort fra produktionssiden, hvilket understreges af, at ca. 40 procent af maskin- og inventarinvesteringerne udgøres af import (direkte krav). Importen tegner sig for over 50 procent af varestrømmene i basisprisniveau.

Ses igen bort fra de dele af økonomien, hvor opgørelserne fra anvendelsessiden og fra indkomstsiden pr. definition giver samme resultat, må disse to opgørelser siges at være fuldstændig uafhængige med undtagelse af opgørelsen af bruttooverskuddet af produktion og blandet indkomst vedr. hotel og restaurationsvirksomhed.

1.5.6 Direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

BNP fra anvendelsessiden er helt overvejende opgjort ved hjælp af en direkte opgørelse af køberes anskaffelser minus afhændelser. De vigtigste undtagelser fra denne hovedregel er maskininvesteringerne samt husholdningernes konsum af hotel og restaurationsydelse samt brugerbetaling til offentlige institutioner, der er opgjort indirekte ud fra forsyningen af relevante produkter.

1.5.7 Opgørelser direkte i niveau kontra fremskrivninger

BNP fra anvendelsessiden er helt overvejende opgjort direkte i niveau. Den vigtigste undtagelse er konsumet af boligydelse (faktisk og imputeret husleje), hvor der foretages en niveauberegning hvert fjerde år, svarende til periodiciteten i de næsten totaldækkende huslejeundersøgelser, og en fremskrivning med pris- og mængdeindikatorer i perioden mellem to benchmarks. En anden væsentlig undtagelse vedrører tillæggene for sort økonomi, der er baseret på en niveauberegning for årene 1992-1994 og siden fremskrevet med relevante indikatorer. De to nævnte komponenter tegner sig i 1995 for ca. 9,8 % af BNP.

1.5.8 Vigtigste tiltag til opnåelse af fuldstændig dækning

For så vidt angår den "hvide" økonomi ekskl. frynsegoder vedrører de vigtigste tiltag korrektioner og supplementering til kilderne bag beregningerne af det private konsum. Detailomsætningsstatistikken dækker ikke alle brancher inden for detailhandel. I nationalregnskabet's beregninger suppleres detailomsætningsstatistikken derfor med momsstatistikken for at sikre dækning af hele detailhandlen. Endvidere dækker detailomsætningsstatistikken ikke omsætningen i "nye" virksomheder, dvs. virksomheder etableret efter sidste fornyelse af stikprøven, som udskiftes hvert andet år. I nationalregnskabsberegningerne korrigeres der for den undervurdering af detailomsætningen, som dette giver anledning til, ved at tillægge den beregnede omsætning i nye detailhandelsvirksomheder. Udgangspunktet for denne beregning er statistikken over nye virksomheder, der bl.a. indeholder oplysninger om deres omsætning.

Tillæggene for frynsegoder og sort økonomi omtales i afsnit 1.7.

1.6 Afstemning af nationalregnskabet og validering af opgørelserne

1.6.1 Tilgangs- og anvendelsestabeller

De tre initiale opgørelser (udgangsskøn) af BNP afstemmes i detaljerede tilgangs- og anvendelsestabeller og tilhørende produktions- og indkomstdannelseskonti for erhvervene. De initiale opgørelser af BNP fra de tre sider for 1995 samt den afstemte værdi er anført i nedenstående tabel. Differencen mellem BNP fra produktionssiden og BNP fra anvendelsessiden er udtryk for forskellen mellem tilgang og anvendelse af varer og tjenester i de udgangsskøn, der indgår i afstemningen. Forskellen mellem BNP opgjort fra produktionssiden og fra indkomstsiden er udtryk for forskellen på makroplan mellem lønudgift hos producenter og lønindtægt hos lønmodtagere i udgangsskønnene før afstemning.

Udgangsskønnene for BNP opgjort fra de tre sider og det afstemte BNP for året 1995 fremgår af følgende tabel.

Tabel 17 Udgangsskøn for BNP opgjort fra de tre sider samt afstemt værdi

	Mill. kr.	Procent af BNP
BNP opgjort fra produktionssiden - BNP(P)	1.009.179	99,9
BNP opgjort fra indkomstsiden – BNP(I)	1.009.562	100,0
BNP opgjort fra anvendelsessiden – BNP(A)	1.013.897	100,4
Afstemt BNP	1.009.756	100,0

Det ses, at for året 1995 ligger udgangsskønnene for BNP opgjort fra produktionssiden og indkomstsiden på linie, idet afvigelsen mellem dem er mindre end 0,1 procent. Udgangsskønnet fra anvendelsessiden ligger noget højere end fra de to andre sider, idet der dog stadig er tale om, at alle tre mål ligger inden for et interval på 0,5 % af BNP og således helt inden for det normale. Den endeligt afstemte værdi ligger tættest på udgangsskønnene fra produktionssiden og indkomstsiden, hvilket må siges at være rimeligt lyset af den større statistiske vægt af to udgangsskøn i forhold til ét. Dette endeligt afstemte niveau afspejler det for året 1995 bedst mulige kompromis mellem de tre initiale udgangsskøn i lyset af den detaljerede information om de enkelte produkters art og mulige anvendelser i økonomien, der er inkorporeret i tilgangs- og anvendelsestabellerne.

Den samlede ændring af de endelige anvendelser i forhold til udgangsskønnene som følge af afstemningen udgør -4,1 mia. kr. Denne total fordeler sig på privat konsum i husholdningerne med -3,8 mia., faste bruttoinvesteringer -1,3 mia. og lagerændringer 1,0 mia. Offentlig konsumudgift, eksport og import er ikke ændret i forhold til udgangsskønnene.

Ovenstående initiale differencer mellem udgangsskønnene fra de tre sider er specifikke for året 1995 og kan ikke tages som udtryk for noget generelt mønster. For andre år kan differencerne have modsat fortegn.

En detaljeret redegørelse for teknikken bag afstemningen af det endelige nationalregnskab for 1995 er givet i kapitel 6.

1.6.2 Validering ved hjælp af arbejdsmarkedsregnskaber

Et relativt stærkt check på dækningsgraden, dvs. at nationalregnskabet har al produktiv aktivitet med, består i at sammenholde den beskæftigelse fra *efterspørgselssiden*, der ligger bag opgørelsen af BNP, altså virksomhedernes registrering af deres beskæftigelse, med beskæftigelse målt fra *udbudssiden* dvs. fra demografiske kilder som folketællinger og arbejdsstyrkeundersøgelser.

Et check af denne type har i visse andre lande afsløret betydelige mangler i dækningen af den økonomiske aktivitet og har ført til store opadgående revisioner. Som udløber af en kommissionsbeslutning vedrørende dokumentation og kontrol af medlemsstaternes fuldstændige dækning af økonomisk aktivitet blev dette check udført for Danmark ved sammenligning af beskæftigelsen i Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) med beskæftigelsen ifølge de kilder, der ligger til grund for nationalregnskabets beregninger af produktionsværdi og værditilvækst. Sammenligningen blev udført for året 1991 og afslørede ingen mangler i dækningen af produktiv aktivitet. Kommissionen accepterede dette resultat som tilfredsstillende dokumentation.

Det nævnte check er egnet til at afsløre massiv underdækning, hvor visse grupper af fuldtidsbeskæftigede holdes uden for den officielle økonomi. Dette er ikke aktuelt i Danmark i noget nævneværdigt omfang. Det er derimod ikke egnet til at afsløre sort arbejde udført på deltidbasis samt underdeklaration. De tiltag, der i det danske nationalregnskab foretages for at dække denne sorte økonomiske aktivitet, er beskrevet i afsnit 1.7.

1.6.3 Finansielle sektorkonti

Som nævnt er finansielle sektorkonti først udviklet for alle sektorer efter afslutningen af det ikke-finansielle nationalregnskab for året 1995. For Udlandet (S.2) har finansielle sektorkonti imidlertid eksisteret i en lang årrække, hvilket har muliggjort en sammenligning af udlandssektorens nettofordringserhvervelse som opgjort på henholdsvis kapitalkontoen og den finansielle transaktionskonto. Dette check giver en validering af posterne på kontoen for udlandet i den forstand, at hvis der skulle være alvorlige problemer med opgørelsen af eksport, import, lønindkomst, formueindkomst eller løbende overførsler til og fra udlandet, er det sandsynligt, at de ville vise sig i store differencer mellem nettofordringserhvervelsen opgjort "nordfra" på kapitalkontoen og "sydfra" på den finansielle (transaktions)konto.

Tabel 18 viser nettofordringserhvervelsen på kontoen for udlandet set fra de to sider for året 1995.

Tabel 18 Nettofordringserhvervelse over for udlandet opgjort fra to sider

	Mill. kr.	Procent af BNP
Nettofordringserhvervelse på kapitalkontoen	6.786	0,67
Nettofordringserhvervelse på finansiel konto før slutafstemn.	6.033	0,60
Difference	753	0,07

Det bør nævnes, at differencen er ekstraordinært lille for året 1995. Den gennemsnitlige årlige numeriske forskel for årene 1995-1999 udgør 5,7 mia. I fire ud af de fem år er økonomiens fordringserhvervelse før slutafstemning størst på kapitalkontoen. Dette er forventeligt i en situation med et stort overskud på vare- og tjenestebalancen og den deraf følgende forventede vækst i nettohandelskreditter. Handelskreditter bliver i mange tilfælde først indarbejdet i de finansielle konti i forbindelse med den såkaldte slutafstemning.

I forbindelse med opstillingen af de finansielle konti foretages en slutafstemning som sikrer, at fordringserhvervelsen, netto, er identisk på kapitalkontoen og den finansielle konto for samtlige institutionelle sektorer. Differencerne før slutafstemning publiceres, så brugerne har mulighed for at se resultaterne af bearbejdningen af den finansielle statistik på dennes egne præmisser så at sige. Differencerne for de seneste, foreløbige år tages naturligvis i betragtning ved udarbejdelse af såvel de ikke-finansielle som de finansielle konti for de institutionelle sektorer til senere versioner af nationalregnskabet. Ændring af differencerne størrelse og fortegn giver naturligt nok anledning til at undersøge, om der skulle være særlige problemer i beregningerne enten nordfra eller sydfra for det pågældende år.

1.7 Tillæg med henblik på opnåelse af fuldstændig dækning

1.7.1 Eksplicitte tillæg

1.7.1.1 Produktionssiden

I det danske nationalregnskab foretages eksplicitte tillæg for selvstændige erhvervsdrivendes (landmænds) produktion til eget brug, egenproduktion af software og store databaser, produktion af originalværker inden for underholdning, litteratur mv., produktion af frynsegoder, sort arbejde (skatteunddragelse med købers viden), underdeklaration (skatteunddragelse uden købers viden i det enkelte tilfælde) samt momssvindler i forbindelse med underdeklaration. Sidstnævnte vedrører den situation, hvor sælger opkræver prisen inkl. moms i forbindelse med en transaktion, der holdes uden for den officielle omsætning, og selv beholder den svigagtigt opkrævede moms.

Alle de eksplicitte tillæg beregnes på produktionssiden og tilsvarende beløb konteres på anvendessiden og indkomstsiden. Bortset fra produktionsværdien i ejerboliger, som er standard i alle nationalregnskaber og derfor ikke nævnes i denne sammenhæng, drejer det sig for året 1995 om følgende tillæg til værditilvæksten og de endelige anvendelser.

Tabel 19 Eksplicite tillæg i nationalregnskabet 1995

Eksplicit tillæg	Værdi i mill. kr.	Procent af BNP
Landmænds produktion til eget konsum mv.	382	0,04
Egenproduktion af software og store databaser	6.290	0,62
Produktion af originalværker inden for underholdning mv.	1.193	0,12
Frynsegoder til lønmodtagere	6.788	0,67
Sort arbejde, underdeklaration samt tilhørende momssvindl	7.317	0,72
I alt	21.970	2,18
BNP	1.009.756	100

Det bemærkes, at der ud fra regnskabsstatistikkerne allerede er beregnet værdi for produktion af investeringsgoder til eget brug bortset fra egenproduceret software og produktion af originalværker, som ikke er aktiveret i regnskabsstatistikkerne. Egenproduktion af investeringsgoder, som virksomhederne selv har aktiveret, kræver ikke særlige tillæg.

1.7.1.2 Indkomstsiden

Selvstændigt erhvervsdrivendes produktion til eget konsum har som modstykke på indkomstsiden Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst. Det samme gælder tillæggene for own-account software (hos markedsproducenter) samt for originalværker. Tillægget for frynsegoder har som modstykke på indkomstsiden Aflønning af ansatte. Tillægget for sort økonomi i form af dels sort arbejde og dels underdeklaration med tilhørende momssvindl har som modstykke dels Aflønning af ansatte dels Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst. Af det samlede eksplicite tillæg for sort økonomi i 1995 på 7.317 mill. udgjorde "sort" løn 2.895 og "sort" overskud af produktion og blandet indkomst 4.422.

1.7.1.3 Anvendelsessiden

Tillægget for egenproduktion af software samt originalværker inden for underholdning, litteratur og kunst har som modstykke på anvendelsessiden faste bruttoinvesteringer. Alle de øvrige tillæg har som modstykke konsumudgift i husholdningerne eller forbrug i produktionen.

1.7.2 Implicitte tillæg

1.7.2.1 Implicit dækning via pris-gange-mængde beregninger

Overalt hvor det er muligt indeholder nationalregnskabet eksplicite tillæg for sort økonomi bl.a. for at kunne dokumentere, at der er taget hensyn til produktionsaktivitet uden myndighedernes viden. I enkelte vigtige erhverv er det i kraft af beregningsmetoderne ikke muligt at fastslå, hvor stor en del af den opgjorte produktion, der vedrører den sorte

økonomi. Det afgørende i disse tilfælde er at kunne dokumentere, at beregningsmetoden sikrer, at al produktion kommer med, uanset om den er hvid eller sort. I det danske nationalregnskab vedrører det to erhverv nemlig Landbrug mv. og Boliger. Da beregningerne af landbrugets produktion dækker hele landbrugsarealet og hele husdyrholdet, kommer produktionen i dette erhverv med i opgørelsen af BNP, uanset omfanget af eventuel skatteunddragelse i erhvervet. Det samme gælder opgørelserne af produktionen af boligydelse (faktisk og imputeret husleje). Da beregningen af produktionsværdien for boliger sker ved hjælp af "stratifikationsmetoden" med en boligstock, der omfatter alle boliger i landet, kommer husleje automatisk med i opgørelsen af BNP, uanset at der måtte forekomme ikke-deklarerede huslejeindtægter.

1.7.2.2 Implicit dækning vha. opgørelser fra anvendelsessiden

Produktionsværdien i erhvervet 702040 Udlejning af erhvervsejendomme mv. opgøres fra anvendelsessiden ud fra erhvervenes huslejeindtægter. Begrundelsen herfor er for det første, at en opgørelse af erhvervshusleje fra tilgangssiden er overordentligt vanskelig, idet udlejning af erhvervslokaler i mange tilfælde er en sekundær aktivitet, som ikke foreligger særskilt belyst i virksomhedsregnskaber, og for det andet hensynet til konsistens i behandlingen af virksomhedsregnskaber, hvor huslejudgiften er en del af de "øvrige eksterne udgifter". Beregningsmetoden bevirker, at en eventuel underdeklaration af erhvervshuslejeindtægter ikke får nogen virkning på BNP.

1.7.2.3 Implicit dækning i kraft af opregningsprocedurer

Som der vil blive redegjort nærmere for i afsnit 3.25.3, der omhandler analysen af forholdet mellem teoretisk og faktisk momsprovenu, er det sandsynligt, at nationalregnskabet i kraft af de anvendte opregningsmetoder implicit fanger noget sort økonomi, som tager form af selvstændigt erhvervsdrivendes kontering af faktisk privatforbrug som forbrug i produktionen.

1.8 Overgangen fra BNP til BNI

1.8.0 Overblik

Tabel 20 Overgang fra BNP til BNI 1995

	Mill. kr.
BNP	1.009.756
+ Aflønning af ansatte fra udlandet	6.847
- Aflønning af ansatte til udlandet	1.982
+ Formueindkomst fra udlandet	108.456
- Formueindkomst til udlandet	134.271
- Produktions- og importskatter til udlandet	2.320
+ Subsidier fra udlandet	10.588
= Nationalt offentliggjort BNI (ENS95)	997.074
- EU's 3. egne indtægt (definitiv afvigelse)	5.323
= BNI efter ENS95	991.751

Det bemærkes, at den eneste danske definatoriske afvigelse i forhold til ENS95 vedrører overgangen fra BNP til BNI. Hvor EU's såkaldt egne indtægter på det harmoniserede momsgrundlag ifølge § 4.25 b) stk.3 i ENS95 skal behandles som Produktions- og importskatter til udlandet (D.211), bliver de i det danske nationalregnskab i overensstemmelse med de økonomiske realiteter behandlet som Løbende overførsler (D.74). Ovenstående oversigt forudsætter, at den i 2000 vedtagne ændring i behandlingen af swaps er indarbejdet i definitionen af BNI efter ENS95.

1.8.1 Referenceramme

Den relevante population ved overgangen fra BNP til BNI er samtlige residente enheder i Danmark både naturlige og juridiske personer. Referencerammen for så vidt angår de poster, der indgår i overgangen, er i praksis respondenterne til Nationalbankens betalingsstatistik, dvs. pengeinstitutter og alle andre, der direkte modtager betalinger fra eller effektuerer betalinger til ikke-residenter. I henhold Nationalbankens valutabe-kendtgørelse skal alle betalinger til og fra udlandet indberettes. For betalinger over 60.000 kr. krævedes i 1995 en redegørelse for betalingsformålet. Referencerammen må således siges at dække hele den relevante population.

1.8.2 Vigtigste kilder

For transaktionerne med EU-institutionerne er kilden Statsregnskabet, der indeholder den korrekte periodisering af transaktionerne efter optjeningstidspunkt. For alle de øvrige poster er kilden betalingsstatistikken med undtagelse af geninvesteret indtjening på udenlandske direkte investeringer (FDI), som beregnes af Danmarks Nationalbank ud fra de officielle årsregnskaber for de firmaer, der er involveret i indgående eller udgå-

ende FDI kombineret med indhentning af supplerende oplysninger. Nationalbanken driver et register over alle direkte, udenlandske investeringsforetagender vedr. såvel indgående som udgående direkte investeringer.

1.8.3 Begrundelser for valg mellem kilder

For næsten alle poster i overgangen fra BNP til BNI er Nationalbankens betalingsstatistik den eneste foreliggende nationale kilde. Undtagelsen er transaktionerne med EU's institutioner, hvor Statsregnskabet som nævnt trumfer betalingsstatistikken.

1.8.4 Direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

Alle posterne i overgangen fra BNP til BNI beregnes direkte ud fra de foreliggende kilder.

1.8.5 Opgørelser direkte i niveau kontra fremskrivninger

Alle posterne vedr. overgangen fra BNP til BNI opgøres direkte i niveau.

1.9 Overgangen fra BNP (ENS95) til BNI (ENS79 definition)

1.9.0 Overblik

Tabel 21 viser overgangen fra BNP opgjort efter ENS95 definitioner til BNI opgjort efter ENS79 definitioner. Tabellen følger retningslinierne i kommissionsbeslutning 97/178 samt kommissionsbeslutning 98/501, herunder nummereringen af de definitoriske forskelle, samt opstillingen i det af BNI-komiteen vedtagne spørgeskema.

Tabel 21 Overgang fra BNP efter ENS95 til BNI efter ENS79

	Mill. kr.
BNP (ENS95)	1.009.756
+ Aflønning af ansatte fra udlandet	6.847
- Aflønning af ansatte til udlandet	1.982
+ Formueindkomst fra udlandet	108.456
- Formueindkomst til udlandet	134.271
Kommissionsbeslutning 97/178:	
- (1) Hjemstedskriterier	0
- (3) Forsikring	1.367
- (4) Overskud af direkte investeringer	-491
- (5) Renteindtægter	-757
- (6) Naturlig vækst af kulturplanter	0
- (7) Software og store databaser	14.534
- (8) Varige goder til militære formål	588
- (9) Produkter under fremstilling (tjenester)	0
- (10) Udgifter til mineralefterforskning	271
- (11) Forbrug af fast realkapital i.f.m. veje, broer mv.	7.447
- (12) Offentlige tilladelser og gebyrer	-1.980
- (13) Produktion til eget brug og prod. vedr. frivillige aktiviteter	337
- (14) Værditærskel for kapitalgoder	-1.766
- (15) Markedsmæssige/ikke-markedsmæssige aktiviteter	0
- (16) Subsidier	0
- (17) Originalværker inden for underholdn., litteratur og kunst	1.193
- (18) Tjenester i tilknytning til anvendelse af originalværker	0
- (19) Garager	2.713
- (20) Registreringsafgift for biler betalt af husholdninger	10.340
- (21) Aflønning af ansatte i naturalier	0
- (22) Tilladelser til at anvende immaterielle ikke-prod. aktiver	0
Kommissionsbeslutning 98/501 (Excessive Deficit Procedure):	
- (24) Finansiell leasing	101
- (25) Pensionskasser	
Eurostat beslutning (Excessive deficit procedure):	
- (26) Ændringer af forfaldstidspunkter for skatter mv.	
Vedtagelse i BNI-komiteen :	
- (27) Mindre reparationer og vedligeholdelse i ejerboliger	4.075
<i>Samlet virkning af definatoriske forskelle (ENS95-ENS79)</i>	<i>-37.972</i>
= Bruttonationalindkomst (BNI) opgjort efter ENS79 definitioner	950.834

Det ses, at de definatoriske forskelle mellem ENS95 og ENS79 af relevans for opgørelsen af BNI i 1995 samlet udgør -37.972 mill. eller numerisk 3,76 % af BNP opgjort efter ENS95 definitioner. BNI opgjort efter ENS 95 er 4,30 % større end efter ENS79.

Den nationalt opgjort ENS95 BNI, med den definatoriske afvigelse omkring EU's momsbaseede egne indtægtskilde, er 4,86 % større end BNI opgjort efter ENS79.

1.9.1 Referenceramme

Referencerammen for overgangen til ENS79 definitioner omfatter hele nationalregnskabet og er således foreningsmængden af de i afsnittene 3.1, 4.1, 5.1 og 8.1 anførte referencerammer.

1.9.2 Vigtigste kilder

En beskrivelse af de vigtigste kilder er givet i kapitel 9. I dette afsnit skal kun omtales kilderne bag de to kvantitativt mest betydende definatoriske forskelle i Danmarks tilfælde nemlig softwareinvesteringer og forbrug af fast realkapital i forbindelse med veje, broer mv.

For softwareinvesteringer må sondres mellem købt software og store databaser på den ene side og egenproduceret software og store databaser på den anden. Hvad angår den købte software er den vigtigste kilde produktstatistikken for IT-erhvervene, der specificerer fordelingen af omsætningen i IT-erhvervene på produkter. Opgørelsen er altså baseret på en beregning fra tilgangssiden. For så vidt angår egenproduceret software er hovedkilden lønstatistikens opgørelse af lønsummer for veldefinerede grupper af IT-personale. Den mark-up faktor, der benyttes på lønsummerne ved beregning af produktionsværdien, er baseret på regnskabsrelationerne i regnskabsstatistikken for softwareerhvervet.

Forbruget af fast realkapital på veje, broer mv. er baseret på en PIM-beregning ud fra en lang tidsserie for investeringer i veje og broer mv. Kilden er de offentliggjorte nationalregnskaber for perioden fra 1930. Serien er ført tilbage til 1850 ved hjælp af visse grove indikatorer. Investeringerne før 1930 spiller kun en ringe rolle for den beregnede værdi. Den benyttede overlevelseskurve er Winfrey L3. Kilden er det empiriske materiale bag Winfrey's undersøgelser af overlevelseskurver baseret på amerikanske observationer. Levetiden på veje og broer mv. er i beregningen sat til 40 år. Kilden hertil er oplysninger fra Vejdirektoratet.

1.9.3 Begrundelser for valg mellem kilder

Købt software kan principielt opgøres direkte fra anvendelsessiden. Når det i det danske nationalregnskab i lighed med praksis i fx USA er valgt at opgøre investeringerne i købt software fra tilgangssiden med udgangspunkt i forsyningen til det indenlandske marked af de relevante produkter, hænger det sammen med de store vanskeligheder, der er forbundet med en direkte opgørelse fra købersiden. For det første foreligger der ikke dækkende regnskabsstatistik for alle erhvervs softwarekøb. For det andet bevirker det forhold, at virksomheder i deres egne regnskaber sjældent aktiverer softwarekøb, at de investeringsoplysninger, en regnskabsstatistik vil kunne give for software, bliver mangelfulde. Alt i alt vil en opgørelse fra anvendelsessiden efter alt at dømme p.t. give en voldsom undervurdering af investeringerne i købt software. Af denne grund har man i

det danske nationalregnskab valgt at opgøre disse investeringer v.h.a. product-flow metoden. Skulle der i fremtiden fremkomme en retvisende opgørelse fra anvendelsessiden fx som led i en målrettet IT-statistik, hvis opgørelser er uafhængige af virksomhedernes regnskabspraksis, vil valget mellem de to kilder og opgørelsesmetoder selvsagt stille sig anderledes, og beregningsmetoden blive taget op til fornyet vurdering.

1.9.4 Direkte kontra indirekte opgørelsesmetoder

Alle de definatoriske ændringer opgøres ved direkte metoder.

1.9.5 Opgørelser direkte i niveau kontra fremskrivninger

Alle de definatoriske ændringer med undtagelse af garager opgøres som udgangspunkt direkte i niveau. I enkelte tilfælde er fordelingen af ændringer til produktionsværdier på anvendelser imidlertid baseret på faste koefficienter fra året 1992. Dette er dog kun af mindre betydning for BNI-virkningen. Den beregnede produktionsværdi for garager er baseret på et benchmark fra 1991 som fremskrives med udviklingen i produktionsværdien i ejerboliger til helårsbeboelse.

Kapitel 2 Revisionspolitik og tidsplan for foreløbige og endelige nationalregnskaber

2.1 Værdier i årets priser

Danmarks Statistiks revisionspolitik for så vidt angår opgørelserne af produkttransaktioner i årets priser er allerede gennemgået i afsnit 1.2.1.

2.2 Værdier i faste priser

Basisåret for fastprisberegningerne i nationalregnskabet er p.t. 1995. Basisåret blev ved offentliggørelsen i april 2000 ændret fra 1990 til 1995. Danmarks Statistik tilstræber under hensyn til behovet for et basisårsskift målt ved de stedfundne ændringer i relative priser vægtet efter betydning samt til forhåndenværende ressourcer at ændre basisåret for fastprisberegningerne hvert 5. år. Fra og med 2001 er de traditionelle fastprisberegninger (Laspeyres fastbasisindeks) blevet suppleret med opgørelser i foregående års priser (Laspeyres kædeindeks). Det forhold, at der fremover hele tiden vil foreligge en måling af de reale vækstrater baseret på aktuelle priser, reducerer behovet for hyppige basisårsskift for fastprisberegningerne. Fastprisserierne i både 1995-priser og Laspeyres kædeindeks skaleret til værdierne i 1995 foreligger for hele perioden fra 1966 på alle aggregationsniveauer.